

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2018

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:5

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:5

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2018

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kannen kuva: Lars Christiansen/Mostphotos

ISBN: 978-952-263-700-0 (PDF)

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		20.1.2020
Julkaisun nimi	Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2018.		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:5		
Diaarinumero		Teema	Liikunta
ISBN PDF	978-952-263-700-0	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-700-0		
Sivumäärä	112	Kieli	suomi
Asiasanat	liikunta, urheilu, liikuntatoimi, liikuntatoimen tilastot		
Tiivistelmä Liikuntatoimi tilastojen valossa -julkaisuun kootaan opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastualueen toimialaan kuuluvia perustilastoja. Tähän julkaisuun on koottu tiedot vuodelta 2018. Julkaisussa ilmenee talousarviossa olevien liikuntatoimen määrärahojen kohdennus ja käyttö. Opetus- ja kulttuuriministeriö osoittaa valtion tukea kuntien liikuntatoimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen, valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan, valtakunnallisille liikuntajärjestöille ja liikunnan aluejärjestöille, liikuntaa edistäville järjestöille, seuratoiminnan kehittämiseen, liikunnallisen elämäntavan hankkeisiin elämänkulun eri vaiheissa, huippu-urheilun kehittämiseen, soveltavaan liikuntaan, liikuntatieteeseen ja liikuntatieteelliseen tiedonvälitystoimintaan, antidopingtoimintaan ja liikunnan eettiseen toimintaan sekä liikunta-alan kansainväliseen toimintaan.			
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet		20.1.2020
Publikationens titel	Idrottsverksamheten i statistikens ljus. Grundläggande statistik från 2018		
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2020:5		
Diarienummer		Tema	Idrott
ISBN PDF	978-952-263-700-0	ISSN PDF	1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-700-0		
Sidantal	112	Språk	finska
Nyckelord	motion, idrott, idrottsverksamhet, statistik över idrottsverksamhet		
Referat Idrottsverksamheten i statistikens ljus är en sammanställning av grundläggande statistik inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde för idrott. Publikationen innehåller uppgifter från 2018. Av publikationen framgår hur anslagen för idrottsverksamhet i statsbudgeten har riktats och använts. Undervisnings- och kulturministeriet anvisar statsunderstöd för det kommunala idrottsväsendet, byggande av idrottsanläggningar, verksamheten vid riksomfattande och regionala idrottsutbildningscentrum, riksomfattande och regionala idrottsorganisationer, organisationer som främjar motion och idrott, utveckling av föreningsverksamhet, projekt som stöder en motionsinriktad livsstil i olika livsskeden, utveckling av elitidrott, anpassad motion och idrott, idrottsvetenskap och idrottsvetenskaplig informationsspridning, antidopningsverksamhet och etisk verksamhet på idrottsområdet och för internationell verksamhet på idrottsområdet.			
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture		20 January 2020
Title of publication	Sports Services in the Light of Statistics. Basic Statistics for 2018		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2020:5		
Register number		Subject	Sport
ISBN PDF	978-952-263-700-0	ISSN (PD F)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-700-0		
Pages	112	Language	Finnish
Keywords	physical activity, sports, sports services, statistics on sports services		
Abstract This publication, Sports Services in the Light of Statistics, includes a compilation of the basic statistics within the area of responsibility of the Division for Sport at the Ministry of Education and Culture. The statistics in this publication are for 2018. The publication provides information on the allocation and use of budget appropriations for sports services. The Ministry of Education and Culture allocates central government funds for local government sports services, construction of sports facilities, activities of national and regional sports institutes, national and regional sports organisations, organisations promoting physical activity, development of sports club activities, projects promoting physically active lifestyles in all stages of life, development of elite sport, adaptive physical activity, sport and health sciences and dissemination of information on sport and health sciences, anti-doping activities and other ethical activities, and international activities in the field of sports and physical activity.			
Publisher	Ministry of Education and Culture, Finland		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

Lukijalle	15
1 Rahapelitoiminnan tuotot	17
2 Valtion liikuntamäärärahat	20
2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2009–2018	22
2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2018	24
2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2019	27
3 Kuntien liikuntatoiminta	31
3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset	31
3.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous	34
3.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin	35
4 Liikuntapaikkarakentaminen	39
4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet	41
4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta	44
5 Liikunnan koulutuskeskukset	46
5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	47
5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	49
5.3 Liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraiset valtionavustukset	51
5.4 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus	53
5.5 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät	55
5.6 Muu liikunta-alan koulutustoiminta	57
6 Liikunnan kansalaistoiminta	58
6.1 Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset	59
6.2 Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2018	66
6.3 Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2018	71
6.4 Liikunta- ja urheiluseuroille myönnetty erityisavustukset vuonna 2018	72

7	Liikuntatiede	74
7.1	Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit	74
7.2	Liikuntalääketieteen keskuskeskukset	76
7.3	Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta	76
7.4	Liikunta-alan tiedolla johtaminen	78
8	Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta	79
8.1	Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö	80
8.2	Yhteistyö Euroopan unionissa	81
8.3	Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille	81
8.4	Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin	82
9	Huippu-urheilu	84
9.1	Urheilijoiden apurahat	87
10	Liikunnan ja urheilun eettinen toiminta	89
10.1	Valtionavustukset eettiseen toimintaan	90
10.2	Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping	94
11	Liikunnallinen elämäntapa	96
12	Liikunnan yhdenvertaisuus	101
12.1	Maahanmuuttajien kotouttava liikunta	102
12.2	Soveltava liikunta ja vammaisurheilu	103
13	Valtion liikuntaneuvosto	107
	Lähteet	110

Taulukko- ja kuvioluettelo

1. Veikkausvoittovarot

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2009–2018 (milj. €), indeksikorjaamaton.

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2009–2018.

2. Valtion liikuntamäärärahat

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2009–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2009–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100

Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2009–2018 indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2009–2018 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.

Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2018.

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2018.

Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2019.

Kuvio 4. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2019.

3. Kuntien liikuntatoimi

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikuntapaikkarakentamiseen vuosina 2009–2018 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoimen käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2018.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoimen toimintamenojen jakautuminen vuosina 2009–2018 (1 000€), indeksikorjaamaton.

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoimen toimintatulojen jakautuminen vuosina 2009–2018 (1 000€), indeksikorjaamaton.

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaavin kuntaryhmittäin vuosina 2009–2018 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden nettokustannukset kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2009–2018 (€/asukas), indeksikorjaamaton.

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoimen toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2018.

4. Liikuntapaikkarakentaminen

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyt valtionavustukset vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.

Kuvio 5. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2009–2018, indeksikorjattu RKI 2005=100 ja JMHI 2005=100.

Kuvio 6. Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyjen valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2018.

Kuvio 7. Aluehallintovirastojen myöntämien liikuntapaikkojen perustamishankeavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2018.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuosina 2017–2018 (1000 €), indeksikorjattu RKI 2005=100.

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2017–2018.

Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatyypit vuosina 2009–2018 (lkm).

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2015–2018.

5. Liikunnan koulutuskeskukset

Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Kuvio 8. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2009–2018.

Taulukko 20. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2018.

Taulukko 21. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2009–2018. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Kuvio 9. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2009–2018.

Taulukko 22. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus vuonna 2018.

Taulukko 23. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyt rakentamisavustukset vuosina 2009–2018, indeksikorjattu RKI 2005=100.

Kuvio 10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamisavustusten kehitys vuosina 2009–2018, indeksikorjattu RKI 2005=100.

Kuvio 11. Liikunnan koulutuskeskusten kehittämisyavustusten kehitys vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Taulukko 24. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2018.

Taulukko 25. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2018.

Kuvio 12. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2018.

Kuvio 13. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2018.

Taulukko 26. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2018.

Taulukko 27. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2018.

6. Liikunnan kansalaistoiminta

Taulukko 28. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset vuosina 2009–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100 (ei sisällä SLU/Valo:n eikä Olympiakomitean avustuksia).

Taulukko 29. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2016–2018, indeksikorjaamaton.

Taulukko 30. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2009–2018 (lkm).

Taulukko 31. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2017–2018 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Taulukko 32. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Soveltavan liikunnan järjestöt.

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt.

Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt.

Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€). Varsinaiset liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€). Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt.

Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2018 (€).

Taulukko 44. Seuratukihakemukset sekä myönnettyt tuet vuonna 2018.

7. Liikuntatiede

Taulukko 45. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2016–2018.

Kuvio 14. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2009–2018.

Taulukko 46. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2014–2018.

8. Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta

Taulukko 47. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Kuvio 15. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen- ja yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

9. Huippu-urheilu

Taulukko 48. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2013–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Kuvio 16. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

10. Liikunnan ja urheilun eettinen toiminta

Taulukko 49. Antidopingtoimintaan myönnetty määrärahat vuosina 2009–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Kuvio 17. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2009–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Taulukko 50. SUEK ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2018

Taulukko 51. SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2018.

Kuvio 18. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2009–2018. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.

11. Liikunnallinen elämäntapa

Taulukko 52. Liikkuva koulu-, Liikunnallisen elämäntavan- ja Kunnossa Kaiken Ikä -ohjelmien kehittämiseen myönnetty määrärahat vuonna 2018.

12. Liikunnan yhdenvertaisuus

Taulukko 53. Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetyt avustukset vuosina 2013–2018, indeksikorjaamaton.

Kuvio 19. Arvio toimintarajoitteisten määrästä fyysisen ja kognitiivisen toimintakyvyn perusteella vuonna 2016.

Taulukko 54. Soveltavaan liikuntaan, ikääntyneiden liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdennetut määrärahat vuosina 2016–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

13. Valtion liikuntaneuvosto

LUKIJALLE

Liikuntatoimi tilastojen valossa 2018 -julkaisuun on koottu opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualueen toimialaan kuuluvia perustilastoja vuodelta 2018.

Valtion liikuntamäärärahat osoitetaan rahapelitoiminnan tuotoista sekä valtion yleiskatteisista budjettivaroista. Veikkaus Oy:n rahapeli tuotot ovat valtiontalouden kehyksen ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus rahapeli tuotoista perustuu arpajaislakiin (1047/2001). Vuonna 2018 valtion liikuntamäärärahat olivat lisätalousarvioiden jälkeen yhteensä 173,4 miljoonaa euroa. Määrärahoista 8,5 miljoonaa euroa katettiin budjettivaroin, josta kohdennettiin Liikkuva koulu -ohjelmalle hallituksen 7 miljoonan euron suuruinen kärkihankerahoitus.

Liikuntatoimen budjetista osoitetaan valtion tukea kuntien liikuntatoimintaan, liikunta- paikkarakentamiseen, valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan, liikuntaa edistävälle valtakunnallisille liitoille ja aluejärjestöille, seuratoiminnan kehittämiseen, liikunnallisen elämäntavan hankkeisiin elämäntavan eri vaiheissa, huippu- urheilun kehittämiseen, liikuntatieteeseen ja liikuntatieteelliseen tiedonvälitystoimintaan, liikunnan eettiseen toimintaan sekä liikunta-alan kansainväliseen toimintaan.

Koska opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa avustuksina veikkausvoittovarojen tuottoa, talouden yleinen tilanne ei samassa määrin heijastu liikuntatoiminnan rahoitukseen kuin esimerkiksi kuntatason liikuntatoiminnassa.

Julkaisussa pyritään jatkuvuuteen, jotta vertailu aikaisempiin vuosiin olisi mahdollista. Vuosittaisia muutoksia tehdään sen mukaan, miten valtion talousarviossa on liikuntatoiminnan tavoitteita uudelleen määritetty tai käsitteitä muutettu.

Tilastojulkaisu on laadittu liikunnan vastuualueella syksyllä 2019. Tilastojulkaisun laatimisessa avusti korkeakouluharjoittelija Juho Ranta. Työn koordinoijana on toiminut ylitarkastaja Mari Miettinen.

Helsingissä 17.12.2019

johtaja Tiina Kivisaari

ylitarkastaja Mari Miettinen

1 Rahapelitoiminnan tuotot

Merkittävä osa suomalaisen kulttuurin tuesta rahoitetaan Veikkaus Oy:n tuotoista kertyvillä rahapelitoiminnan tuotoilla, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa tieteelle, taiteelle, liikunnalle ja nuorisotyöhön. Vuonna 2018 ministeriö jakoi rahapelitoiminnan tuotoja yhteensä 564,9 miljoonaa euroa.

Sisäministeriö asetti vuonna 2015 selvityshankkeen rahapeliyhteisöjen Veikkaus Oy:n, Fintoto Oy:n ja Raha-automaattiyhdistyksen rahapelitoimintojen yhdistämiseksi. Hankkeen lopputuloksena syntyi uusi rahapeliyhtiö Veikkaus Oy, joka aloitti toimintansa 1.1.2017. Yhdistymisen myötä rahapelitoiminnan tuottoja on jakamassa opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sosiaali- ja terveysministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö. Arpajaislain (1047/2001) mukaan Veikkaus Oy:n tuotoista 53 prosenttia menee opetus- ja kulttuuriministeriölle, 43 prosenttia sosiaali- ja terveysministeriölle ja 4 prosenttia maa- ja metsätalousministeriölle edunsaajille jaettavaksi.

Arpajaislaki (1047/2001) sisältää keskeiset säädökset arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, arpajaisten tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen valvonnasta. Arpajaislain yhteyteen säädettiin aikanaan myös niin kutsuttu jakosuhdelaki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä (1054/2001). Sen mukaan veikkaus- ja vedonlyöntipelien sekä raha-arpajaisten tuotot tulee käyttää eri edunsaajien tukemiseen seuraavasti: 25 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen, 9 prosenttia nuorisotyön edistämiseen, 17,5 prosenttia tieteen edistämiseen ja 38,5 prosenttia taiteen edistämiseen. Lisäksi jäljelle jäävä 10 prosenttia jaetaan samoille edunsaajille valtion talousarviossa vuosittain tarkemmin päätettävällä tavalla. Jakosuhdelaki kumottiin 1.1.2017 voimaan tulleella lailla (1288/2016), mutta prosenttiosuudet siirtyivät uudistettuun arpajaislakiin (1286/2016) ja opetus- ja kulttuuriministeriön osuus rahapelitoiminnan tuotoista jaetaan edelleen niiden mukaisesti.

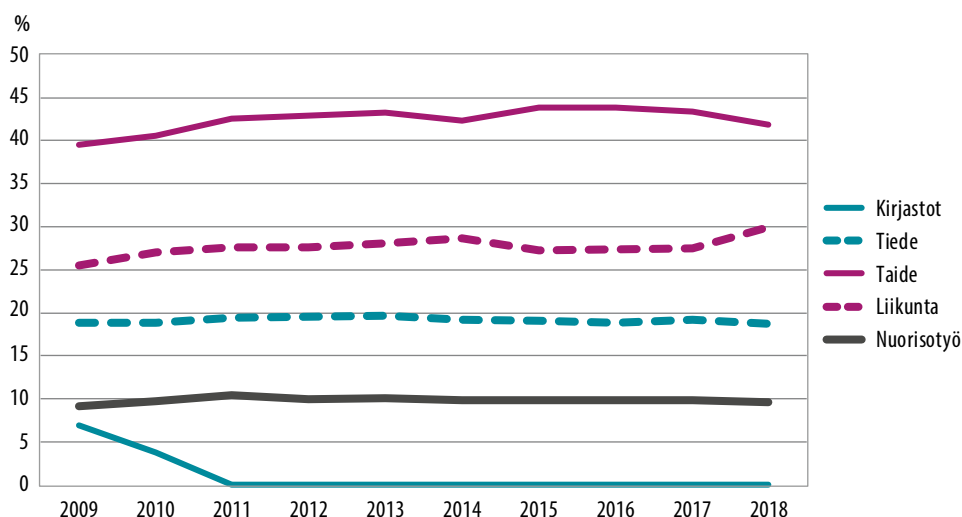
Urheilu ja liikuntakasvatus ovat alkuperäiset veikkausvoittovarojen edunsaajat vuodelta 1940. Vuosikymmenten kuluessa veikkausvoittovarojen jakosuhteissa on ollut erilaisia jakosuhteita liikunnan osuuden vaihdellessa 21–60 prosentin välillä. Vuonna 2018 liikuntatoimen osuus opetus- ja kulttuuriministeriön jaettavista rahapelitoiminnan tuotoista oli

29,2 prosenttia, taiteen 42,8 prosenttia, tieteen 18,4 prosenttia ja nuorisotyön 9,5 prosenttia. Edunsaajille vuosina 2009–2018 jaetut määrärahat veikkausvoittovaroista esitetään taulukossa 1 ja edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuden kehitys kuviossa 1. Liikunnan osuus on vaihdellut 27–30 prosentin välillä vuosittain. Taulukossa näkyy myös kunnallisen kirjastotoimen rahoitus vuosilta 2008–2009, joka tuolloin katettiin veikkausvoittovaroista. Kirjastotoimen rahoitus veikkausvoittovaroista päättyi jakosuhtelain (1054/2001) mukaan vuonna 2009.

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2009–2018 (milj. €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Kirjastot	Tiede	Taide	Liikunta	Nuorisotyö	Yhteensä
2009	17,6	86,9	186,8	124,3	44,7	460,4
2010	0,0	95,8	209,3	135,8	51,3	492,3
2011	0,0	100,3	220,4	141,9	51,5	514,1
2012	0,0	101,2	222,6	144,5	52,0	520,3
2013	0,0	102,2	224,8	152,4	52,6	532,0
2014	0,0	103,2	237,1	147,4	53,1	540,8
2015	0,0	102,6	237,0	148,2	53,4	541,2
2016	0,0	103,4	233,3	147,6	53,1	537,4
2017	0,0	104,4	233,6	167,1	53,6	558,7
2018	0,0	106,4	238,9	164,9	54,7	564,9

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuden kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2009–2018.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Rahapelitoiminnan tuotoista urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen kohdennettiin vuonna 2018 noin 164,9 miljoonaa euroa. Liikunnan määrärahat ovat pääsääntöisesti kasvaneet vuosittain viimeisen kymmenen vuoden aikana, lukuun ottamatta vuosien 2014 ja 2016 pieniä pudotuksia. Lisäksi vuoden 2018 määrärahassa tapahtui pieni lasku verrattuna edelliseen vuoteen. Taiteen osuus vuoden 2018 veikkausvoittovaroista oli edellisten vuosien tapaan suurin, yhteensä noin 239 miljoonaa euroa.

Lähteitä

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Asetus raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Laki arpajaislain muuttamisesta 1286/2016.

Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.

Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetun lain kumoamisesta 1288/2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus. Veikkausvoittovarot.

Saatavilla: <http://www.minedu.fi/>.

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

2 Valtion liikuntamäärärahat

Valtion liikuntamäärärahat osoitetaan rahapelitoiminnan tuotoista ja valtion yleiskatteisista budjettivaroista. Rahapelitoiminnan tuotot ovat valtiontalouden kehyksen ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus rahapelitoiminnan tuotoilla perustuu arpajaislakiin (1047/2001).

Varsinaisista valtiontalouden kehykseen kuuluvista budjettivaroista, eli niin sanotuista yleiskatteisista budjettivaroista, katetaan liikuntatoimen osalta vapaan sivistystyön valtionosuuksia valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille sekä liikuntatieteellisten tutkimuksien arviointikustannuksia. Vuonna 2018 valtion liikuntamäärärahat olivat yhteensä noin 173,4 miljoonaa euroa, joista rahapelitoiminnan tuotot kattoivat valtaosan. Määrärahoista 8,5 miljoonaa euroa katettiin budjettivarin, josta kohdennettiin Liikkuva koulu -ohjelmalle hallituksen 7 miljoonan euron suuruinen kärkihankerahoitus. Koska kyseessä on hallituksen myöntämä erillinen määräraha, sitä ei tarkastella muissa tämän kirjan kappaleissa.

Taulukossa 2 esitetään valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2009–2018. Budjettivarojen osuutta vuosittaisista budjetoiduista valtion liikuntamäärärahoista samalta ajankaksolta on tarkasteltu taulukossa 3. Budjettivarojen osuus vuosittaisista valtion liikuntamäärärahoista on vaihdellut huomattavasti. Muutokset budjettivarojen määrässä johtuvat osittain valtion talousarvioissa tehdyistä kohdennuksista ja säästöistä, joiden johdosta liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusmomentilta on jouduttu kohdentamaan yleiskatteisia budjettivaroja rahapelitoiminnan tuotoilla katettavaksi. Vuoden 2017 budjettivarojen osuus oli poikkeuksellisen suuri, sillä hallitus myönsi 3,5 miljoonan euron budjettivaroista katetun erillisavustuksen KymiRing Oy:n rakentamishankkeeseen.

Tässä luvussa esitetyt tiedot valtion liikuntamäärärahoista perustuvat valtion talousarvio- ja tilinpäätöstietoihin. Talousarviotiedoissa on huomioitu alkuperäisten talousarviomäärärahojen lisäksi lisätalousarvioissa myönnetty määrärahat. Tilinpäätöstiedot puolestaan kertovat lopulliset jaettujen määrärahojen summat.

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2009–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Talousarvio	Tilinpäätös	Indeksikorjatut määrärahat
2009	127 746 000	127 631 087	139 786 429
2010	137 861 000	137 670 192	148 296 946
2011	143 883 000	142 501 238	149 229 796
2012	153 194 000	153 611 979	156 253 954
2013	152 397 000	151 721 935	152 212 151
2014	187 558 000	187 402 344	185 609 020
2015	188 751 000	188 549 424	186 299 431
2016	155 446 000	154 944 326	153 217 240
2017	179 423 000	178 561 525	179 719 136
2018	173 433 000	171 795 000	171 795 000

Lähteet: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito, Valtion talousarvioesitykset.

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2009–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Budjettivarat	Indeksikorjatut budjettivarat	Osuus
2009	3 331 000	3 648 238	2,6 %
2010	1 840 000	1 982 029	1,3 %
2011	597 000	625 189	0,4 %
2012	2 752 000	2 799 332	1,8 %
2013	109 000	109 352	0,07 %
2014	110 000	108 947	0,06 %
2015	557 000	550 353	0,3 %
2016	824 000	814 815	0,5 %
2017*	5 326 000	5 360 528	3,0 %
2018**	1 494 000	1 494 000	1,4 %

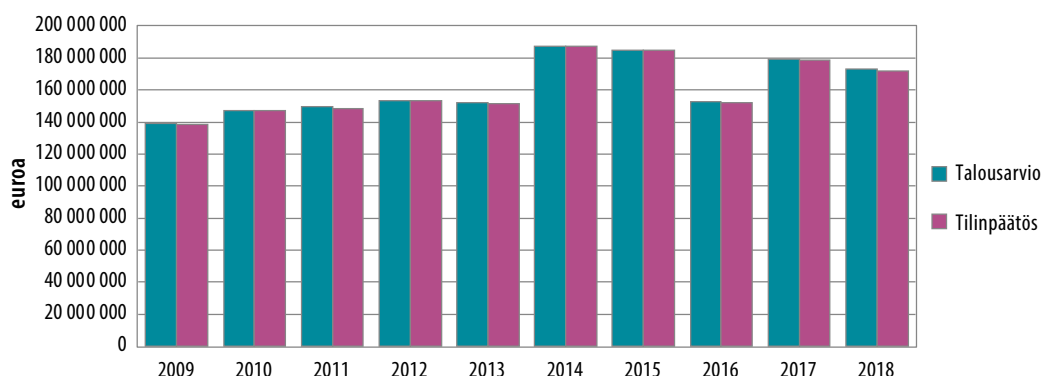
*2017 mukana KymiRing Oy:lle budjettivaroista myönnetty avustus omalta momentiltaan 29.90.55

*2017 ei sisällä hallituksen kärkihankerahoitusta Liikkuva Koulu -ohjelmaan.

**2018 ei sisällä hallituksen kärkihankerahoitusta Liikkuva koulu -ohjelmaan.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Vuosien 2009–2018 määrärahat on muutettu taulukoissa 2 ja 3 vuoden 2018 rahan arvoon julkisten menojen hintaindeksin (JMHI) 2005=100 mukaan. Indeksikorjauksen avulla huomioidaan palvelujen ja materiaalien kallistuminen sekä rahan arvon muutokset. Indeksikorjatut luvut osoittavat liikunnan määrärahojen reaalkasvun. Valtion määrärahojen indeksikorjattu kehitys vuosina 2009–2018 esitellään kuviossa 2. Määrärahat ovat vaihdelleet 127 miljoonan euron ja 188 miljoonan euron välillä.

Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JHMI 2005=100.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio ja liikekirjanpito.

2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2009–2018

Liikuntatoimen tilijaottelua uudistettiin valtion talousarviossa vuodelle 2015, ja sen vuoksi tässä tilastokirjassa esitellään vain keskenään vertailukelpoiset vuodet 2015–2018. Näiden vuosien liikuntamäärärahojen jakautuminen on esitelty taulukossa 4. Aiempien vuosien vertailukelpoiset tiedot löytyvät muun muassa vuonna 2015 julkaistusta tilastokirjasta. Tilastokirjan kokonaisuutta tarkastellessa on tärkeää huomioida, että samoja määrärahoja ja lukuja käsitellään useassa eri kappaleessa.

Esitetyt luvut on indeksikorjattu käyttäen julkisten menojen hintaindeksiä (JMHI) 2005=100. JMHI:n käytössä sovelletaan omia kertoimiaan riippuen, onko käsittelyssä valtiontalouden vai kuntatalouden piiriin kuuluva menojen hintakehityksen tarkastelu. Liikuntapaikkarakentamisessa ja liikunnan koulutuskeskusten rakentamisavustusten käsittelyssä käytetään hintakehityksen kuvaamisen apuna rakennuskustannusindeksiä (RKI) 2005=100.

Kuntien liikuntatoiminnan momenttiin sisältyvät rahapelitoiminnan tuotoista kunnille osoitetut valtionosuudet. Kuntien valtionosuuksia ja harkinnanvaraisia valtionavustuksia, kuten kunnille myönnettyjä määrärahoja liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin, käsitellään tarkemmin luvussa 3. Luvussa tarkastellaan myös kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden lukuja sekä niiden jakautumista kuntaryhmittäin.

Liikunnan yhdenvertaisuus pitää sisällään liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen kohdistetut määrärahat. Valtaosa näistä määrärahoista osoitetaan liikuntapaikkojen perustamis- ja parannushankkeisiin, joita käsitellään kappaleessa 4, liikuntapaikkarakentaminen. Samassa luvussa käsitellään myös liikuntapaikkarakentamiseen liittyvää tutkimus- ja

kehittämistoimintaa. Liikunnan yhdenvertaisen saavutettavuuden tavoitteeseen kuuluvat myös liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoimien avustukset, joita käsitellään kappaleessa 5, sekä liikunnan yhdenvertaisuuteen myönnetyt avustukset, joita käsitellään kappaleessa 12.

Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjä määrärahoja käsitellään luvussa 5. Niiden osalta yleisavustuksiin kuuluvat rahapelitoiminnan tuotoista alueellisille ja valtakunnallisille koulutuskeskuksille osoitetut valtionosuudet vapaan sivistystyön koulutukseen, sekä koulutuskeskusten saamat rakentamis- ja kehittämisavustukset ja opintotietoliikuntavastuut. Lisäksi kohtaan kuuluu valtion yleiskatteisista budjettivaroista liikunnan koulutuskeskuksille jaettava valtionosuus.

Valtion liikuntamäärärahojen erittelyssä liikunnan kansalaistoiminta sisältää lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen yleisavustukset sekä seuratoiminnan kehittämisavustukset. Määrärahat ovat suurimmaksi osaksi liikuntajärjestöjen yleisavustuksia ja hankkeille myönnettyjä erityisavustuksia. Liikunnan kansalaistoiminnan avustuksia käsitellään kappaleessa 6.

Liikuntatieteen momentti sisältää liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin, Suomen Akatemialle tieteellisen tason arviointiin, liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen sekä liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen kohdistetut määrärahat. Tähän osioon sisältyy myös valtion yleiskatteisista budjettivaroista kohdistetut varat Suomen Akatemialle liikuntatieteellisten tutkimusten arvioinnin hallintokustannuksiin. Liikuntatieteen määrärahoja käsitellään luvussa 7.

Tutkimus- ja kehitysyhteisöille sekä koulutustoimintaan osoitetut määrärahat jakautuvat neljälle eri osa-alueelle. Tieteelliset, tiedonvälitys- ja kehittämisjärjestöt saavat valtaosan määrärahoista. Osansa saavat myös urheiluoikeuden professuuri, Suomen Urheilumuseosäätiö ja tieteelliset kansainväliset kongressit. Näiden tiedot hajautuvat tilastokirjan eri kappaleisiin.

Huippu-urheilun määrärahat jakautuvat Suomen Olympiakomitean organisoimalle huippu-urheiluyksikölle, urheilijoiden apurahoihin, kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, urheiluakatemiaa, urheilijoiden ammattineistämistä, ylimääräisiin urheilijaeläkkeisiin ja Pro Urheilu -tunnustuspalkintoihin. Vuonna 2017 aiemmin tutkimus- ja kehitysyhteisöjen sekä koulutustoiminnan alla ollut valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen erillishanke yhdistettiin osaksi huippu-urheiluyksikön toimintaa. Huippu-urheilun kokonaisuutta käsitellään luvussa 9.

Liikunnallisen elämäntavan ja sen kehittämisen alla määrärahat ohjautuvat suurimmaksi osaksi valtakunnallisiin hankkeisiin ja ohjelmiin. Ensimmäinen niistä on hallituksen (2015–2019) kärkihankkeenakin oleva Liikkuva koulu -ohjelma ja toinen on Kunnossa kaiken ikää

-ohjelma. Loput määrärahoista jaetaan Liikunta elämänkaarella -hanketukiin. Liikunnallista elämäntapaa ja rahoitusta käsitellään kappaleessa 11.

Tilijaottelun kohtaan ”muut momentit” sisältyvät liikunnan ja urheilun suurtahtumat, eettinen toiminta, kansainvälinen yhteistyö sekä aluehallinnon toiminta. Tähän sisältyvät myös valtion liikuntaneuvoston toimintaan ja opetus- ja kulttuuriministeriön käyttöön osoitetut varat. Näitä käsitellään muun muassa kappaleissa 8 ja 10.

Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2015–2018 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.

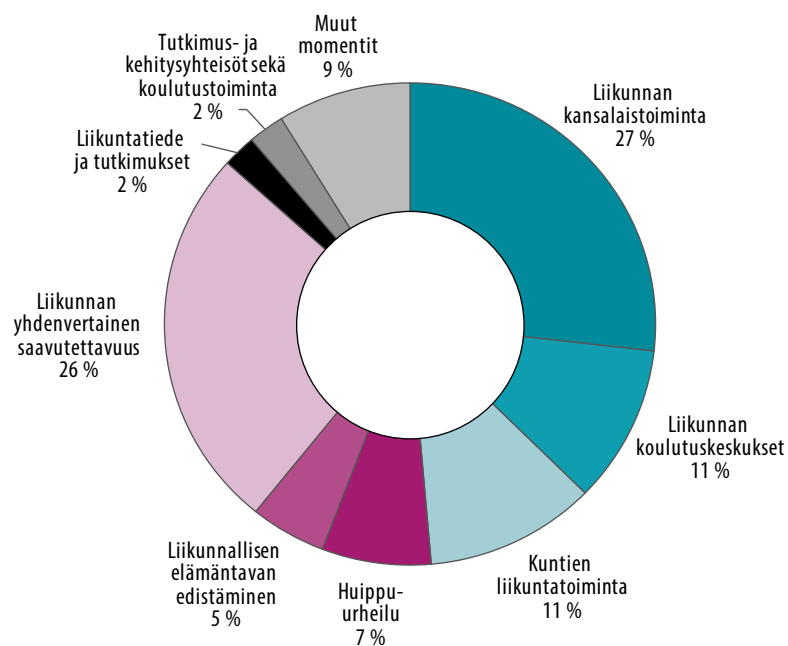
Määrärahojen jakautuminen*	2016	2017	2018
Kuntien liikuntatoiminta	19 183 758	19 626 418	19 515 000
Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus	29 488 600	48 171 000	44 800 000
Liikunnan koulutuskeskukset	18 936 545	18 667 000	18 335 000
Liikunnan kansalaistoiminta	43 795 333	44 788 493	46 470 000
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 767 532	3 810 000	3 810 000
Tutkimus ja kehitysyhteisöt	3 885 205	3 744 117	4 133 000
Huippu-urheilu	11 431 146	13 703 266	12 465 000
Liikunnallinen elämäntapa	8 672 245	8 857 050	8 687 000
Muut momentit	14 552 957	18 640 000	15 218 000
Yhteensä	153 713 322 €	180 007 344 €	173 433 000 €

*Vuonna 2015 uudistuneen liikuntatoimen tilijaottelun vuoksi on vertailtu vain vuosia 2016–2018.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2018

Kuviossa 3 ja taulukossa 5 on esitetty vuoden 2018 liikuntamäärärahojen jakautuminen valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti. Eniten varoja on osoitettu liikunnan kansalaistoimintaan, jonka osuus on 26,8 prosenttia määrärahoista sekä liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen, jonka osuus liikuntamäärärahoista on 25,8 prosenttia. Kuntien liikuntatoimintaan on osoitettu 11,3 prosenttia, ja liikunnan koulutuskeskuksille 10,6 prosenttia määrärahoista. Muiden tilijaottelun mukaisten momenttien osuudet olivat kukin alle 10 prosenttia. Vuoteen 2017 verrattuna liikunnan yhdenvertaisuuteen kohdennettiin kolme prosenttia vähemmän ja liikunnan kansalaistoiminnan osuus nousi kaksi prosenttia. Muissa määrärahaosuuksissa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2018.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2018.

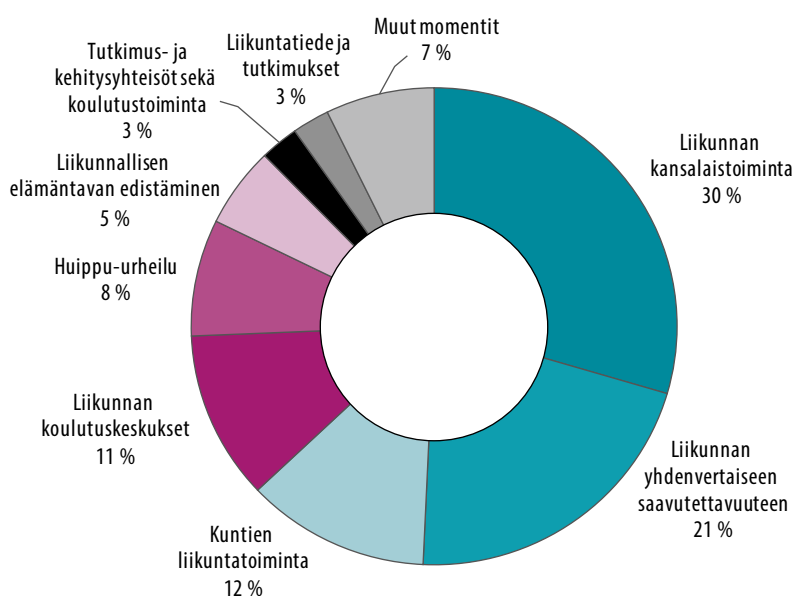
	euroa	%
Liikunnan kansalaistoiminta	46 470 000	26,8
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	42 470 000	
Seuratukeen	4 000 000	
Kuntien liikuntatoiminta	19 515 000	11,3
Huippu-urheilu	12 465 000	7,2
Huippu-urheiluyksikölle	6 000 000	
Urheilijoiden apurahoihin	2 200 000	
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemoille ja Urheilijoiden ammatinedistämissäätiölle	3 965 000	
Ylimääräisiin urheilijaeläkkeisiin ja Pro Urheilu -tunnustuspalkintoihin	300 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	18 335 000	10,6
Valtionosuudet valtakunnallisille koulutuskeskuksille	15 957 000	
Valtionosuudet alueellisille koulutuskeskuksille	572 000	
Valtionosuudet budjettivaroista	1 414 000	
Opintoseteleihin, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	392 000	
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	4 133 000	2,4
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämisyhdistyksille	3 513 000	
Urheiluoikeuden professuuriin	70 000	
Suomen Urheilumuseosäätiölle	400 000	
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	150 000	
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	8 687 000	5,0
Liikkuva koulu -ohjelmaan	2 792 000	
Liikunta elämäntapa-ohjelmalla -hanketukiin	3 800 000	
Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan	2 095 000	
Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen	44 800 000	25,8
Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin	40 800 000	
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoimien avustuksiin	2 500 000	
Liikunnan yhdenvertaisuuteen	1 500 000	
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 810 000	2,2
Liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin	2 500 000	
Tieteellisen tason arviointiin Suomen akatemialle	30 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	142 000	
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen	58 000	
Suomen Akatemialle hallintokustannuksiin	80 000	
Muut momentit	15 218 000	8,8
Liikunnan ja urheilun suurtahtumiin	1 900 000	
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	3 600 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	410 000	
Kansainväliseen yhteistyöhön	480 000	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	1 348 000	
Avustus Liikkuva Koulu -ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v.)	7 000 000	
Yhteensä	173 433 000	100,0

Lähde: Budjettitalouden talousarvio ja liikekirjanpito.

2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2019

Määrärahojen kehityksen vertailemiseksi tässä kappaleessa esitellään vuodelle 2019 liikuntaan budjetoidut määrärahat. Valtion tilinpäätös-, kuntatalouden ja muiden tietojen saamisen vuoksi tilastokirjan tuottaminen venyy aina seuraavan kalenterivuoden loppuun, jolloin on aiheellista tuoda esille kuluvan vuoden budjettitiedot.

Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2019 ovat 159 941 000 euroa. Laskua vuoden 2018 lopulliseen talousarvioon on noin 13,5 miljoonaa euroa. Määrärahan vähenemiseen vaikuttaa muun muassa edellisen hallituksen kärkihankerahoituksen päättyminen. On huomioitava, että budjetoitujen määrärahojen kokonaissumma voi muuttua tarkasteluvuoden aikana mahdollisten lisätalousarvioiden myötä merkittävästikin. Merkittävien määrärahan lähde valtion liikuntatoimissa ovat rahapelitoiminnan tuotot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (noin 95–97 %).

Kuvio 4. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2019.

Lähde: Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2019.

Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2019.

	euroa	%
Liikunnan kansalaistoiminta	42 270 000	29,6
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	42 270 000	
Seuratoiminnan kehittämiseen	5 000 000	
Kuntien liikuntatoiminta	19 545 000	12,2
Huippu-urheilu	12 650 000	7,9
Huippu-urheiluyksikölle	6 000 000	
Urheilijoiden apurahoihin	2 300 000	
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemiaa ja Urheilijoiden ammatinedistämiskeskitykselle	3 950 000	
Ylimääräisiin urheilijaeläkkeisiin ja Pro Urheilu -tunnustuspalkintoihin ^{*)}	400 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	18 238 000	11,4
Valtionosuudet valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille	15 922 000	
Valtionosuudet alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille	572 000	
Valtionosuus budjettivaroista valtakunnallisille koulutuskeskuksille ^{*)}	1 394 000	
Opintototeutuksiin, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	350 000	
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	4 120 000	2,6
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittäisyhteisöille	3 500 000	
Urheiluvoimistelun professuuriin	70 000	
Suomen Urheilumuseosäätiölle	400 000	
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	150 000	
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	8 700 000	5,4
Liikkuva koulu -ohjelmaan	2 800 000	
Liikunta elämäntapa-ohjelmalla -hanketukiin	3 800 000	
Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan	2 100 000	
Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen	33 865 000	21,2
Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin	29 865 000	
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoimintaan	2 500 000	
Liikunnan yhdenvertaisuuteen	1 500 000	
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 960 000	2,5
Tutkimusprojekteihin	2 450 000	
Tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle	30 000	
Tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin budjettivaroista*	80 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	1 400 000	
Muut momentit	11 593 000	7,2
Liikunnan ja urheilun suurtahtumiin	1 600 000	
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	3 650 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	410 000	
Kansainväliseen yhteistyöhön	580 000	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Avustus Liikkuva koulu -ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v.)	3 800 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	1 073 000	
Yhteensä	159 941 000	100,0

*Valtiovarainministeriön maksuperusteisesti budjetoitu määräraha.

Lähde: Valtion talousarvion tilijaoittelu vuodelle 2019.

Vuonna 2019 suurin osuus valtion liikuntamäärärahoista on budjetoitu liikunnan kansalaistoimintaan, 47,3 miljoonaa euroa. Määräraha jakautuu liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin ja seuratoiminnan kehittämistukeen.

Toiseksi eniten määrärahoja on suunnattu liikunnan yhdenvertaisuuteen, jonka osuus talousarviossa on 33,9 miljoonaa euroa. Tästä pääosa on suunnattu liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin. Määrärahaan sisältyvät lisäksi liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatiilojen rakentamiseen sekä liikunnan yhdenvertaisuushankkeisiin suunnatut avustukset. Valtionosuudet kuntien liikuntatoimintaan ovat pysyneet vuodesta 2008 lukien noin 19,5 miljoonassa eurossa ja vuonna 2019 valtionosuus on edellisvuosien tapaan samassa suuruusluokassa.

Huippu-urheilulle osoitetut 12,6 miljoonaa euroa jakautuvat Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikölle, urheilijoiden apurahoihin, urheilijaeläkkeisiin ja Pro Urheilu-tunnustuspalkintoihin. Lisäksi huippu-urheilun määrärahoihin kuuluvat kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, urheiluakatemioiden ja Urheilijoiden ammatinedistämissätiölle osoitetut varat.

Liikunnan koulutuskeskuksille on osoitettu yhteensä 18,2 miljoonaa euroa, josta 1,4 miljoonaa euroa muodostuu valtion budjettivaroista myönnettävistä valtionosuuksista. Rahapeli-toiminnan tuotoista rahoitettavilta osin määräraha jakautuu valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan myönnettäviin vapaan sivistystyön valtionosuuksiin sekä harkinnanvaraisiin avustuksiin, laatu- ja kehittämishankkeisiin ja opintoseteleihin.

Tutkimus- ja kehitysyhteisöille sekä koulutustoimintaan on vuodelle 2019 osoitettu 4,1 miljoonaa euroa. Summa jakautuu tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämis-yhteisöille, urheiluoikeuden professuuriin, Suomen Urheilumuseosätiölle sekä tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin myönnettäviin avustuksiin.

Liikuntatieteen ja tutkimuksen momentti sisältää liikuntatieteelliset tutkimusprojektit, liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämisen sekä osuuden tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle. Edellä mainituille on osoitettu yhteensä 3,9 miljoonan euron määräraha vuonna 2019. Valtion budjettivaroista myönnettävistä avustuksista on osoitettu 80 000 euroa tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin Suomen Akatemialle.

Liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi vuoden 2019 talousarviossa osoitetaan yhteensä 8,7 miljoonaa euroa. Tämä sisältää Liikkuva koulu -ohjelmalle, Liikunta elämänkaarella -hanketukiin ja Kunnossa kaiken ikää -ohjelmalle myönnettävät avustukset.

Muita valtion talousarviosta vuonna 2019 avustettavia liikuntatoimen hankkeita tai kohteita ovat liikunnan ja urheilun suur tapahtumat, liikunnan ja urheilun eettinen toiminta, kansainvälinen yhteistyö, liikunnan aluehallinnon toiminta, valtion liikuntaneuvoston toiminta ja opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi osoitettu osuus. Näiden yhteis- summa on 11,6 miljoonaa euroa. Talousarvioon sisältyy Liikkuva opiskelu -ohjelma, johon on budjetoitu 3,8 miljoonaa.

Lähteitä

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi. Opetusministeriön hallinnonala.

Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jmhi>.

Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/rki>.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2018. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2019. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Talousjohtamisen_tukeminen/Valtion_tilinpäätös.

3 Kuntien liikuntatoiminta

Kunnat ovat merkittäviä liikuntapalvelujen tuottajia ja liikunnan toimintaedellytysten luoja. Kuntien tehtävät liikunnan edellytysten luomisessa on määritelty liikuntalaissa (390/2015), jonka mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Tämä tarkoittaa liikuntapalvelujen järjestämistä erityisryhmät huomioon ottaen, kansalaistoiminnan tukemista sekä liikuntapaikkojen rakentamista ja ylläpitämistä.

Tässä luvussa esitetyt tilastot kunnallisen liikuntatoiminnan käyttötaloudesta perustuvat Tilastokeskuksen keräämiin kuntien talouden ja toiminnan tunnuslukuihin. Tarkastelussa ovat vain Manner-Suomen kunnat. Tilastokeskuksen tuottamat kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden tunnusluvut eivät sisällä kuntien liikelaitosten tulo- ja menoeriä. Lisäksi kuntien liikuntatoiminnasta esitettyjä tilastoja tarkasteltaessa tulee huomioda, että kunnallisten palveluiden tuotantotavoissa voi paikkakuntaakohtaisesti olla merkittäviäkin eroja.

Vuonna 2018 kuntien liikuntatoimintaan osoitettiin valtion liikuntamäärärahoista 19,5 miljoonaa euroa. Valtionosuutta liikuntatoimintaan sai yhteensä 295 kuntaa. Valtionosuudet kattoivat noin 2,9 prosenttia kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista. Kunnat osoittavat kunnallisveroista keräämiään varoja liikuntaan ja urheiluun vuosittain noin 700 miljoonaa euroa. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien valtionavustusten osuus oli kaikista tukea saaneiden rakentamishankkeiden kokonaiskustannuksista 10,5 prosenttia. Valtionosuuden merkitys kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin vaihtelee suhteessa kuntien asukaslukuun, kuten taulukosta 8 käy ilmi.

3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset

Kunnille myönnetään valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin kunnan asukasmäärään ja valtion talousarviossa määriteltyyn asukaskohtaiseen yksikköhintaan perustuen. Valtionosuus kattaa lasketusta kuntakohtaisesta euromäärästä 29,7 prosenttia.

Vuodesta 2009 yksikköhinta on ollut 12,00 euroa. Valtionosuuden perustana toimii laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Liikuntalain mukaisesti kuntien tulee käyttää valtionosuutensa liikunnan edellytysten luomiseen paikallistasolla. Tämän lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö tukee harkinnanvaraisilla avustuksilla kuntien liikuntapaikkojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamishankkeita, joita käsitellään tarkemmin luvussa 4. Harkinnanvaraisia avustuksia voidaan myöntää myös paikallisen liikuntatoiminnan kehittämiseen sekä muihin liikuntaa edistäviin hankkeisiin, kuten terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan projekteihin. Myöhemmissä luvuissa tarkemmin käsiteltävät liikunnallisen elämäntavan avustukset sekä maahanmuuttajien liikunnan tukeminen tapahtuu aluehallintovirastojen kautta. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama liikuntapaikkarakentamisen tutkimus sekä Jyväskylän yliopiston ylläpitämä suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki LIPAS (liikuntapaikat.fi) palvelevat niin ikään kunnallista liikuntahallintoa.

Taulukossa 7 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet sekä liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset sekä niiden kokonaiskustannukset vuosina 2009–2018. Tilastokeskuksen aineistosta kootut kuntien liikuntatoiminnan vuosittaiset käyttökustannukset ja investointimenot eivät sisällä kuntien liikelaitosten menoeriä. Vastaavasti investointeihin liittyvien valtionavustusten kohdalla luvut sisältävät kunnille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnetty määrärahat, mutta eivät kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille tai muille yhteisöille myönnettyjä hankeavustuksia. Tarkastelussa on huomioitu vain kyseisiin määrärahoihin oikeutetut Manner-Suomen kunnat.

Taulukossa 8 esitetään Manner-Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2018. Pääsääntöisesti valtionosuuden prosentuaalinen osuus kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista kasvaa kuntakoon supistuessa. Tämän prosentuaalisen osuuden kuntakohtainen vaihtelu on suurempaa asukasluvultaan pienten kuntien joukossa. Taulukossa esitetään myös kuntaryhmän sisällä esiintyvä valtionosuuden ja käyttökustannusten suhteen prosenttiosuuden vaihteluväli sekä vaihteluvälin keskiarvo ryhmittäin.

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikunta-
paikkarakentamiseen vuosina 2009–2018 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.

Vuosi	Vos- peruste €/as	Valtion- osuus	Liikunta- toimen käyttö- kustannukset	Vos / Käyttökust. (%)	Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin valtionavustusta saaneiden kokonaiskustannukset	Valtionavustukset liikuntapaikkojen perustamis- hankkeisiin	Valtion- avustukset / Inv. (%)
2009	12,0	20 531	616 295	3,3	108 103	18 436	17,1
2010	12,0	20 259	616 408	3,3	116 109	15 555	13,4
2011	12,0	19 811	619 314	3,2	114 311	16 110	14,1
2012	12,0	19 752	638 831	3,1	126 863	13 608	10,7
2013	12,0	19 147	659 515	2,9	126 434	15 668	12,4
2014	12,0	19 214	660 591	2,9	35 083	7 040	20,1
2015	12,0	19 556	689 518	2,8	135 272	16 880	12,5
2016	12,0	19 540	722 549	2,7	127 596	17 410	13,6
2017	12,0	19 543	729 882	2,7	105 095	21 900	20,8
2018	12,0	19 665	735 357	2,9	154 889	15 573	10,5

Huom. Sarakkeissa Vos / Käyttökust. ja Valtionavustukset / Inv. huomioidaan vain kyseisiin määrärahoihin oikeutettujen Manner-Suomen kuntien käyttökustannukset ja investointimenot.

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta. SALAMA, Budjetti talouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun
mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2018.

Kuntaryhmä (Manner-Suomi)	Kuntien luku- määrä	Asukas- luku yht.	Käyttö- kustannukset yht. (1 000 €)	Valtionosuus yhteensä (1 000€)	Vos/käyttö- kustannukset (%)	Vaihteluväli (%) VOS/ Käyttökust	Keskiarvo (%) VOS/ Käyttökust.
Alle 2 000	34	46 895	5 158	177	3,43	1,7-14,9	4,5
2 000–6 000	105	377 147	40 422	1 367	3,38	0,4-17,9	4,8
6 001–10 000	58	445 813	54 410	1 588	2,92	1,0-10,6	4,1
10 001–20 000	42	606 646	72 977	2 451	3,36	1,6-7,2	3,5
20 001–40 000	30	819 892	102 531	2 922	2,85	1,8-6,7	3,2
40 001–100 000	17	1 013 940	145 026	4 096	2,82	2,0-4,1	2,8
Yli 10 0000	9	2 169 897	314 833	7 734	2,46	2,1-2,9	2,4
Koko maa	295	5 480 230	735 357	20 335	2,77	0,4-17,9	3,6

Valtionosuudet laskettu perustuen lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä kuntien asukaslukuun 31.12.2018.

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta, Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

3.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous

Taulukossa 9 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakaantuminen vuosina 2009–2018. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenot muodostuvat (a) henkilöstömenoista kuten palkoista, palkkioista ja henkilösivukuluista, (b) ulkoisista ja sisäisistä vuokrista, (c) asiakas- ja muiden palveluiden ostoista, (d) avustuksista, (e) materiaalikustannuksista sekä (f) muista käyttömenoista. Toimintamenoihin eivät sisälly poistot ja arvonalentumiset tai vyörytyserät, jotka kuitenkin lasketaan mukaan kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin.

Vuonna 2018 kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista suurin osuus noin 261 miljoonaa eurolla oli vuokrat, joiden osuus menoista oli noin 40 prosenttia. Henkilöstömenoihin kului yhteensä reilut 135 miljoonaa euroa eli 20,9 prosenttia toimintamenoista. Ostopalveluihin kului 140,5 miljoonaa euroa ja materiaalikustannuksiin 51,1 miljoonaa euroa. Avustuksiin kunnat käyttivät 56,7 miljoonaa euroa eli 8,7 prosenttia toimintamenoistaan. Muiden käyttömenojen osuus kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista oli hieman alle neljä miljoonaa euroa.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakautuminen vuosina 2009–2018 (1 000 €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Henkilöstömenot		Vuokrat		Ostopalvelut		Avustukset		Materiaalikustannukset		Muut käyttömenot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2009	154 810	30,1	171 510	33,3	94 982	18,4	47 715	9,3	43 448	8,4	2 406	0,5	514 871	100,0
2010	154 694	29,4	178 750	34,0	99 625	19,0	45 303	8,6	44 052	8,4	3 092	0,6	525 516	100,0
2011	158 215	28,9	188 578	34,5	105 491	19,3	46 366	8,5	45 647	8,3	2 728	0,5	547 025	100,0
2012	163 271	28,3	201 834	34,9	116 051	20,1	48 422	8,4	44 499	7,7	3 674	0,6	577 751	100,0
2013	163 890	27,3	215 819	35,9	120 579	20,0	51 016	8,5	46 320	7,7	3 803	0,6	601 427	100,0
2014	161 997	26,5	227 581	37,2	120 380	19,7	51 606	8,4	46 414	7,6	4 255	0,7	612 234	100,0
2015	165 694	26,4	234 504	37,3	122 873	19,6	50 747	8,1	49 767	7,9	4 672	0,7	628 257	100,0
2016	164 861	25,3	245 114	37,6	136 405	20,9	50 408	7,7	50 592	7,8	4 431	0,7	651 811	100,0
2017	163 625	24,9	248 101	37,8	138 410	21,1	52 548	8,0	50 304	7,7	3 992	0,6	656 980	100,0
2018	135 475	20,9	261 032	40,2	140 532	21,7	56 718	8,7	51 122	7,9	3 915	0,6	648 794	100,0

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta.

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakautuminen vuosina 2009–2018 (1 000 €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Maksut		Myyntitulot		Vuokratulot		Tuet ja avustukset		Muut tulot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2009	37 204	37,5	34 530	34,8	19 324	19,5	4 364	4,4	3 773	3,8	99 195	100,0
2010	36 672	35,6	36 904	35,8	20 888	20,3	4 796	4,7	3 749	3,6	103 009	100,0
2011	37 830	35,3	39 367	36,7	21 080	19,6	5 008	4,7	4 008	3,7	107 293	100,0
2012	40 393	34,9	43 275	37,4	22 534	19,5	5 587	4,8	3 944	3,4	115 733	100,0
2013	44 071	35,1	44 437	35,4	26 486	21,1	7 026	5,6	3 551	2,8	125 571	100,0
2014	46 094	35,7	46 635	36,1	26 940	20,8	6 414	5,0	3 187	2,5	129 270	100,0
2015	48 515	36,6	45 934	34,7	28 133	21,3	5 258	4,0	4 539	3,4	132 379	100,0
2016	48 750	35,6	47 712	34,9	29 246	21,4	6 132	4,5	5 045	3,7	136 885	100,0
2017	49 470	34,4	51 941	36,1	30 706	21,3	7 076	4,9	4 769	3,3	143 962	100,0
2018	48 439	34,6	49 306	35,2	30 390	21,7	7 080	5,1	4 664	3,3	139 879	100,0

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta.

Taulukossa 10 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakaantuminen vuosina 2009–2018. Taulukossa esitetyt kuntien liikuntatoiminnan toimintatulot koostuvat (a) maksuista, (b) sisäisistä ja ulkoisista myyntituloista, (c) sisäisistä ja ulkoisista vuokratuloista, (d) tuista ja avustuksista sekä (e) muista tuloista. Toimintatuloihin ei ole laskettu mukaan valmistevarastojen muutoksesta, omaan käyttöön valmistuksesta tai vyörytyseristä aiheutuvia tuottoja, jotka kuitenkin sisältyvät kuntien liikuntatoiminnan käyttötuottoihin.

Vuonna 2018 kuntien liikuntatoiminnan toimintatuloista 35,2 prosenttia eli noin 49,3 miljoonaa euroa muodostui myyntituotoista. Toiseksi suurin osuus oli maksut, joita kertyi 48,4 miljoonaa euroa. Vuokrasta kunnille kertyi reilu viidesosa toimintatuloista, 30,4 miljoonaa euroa, ja avustuksista noin 7,1 miljoonaa euroa. Muiden tulojen osuus oli vajaat 4,7 miljoonaa euroa. Toimintatulojen kehityssuuntia tarkasteltaessa voidaan todeta, että suhteessa maksujen määrä on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana samalla, kun myyntitulot ovat lisääntyneet.

Taulukkoja 9 ja 10 tarkasteltaessa on otettava huomioon, että taulukot ovat indeksikorjaamattomia. Vuosien välistä vertailua voidaan kuitenkin tehdä prosenttilukuja vertailemalla.

3.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin

Tilastokeskus käyttää kuntien käyttötalouden tunnuslukujen esittämiseksi hyväkseen kuntaryhmitystä, jonka mukaisesti kunnat jaetaan kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja

maaseutumaisiin kuntiin. Kaupunkimaisia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa tai suurimman taajaman asukasluku on vähintään 15 000. Taajaan asuttuja kuntia ovat ne, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on vähintään 4 000, mutta alle 15 000. Maaseutumaisia ovat kunnat, joissa väestöstä alle 60 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 4 000. Vuonna 2018 Manner-Suomessa oli 295 kuntaa, joista kaupunkimaisia oli 57, taajaan asuttuja 63 ja maaseutumaisia 175.

Taulukossa 11 esitetään kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannusten, -tuottojen ja asukaskohtaisten nettokustannusten jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaaviin kuntaryhmiin eriteltynä sekä asukaskohtaisten nettokustannusten prosentuaalinen muutos edellisvuoteen verrattuna. Liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja -tuotot sekä nettokustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suurimmat kaupunkimaisissa kunnissa ja pienimmät maaseutumaisissa kunnissa. Vuonna 2018 kaupunkimaisten kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset muodostivat 78,7 prosenttia kaikkien Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista, taajaan asuttujen kuntien osuuden ollessa 11,8 prosenttia ja maaseutumaisten kuntien 9,5 prosenttia.

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin vuosina 2009–2018 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Kaupunkimaiset kunnat				Taajaan asutut kunnat				Maaseutumaiset kunnat				Yhteensä	
	Käyttö-kust.	Käyttö-tuotot	Netto-kust. €/as	Muutos % netto-kust. / asukas	Käyttö-kust.	Käyttö-tuotot	Netto-kust. €/as	Muutos %	Käyttö-kust.	Käyttö-tuotot	Netto-kust. €/as	Muutos %	Indeksi-korjatut	
													Käyttö-kust.	Käyttö-tuotot
2009	435 067	81 082	97,0	5,4 %	68 501	11 264	68,0	3,0 %	60 590	10 419	58,0	5,5 %	616 295	104 457
2010	440 404	83 997	97,0	0,0 %	72 746	12 147	71,0	4,4 %	61 443	10 791	60,0	3,4 %	616 408	114 717
2011	456 401	88 044	100,0	3,1 %	77 850	13 293	74,0	4,2 %	64 270	11 598	63,0	5,0 %	624 956	117 923
2012	486 175	97 784	104,0	4,0 %	81 001	13 691	78,0	5,4 %	68 791	12 654	67,0	6,3 %	644 193	125 735
2013	504 414	105 566	106,0	1,9 %	86 663	14 549	81,0	3,8 %	68 487	13 145	69,0	3,0 %	659 564	133 260
2014	516 580	106 459	108,0	1,9 %	84 887	14 222	80,0	-1,2 %	70 358	14 426	69,0	0,0 %	665 452	133 825
2015	536 666	112 671	106,9	-1,0 %	82 844	14 951	83,7	4,6 %	73 104	13 867	65,0	-5,8 %	684 421	139 815
2016	553 987	121 514	108,0	1,0 %	88 854	15 408	89,1	6,5 %	73 365	14 253	79,8	22,8 %	707 176	149 269
2017	565 925	128 739	111,6	3,3 %	92 130	16 250	90,4	1,5 %	71 827	12 806	81,0	1,5 %	738 725	159 707
2018	578 934	122 056	116,7	4,5 %	86 415	15 395	84,6	-6,0 %	70 008	12 081	84,7	4,5 %	735 357	149 532

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta.

Taulukossa 12 esitetään kuntien liikuntatoiminnan nettokäyttökustannukset asukasta kohden kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2009–2018. Nettokäyttökustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suuremmat asukasluvultaan suuremmissa kunnissa. Suhteellisesti eniten nettokäyttökustannukset ovat kasvaneet asukasluvultaan pienempien kuntien ryhmissä, mitä osaltaan selittävät niissä tapahtuneet kuntaliitokset ja sulautuminen osaksi suurempia kuntakokonaisuuksia.

Kaikkein pienimmät nettokustannukset asukasta kohden ovat 2 000–6 000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa kunnat ovat käyttäneet liikuntatoimintaan keskimäärin 73,9 euroa asukasta kohden. Suurimmat nettokustannukset asukasta kohden ovat maan suurimmissa kaupungeissa. Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä keskimääräiset nettokustannukset ovat 112,7 euroa ja 40 000–100 000 asukkaan kuntaryhmässä 104,8 euroa asukasta kohden. Vertailukohtana voidaan pitää esimerkiksi koko maan nettokustannusten keskiarvoa, joka on 95,6 euroa.

Toimintakate kertoo käyttökustannusten ja käyttötuottojen suhteesta. Lähes poikkeuksetta kuntien toimintakate on liikuntatoiminnan osalta negatiivinen. Liikuntatoiminnan käyttötuotot muodostuvat suurelta osin liikuntapaikka- ja sisäänpääsymaksuista. Suhteessa suurimmat käyttötuotot ovat yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa käyttötuotot ovat 22 prosenttia käyttökustannuksista. Selvästi alhaisin suhde on alle 2 000 asukkaan kunnissa, joissa käyttötuotot ovat keskimäärin vain 12,3 prosenttia käyttökustannuksista. Muissa kuntaryhmissä suhdeluku osuu 16 ja 21 prosentin välille. Kuntien keskimääräiset toimintakatteet ja käyttökustannusten ja -tuottojen suhteet asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä esitetään taulukossa 13.

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden nettokustannuksien keskiarvo kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2009–2018 (€/asukas), indeksikorjaamaton.

Kuntaryhmä (as.)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Muutos %, 2009–2018
Alle 2 000	65,6	70,0	74,1	69,2	79,5	77,0	88,4	91,2	92,0	96,4	47,0
2 000–6 000	54,1	56,1	61,0	63,7	64,3	63,2	69,9	75,2	80,3	73,9	36,6
6 001–10 000	66,1	68,0	68,5	74,0	79,9	82,3	86,1	90,2	93,4	99,8	51,0
10 001–20 000	74,7	77,9	80,8	85,7	87,9	87,7	91,5	92,9	96,0	97,2	30,1
20 001–40 000	73,3	73,5	76,2	81,4	81,7	85,2	88,7	94,7	96,0	84,6	15,4
40 001–100 000	96,3	94,3	92,9	99,6	102,0	106,5	104,6	106,1	106,6	104,8	8,8
Yli 100 000	107,2	107,5	102,0	105,0	114,6	113,2	114,5	112,2	113,5	112,7	5,1
Koko maa	76,8	78,2	79,4	82,7	87,1	87,9	92,0	94,6	96,8	95,6	19,7

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta.

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoiminnan toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2018.

Kuntaryhmä (Manner-Suomi)	Käyttötuotot ryhmässä yhteensä (1 000 €)	Nettokustannukset ryhmän keskiarvo (€/as.)	Toimintakate (1 000 €)	Käyttötuottojen osuus käyttökustannuksista (%)
Alle 2 000	633	96	-4 525 000	12,3
2 000–6 000	7 792	74	-32 630 000	19,3
6 001–10 000	9 026	100	-45 384 000	16,6
10 001–20 000	13 070	97	-59 907 000	17,9
20 001–40 000	21 971	85	-80 560 000	21,4
40 001–100 000	27 625	105	-117 401 000	19,5
Yli 100 000	69 415	113	-245 418 000	22,0
Yhteensä	149 532	96	-375 330 781	20,3

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta.

Lähteitä

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/liikunta>.

Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta 2018. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>.

Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Helsinki.

4 Liikuntapaikkarakentaminen

Kattavilla liikunnan olosuhteilla on keskeinen merkitys liikunnallisen elämäntavan edistämisessä. Suomessa on reilut 37 000 liikuntapaikkaa, joista noin 75 prosenttia on kuntien rakentamia ja ylläpitämiä. Lopuistakin liikuntapaikoista merkittävä osa on kuntien määräämisvallassa olevien osakeyhtiöiden ja yhteisöjen hallinnassa tai kuntien osittaisessa omistuksessa. Täysin yksityisiä liikuntapaikkoja on muodostunut lähinnä suuriin kaupunkeihin ja taajamiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää rahapelitoiminnan tuotoista vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatiilojen rakentamiseen. Avustuksia myönnetään liikuntalain (390/2015) 13 §:n mukaisesti kunnille tai kuntayhtymille sekä kunnan tai kuntayhtymän määräämisvallassa oleville yhteisöille. Lain mukaan avustuksia voidaan myöntää erityisestä syystä myös muuhun liikuntapaikkarakentamiseen. Vuonna 2018 liikuntapaikkarakentamisen avustuspäätökset tehtiin kolmatta kertaa vuonna 2015 voimaan astuneen liikuntalain mukaisesti.

Valtion liikuntamäärärahoista tuettiin liikuntapaikkarakentamista vuonna 2018 yhteensä 41 354 000 eurolla. Summa kattaa liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustukset 40 800 000 euroa ja liikuntapaikkarakentamiseen myönnetty kehittämis- ja tutkimusavustukset 554 000 euroa. Taulukossa 14 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin ja liikuntapaikkarakentamisen kehittämis- ja tutkimustoimintaan myönnetty avustukset vuosina 2009–2018. Pelkkien liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen avustusten kehitys samalta kymmenen vuoden jaksolta esitetään kuviossa 5. Avustukset ovat vaihdelleet 21–44 miljoonan euron välillä vuosittain.

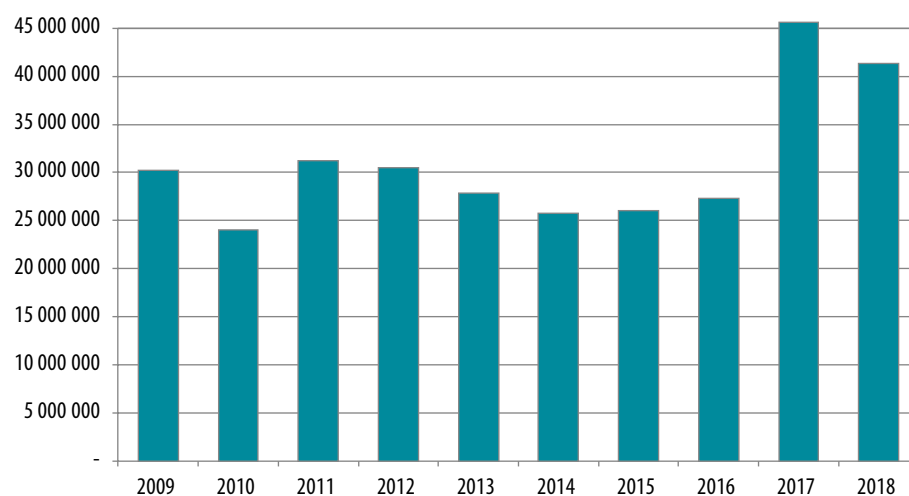
On huomioitava, että tässä kappaleessa tarkastellaan vain rahapelitoiminnan tuotoista myönnettyjä liikuntapaikkarakentamisen avustuksia vuonna 2018.

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnetty valtionavustukset vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.

Vuosi	Perustamishankkeet		Kehittämis- ja tutkimustoiminta		Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjatut
	Avustukset	Indeksikorjatut (RKI)	Avustukset	Indeksikorjatut (JMHI)		
2009	25 983 000	29 373 187	765 000	837 857	26 748 000	30 211 044
2010	20 750 000	23 206 783	800 000	861 752	21 550 000	24 068 535
2011	28 080 000	30 390 651	800 000	837 774	28 880 000	31 228 425
2012	28 106 000	29 703 883	800 000	813 759	28 906 000	30 517 643
2013	25 898 000	27 099 005	800 000	802 585	26 698 000	27 901 590
2014	24 110 000	24 976 380	800 000	792 344	24 910 000	25 768 724
2015	24 600 000	25 356 465	700 000	691 647	25 300 000	26 048 112
2016	25 921 000	26 580 785	700 000	692 197	26 621 000	27 272 982
2017 ^{*)}	43 921 000	44 909 135	700 000	704 538	44 621 000	45 613 673
2018	40 800 000	45 622 695	554 000	554 000	41 354 000	41 354 000

*Lisäksi myönnetty budjettivaroja 3 500 000 euroa KymiRing Oy:lle omalta momentiltaan 29.90.55.

Lähde: SALAMA.

Kuvio 5. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2009–2018, indeksikorjattu RKI 2005=100 ja JMHI 2005=100.

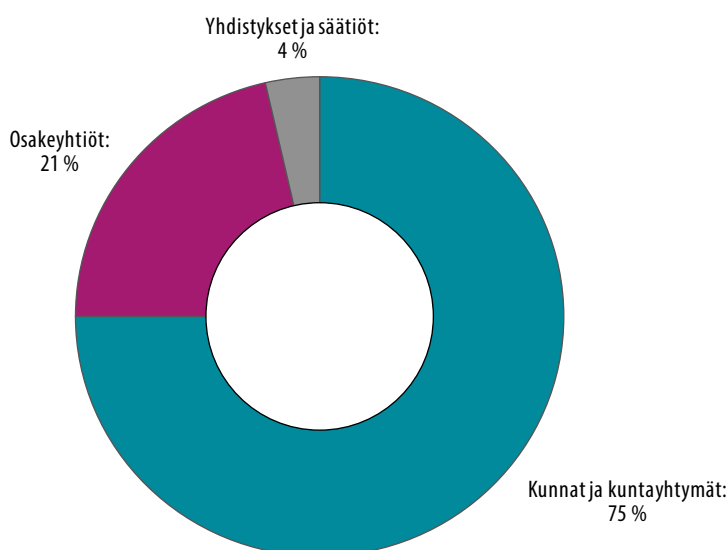
Lähde: SALAMA.

Valtion liikuntapaikkojen avustuspolitiikkaa linjataan valtion liikuntaneuvoston laatimassa *Liikuntapaikkarakentamisen suunta* -asiakirjassa (Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2014:4). Suunta-asiakirjassa määritellään säädöksiin, määräyksiin ja ohjeisiin pohjautuvat avustamisen ehdot, avustamista puoltavat kriteerit ja resurssipainotukset. Avustuspolitiikassa painotetaan laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia hankkeita, tarveperustelua, esteettömyyttä,

energiatohokkuutta, tasa-arvoa, suunnitelmallisuutta ja ennakoivuutta sekä yhteistoimintaa. Liikuntapaikkarakentamisen laadun kehittämisen tarkastelussa korostuvat liikuntapaikkojen toiminnallisuuden ohella terveellisuuden, taloudellisuuden, turvallisuuden, ekologisuuden sekä esteettisyyden näkökulmat. Liikuntapaikkojen rakentamispoliitikan painopistealueet on johdettu yleisten rakentamispoliittisten tavoitteiden ohella hallitusohjelman perusteella määritellyistä liikunnan toimintapoliittisista tavoitteista.

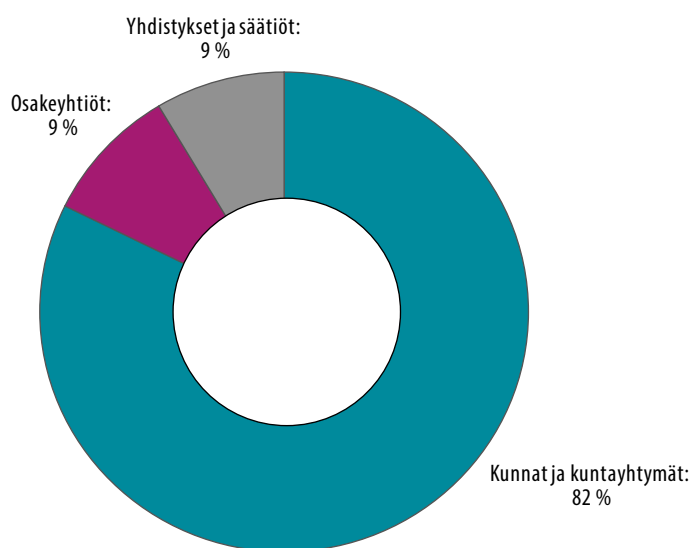
4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet

Vuonna 2018 valtio avusti liikuntapaikkojen perustamishankkeita yhteensä 40 800 000 eurolla. Valtionavustukset kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö. Aluehallintovirastot toimivat puolestaan valtionapuviranomaisina kustannusarvioltaan korkeintaan 700 000 euron (alv 0 %) liikuntapaikkahankkeissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämistä avustuksista 75 prosenttia osoitettiin kunnille ja kuntayhtymille, 21 prosenttia osakeyhtiöille ja 4 prosenttia kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille ja säätiöille. Aluehallintovirastojen (AVI) myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen on esitetty kuviossa 7. Aluehallintoviraston myöntämistä valtionavustuksista kunnille ja kuntayhtymille osoitettiin selkeästi suurin osuus, yhteensä 82 prosenttia.

Kuvio 6. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2018.

Lähde: Esittelymuistiot.

Kuvio 7. AVlen myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2018.

Lähteet: SALAMA, esittelymuistiot.

Vuonna 2018 aluehallintovirastojen jakamien valtionavustusten osuus valtion liikuntapaikkarakentamisen määrärahoista oli noin 8,8 miljoonaa euroa, opetus- ja kulttuuriministeriön jakaessa suoraan edunsaajille 31 980 000 euroa.

Valtakunnallisesti merkittävälle rakennushankkeille, kuten Olympiastadionin perusparannukseen ja uudistamiseen sekä Tampereen Monitoimiareenalle myönnettiin vuonna 2018 yhteensä 8,8 miljoonaa euroa valtionavustusta, joista kuusi miljoonaa ensimmäisessä lisätalousarviossa. Vuoden 2017 lisätalousarviossa määriteltiin, että valtio sitoutuu Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishankkeeseen vuosina 2018–2027 aiempien päätösten lisäksi yhteensä enintään 20 miljoonalla eurolla. Tampereen Monitoimiareenan rakentamiseen puolestaan myönnettiin seitsemän miljoonaa euroa vuoden 2017 kolmannessa lisätalousarviossa, jossa määriteltiin, että valtio voi osallistua areenan rakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin vuosina 2017–2019 yhteensä enintään 18 miljoonalla eurolla. Sekä opetus- ja kulttuuriministeriön että aluehallinnon jakamat liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuosina 2017–2018 on esitetty taulukossa 15.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuosina 2017–2018 (1 000 €), indeksikorjattu RKI 2005=100.

AVI	2017			2018		
	OKM	AVI	Yht.	OKM	AVI	Yht.
Etelä-Suomi	6 462 187	3 589 990	10 052 178	5 470 000	3 420 000	8 887 197
Länsi- ja Sisä-Suomi	4 110 442	2 351 745	6 462 187	3 630 000	2 300 000	5 930 000
Lounais-Suomi	1 912 071	736 199	2 648 270	800 000	850 000	1 650 000
Itä-Suomi	2 085 896	736 199	2 822 094	3 000 000	900 000	3 900 000
Pohjois-Suomi	1 175 873	1 226 998	2 402 870	2 540 000	850 000	3 390 000
Lappi	1 533 747	582 824	2 116 571	740 000	500 000	1 240 000
Valtakunnalliset	18 000 000	-	18 000 000	15 800 000	-	15 800 000
Yhteensä	35 280 216	9 223 954	44 504 171	31 980 000	8 820 000	40 800 000

Lähde: Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustaminen vuonna 2017 ja 2018.

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatimassa ja vuosittain päivitettävässä liikuntapaikkojen rahoitussuunnitelmassa nimetään ennakoivasti hankkeet, joita valtio varautuu avustamaan seuraavan neljän vuoden aikana edellyttäen, että liikuntapaikkarakentamisen rahoitus säilyy vähintään arvioidun suuruisena. Lisäksi valtion liikuntaneuvosto ja asianomaiset aluehallintovirastot antavat lausuntonsa avustettavista hankkeista. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustuksia säädellään lailla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Taulukossa 16 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2017–2018. Vuonna 2018 aluehallintovirastojen päätösvallassa olleista avustushakemuksista myönteisen päätöksen sai 75 prosenttia hakijoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön osalta vastaava luku oli 35 prosenttia.

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2017–2018.

AVI-alue	2017						2018					
	AVI			OKM			AVI			OKM		
	Hakemukset	Myönnot	%	Hakemukset	Myönnot	%	Hakemukset	Myönnot	%	Hakemukset	Myönnot	%
Etelä-Suomi	85	58	68 %	26	9	35 %	58	44	72 %	26	7	27 %
Länsi- ja Sisä-Suomi	58	42	72 %	20	7	35 %	42	32	76 %	15	6	40 %
Lounais-Suomi	12	10	83 %	6	3	50 %	21	14	67 %	7	4	57 %
Itä-Suomi	15	12	80 %	8	4	50 %	21	15	71 %	10	4	40 %
Pohjois-Suomi	26	18	69 %	4	2	50 %	15	12	80 %	13	4	31 %
Lappi	15	11	73 %	3	3	100 %	18	14	78 %	4	1	25 %
Valtakunnalliset	0	0	0 %	2	2	100 %	0	0	0 %	3	1	33 %
Yhteensä	211	151	72 %	69	30	43 %	175	131	75 %	78	27	35 %

Lähde: Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustaminen, esittelymuistiot 2017–2018.

Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatyypit vuosina 2009–2018 (lkm).

Liikuntapaikkatyyppi	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Uimahallit	7	8	9	2	4	5	9	3	8	9
Jäähallit	17	9	13	6	8	8	3	9	11	12
Liikuntasalit ja -hallit	13	18	30	8	17	14	28	18	22	40
Ulkokentät	3	8	12	28	5	0	6	8	5	9
Muut	31	36	14	13	31	19	8	23	23	7
Yhteensä	71	79	78	57	65	46	54	61	69	77

Lähde: Liikuntapaikkarakentamisen avustushakemukset vuosina 2009–2018 – isot hankkeet, esittelymuistiot.

Taulukossa 17 esitetään opetus- ja kulttuuriministeriön päätösvallassa olleiden, kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa yleisimmin esiintyneet liikuntapaikkatyypit vuosina 2009–2018. Vuonna 2018 merkittävimäksi ryhmäksi taulukossa nousee ”liikuntasalit ja -hallit” 40 hakemuksella.

4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta

Rakentamisavustusten lisäksi valtion liikuntamäärärahoista myönnetään vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen rakentamiseen, ylläpitoon tai käyttöön kohdistuvaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Avustettavien tutkimushankkeiden tavoitteena on lisätä liikuntapaikkarakentamisen laatua sekä liikuntapaikkojen saavutettavuutta, turvallisuutta, esteettömyyttä ja monikäyttöisyyttä. Tätä tutkimus- ja kehittämistyötä tekevät etenkin tutkimuslaitokset ja korkeakoulut.

Vuonna 2018 liikuntapaikkarakentamiseen liittyvään tutkimukseen myönnettiin avustuksia yhteensä 639 000 euroa. Avustuksia myönnettiin 14 hankkeelle. Suurimman avustuksen sai edellisen vuoden tavoin Jyväskylän yliopiston hallinnoima [LIPAS/liikuntapaikat.fi](https://lipas.liikuntapaikat.fi) -hanke, joka kokoaa yhteen tietoja suomalaisista liikuntapaikoista. Vuonna 2018 hankkeelle myönnettiin avustusta yhteensä 100 000 euroa. Toiseksi suurin avustus, 69 000 euroa, osoitettiin myös Jyväskylän yliopistolle uima- ja jäähalliportaalien ylläpitoon ja kehittämiseen.

Taulukossa 18 on esitetty liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2015–2018. Vuonna 2018 myönnettyistä avustuksista eniten osoitettiin teemalle ”Muut tutkimukset”, yhteensä 26,4 prosenttia. Tietojärjestelmiin liittyviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnettiin 23,8 prosenttia kokonaisavustuksista. Kolmanneksi suurin teema oli rakennustekniikkaan, talouteen ja välineistöihin liittyvät tutkimukset, joille myönnettiin 17,8 prosenttia kokonaisavustuksista.

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtion-avustukset teemoittain vuosina 2015–2018.

Teema	2015			2016			2017			2018		
	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%
Yhdyskunta-suunnittelu	1	70 000	10,0 %	3	102 000	14,6 %	1	67 000	9,6 %	0	0	0,0 %
Lähi- ja arkiliikuntapaikat	0	0	0,0 %	0	0	0,0 %	2	69 000	9,9 %	0	0	0,0 %
Rakennustekniikka, talous ja välineistö	6	156 000	22,3 %	8	222 000	31,7 %	7	210 000	30,0 %	3	114 000	17,8 %
Turvallisuus	0	0	0,0 %	0	0	0,0 %	1	60 000	8,6 %	1	48 000	7,5 %
Ympäristö ja kestävä kehitys	4	160 000	22,9 %	3	130 000	18,6 %	0	0	0,0 %	1	45 000	7,0 %
Erityisryhmät ja tasa-arvo	1	17 000	2,4 %	0	0	0,0 %	1	27 000	3,9 %	2	111 000	17,4 %
Liikuntapaikkojen käyttö, kysyntä ja tarjonta	2	50 000	7,1 %	1	30 000	4,3 %	0	0	0,0 %	0	0	0,0 %
Tietojärjestelmät	2	205 000	29,3 %	3	186 000	26,6 %	4	192 000	27,4 %	5	152 000	23,8 %
Muut tutkimukset	2	42 000	6,0 %	1	30 000	4,3 %	3	75 000	10,7 %	2	169 000	26,4 %
Yhteensä	18	700 000	100 %	19	700 000	100 %	19	700 000	100 %	14	639 000	100 %

Lähde: SALAMA.

Lähteitä

Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2008–2017.

Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>.

LIPAS Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2014:4.

Helsinki: Opetusministeriö.

Liikuntapaikkarakentamisen rahoitussuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/liikunta>.

5 Liikunnan koulutuskeskukset

Suomessa on 11 valtakunnallista ja kolme alueellista liikunnan koulutuskeskusta. Liikunnan koulutuskeskuksissa toteutettava liikunta-alan koulutus ja muu toiminta ryhmitellään koulutustehtävittäin vapaaseen sivistystyöhön, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Vapaan sivistystyön koulutuksen osalta liikunnan koulutuskeskukset järjestävät muun muassa urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seura-henkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Samalla liikunnan koulutuskeskukset toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveysliikunnan koulutuskeskuksina.

Liikunnan koulutuskeskusten lakisääteisiä valtionosuuksia katetaan sekä veikkausvoittovaroista että yleisistä budjettivaroista. Liikunnan koulutuskeskukset saavat vapaan sivistystyön koulutustoimintaan suoriteperusteista valtionosuutta, joka rahoitetaan pääosin valtion liikuntabudjetin veikkausvoittovaroista. Tästä valtionosuudesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja asetuksessa (805/1998). Lisäksi pieni osa valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksista rahoitetaan yleisistä budjettivaroista. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaan valtionosuuden laskentaperusteena valtakunnallisilla liikunnan koulutuskeskuksilla on opiskelijavuorokausi ja alueellisilla liikunnan koulutuskeskuksilla opiskelijapäivä, sekä niille määrättävä yksikköhinta. Valtionosuusprosentti on 65.

Liikunnan koulutuskeskukset saavat koulutustehtävänsä perusteella valtion rahoitusta myös usean muun lain nojalla. Koulutusta ja sen rahoitusta ohjaavat valtionavustuslaki (688/2001), laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017), laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä niihin liittyvät asetukset.

Liikunnan koulutuskeskuksilla on lainsäädännön puitteissa mahdollisuus järjestää valtionosuuskelpoisen koulutuksen lisäksi myös maksullista palvelutoimintaa. Siihen sisältyvät esimerkiksi ammattikorkeakoulun ostama tutkintotavoitteinen koulutus, työvoimapolitiittinen koulutus, oppisopimuskoulutus, työnantajien tilaama henkilöstökoulutus sekä urheiluseurojen, liikuntajärjestöjen ja muu järjestetty koulutus, joka ei täytä

valtionavustuslain vähimmäisvaatimuksia valtionosuuskelpoiselle koulutukselle. Lisäksi koulutuskeskukset järjestävät ammatillista perus- ja lisäkoulutusta.

5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset

Vuonna 2018 valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä noin 17,37 miljoonaa euroa. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausia niissä kertyi 384 844 kappaletta.

Vapaassa sivistystyössä opiskelijavuorokausi on valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena oleva suorite. Opiskelijavuorokaudella tarkoitetaan yhden opiskelijan vuorokauden mittaista opiskelujaksoa, jonka aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain kullekin oppilaitokselle valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijavuorokausien määrän. Vapaan sivistystyön koulutuksessa valtionosuuteen oikeuttavan koulutuksen vähimmäistuntimäärä on kymmenen tuntia.

Valtion talousarviossa valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismääräksi vuonna 2018 oli vahvistettu 279 900. Yhtä valtionapukelpoista opiskelijavuorokautta valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa tuettiin vuonna 2018 keskimäärin 45 eurolla.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta laskeaan jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä kalenterivuonna keskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden opiskelijavuorokausien määrällä. Vuonna 2018 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonlisäveroton yksikköhinta opiskelijavuorokautta kohden oli 88,20 euroa, arvonlisäverollinen 95,90 euroa. Kuviossa 8 on esitetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuskelpoisten ja muiden opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2009–2018.

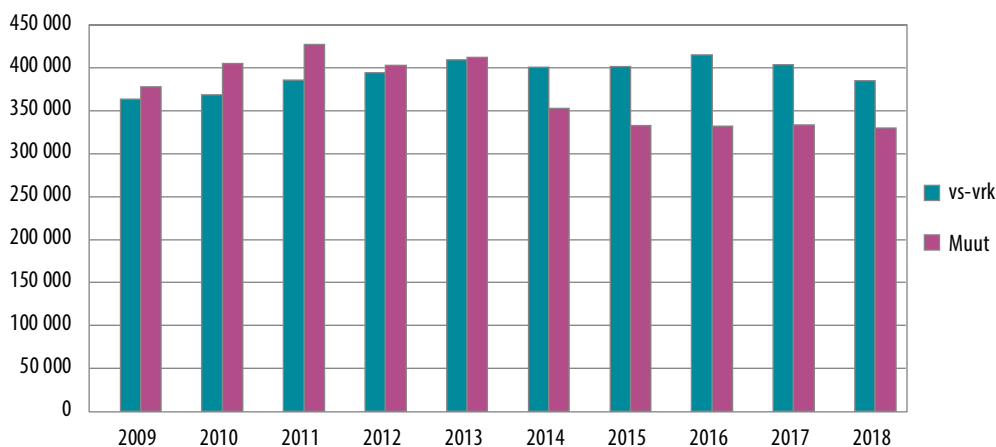
Taulukossa 19 esitetään valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijavuorokaudet ja muut opiskelijavuorokaudet, vapaan sivistystyön opiskelijavuorokauden saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausien osuus kaikista vuorokausista vuosina 2009–2018.

Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus		Toteutuneet opiskelijavuorokaudet			Toteutuneet vs-vrk		vs-vrk %-osuus kaikista
	Milj. €	Indeksi-korjattu	vs-vrk	Muut	Yht.	€/vs-vrk	Indeksi-korjattu	
2009	15,63	17,12	364 026	378 101	742 127	43	47	49
2010	16,03	17,27	368 806	404 901	773 707	43	47	48
2011	17,95	18,80	386 014	427 715	813 729	47	49	47
2012	17,20	17,50	394 519	402 838	797 357	44	44	49
2013	17,20	17,26	409 773	412 180	821 953	42	42	50
2014	17,20	17,04	400 693	352 968	753 661	43	43	53
2015	17,10	16,90	401 365	332 996	734 361	43	42	55
2016	17,60	17,40	415 146	332 527	747 673	42	42	56
2017	16,73	16,84	403 708	333 672	737 380	41	42	55
2018 ⁾	17,37	17,37	384 844	330 000	714 844	45	45	54

*Vuoden 2018 luku kohdassa "Muut" on arvio, koska tietoa ei kerätty vuonna 2018.

Lähde: SALAMA Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2018.

Kuvio 8. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2009–2018.

Lähde: SALAMA.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus oli vuonna 2018 yhteensä 26 727 787 euroa, joka on yli kuusi miljoonaa enemmän, kuin edellisvuoden kokonaisrahoitus. Summaan sisältyvät suoriteperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet, myönnetty rakentamisavustukset sekä kehittämis-, laatu- ja opintoteliavustukset.

Valtion vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa vuonna 2018 on esitetty taulukossa 20.

Taulukko 20. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2018.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€)	Opiskelijavuorokaudet						
		OKM:n päätös			Toteutuneet			
		Suoriteperusteinen vs-vos (€)	vs-vrk	€/vs-vrk	vs-vrk	€/vs-vrk	muut vrk	kaikki vrk
Eerikkilän Urheiluopisto	3 646 214	2 179 744	38 021	57	67 210	32	22 327	89 537
Kisakallion Urheiluopisto	3 193 854	1 909 318	33 304	57	60 686	31	49 551	110 237
Kuortaneen Urheiluopisto	3 419 890	2 044 445	35 661	57	43 085	47	36 547	79 632
Lapin Urheiluopisto	1 312 945	853 414	14 886	57	19 673	43	36 503	56 176
Liikuntakeskus Pajulahti	3 908 596	2 336 598	40 757	57	51 836	45	37 957	89 793
Solvalla Idrottsinstitut	789 161	552 649	8 229	67	10 806	51	12 745	23 551
Suomen Urheiluopisto	3 330 223	2 336 598	34 726	67	52 261	45	48 212	100 473
Tanhuvaaran Urheiluopisto	1 888 367	1 128 885	19 691	57	21 818	52	18 417	40 235
Urheiluopisto Kisakeskus	1 058 736	632 923	11 040	57	9 891	64	2 598	12 489
Varalan Urheiluopisto	1 237 781	739 958	12 907	57	21 115	35	54 689	75 804
Vuokatin Urheiluopisto	2 942 020	1 758 770	30 678	57	26 463	66	14 126	40 589
Yhteensä	26 727 787	16 473 302	279 900		384 844		333 672	718 516
Keskiarvo				59,1		46,6		

Lähde: SALAMA Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2018.

5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset

Alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vuonna 2018 vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä 571 870 euroa. Toisin kuin valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa, alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksien laskentaperusteena käytetään opiskelijapäivää. Opiskelijapäivään sisältyy yhden opiskelijan vähintään neljän tunnin mittainen päiväkohtainen opiskelujakso. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijapäiviä alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa kertyi vuonna 2018 yhteensä 102 085 kappaletta.

Opiskelijapäivän yksikköhinta määritetään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan rajoissa. Vuonna 2018 yksikköhinta säilyi edellisvuosien tasolla, 16,60 eurossa. Valtion talousarviossa määritetään myös alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön opiskelijapäivien enimmäismäärä, joka vuonna 2018 oli 53 000 kappaletta. Taulukossa 21 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijapäivät ja muut opiskelijapäivät, vapaan sivistystyön opiskelijapäivän saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijapäivien

osuus kaikista opiskelijapäivistä vuosina 2009–2018. Kuviossa 9 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2009–2018.

Vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa vuonna 2018 on esitetty taulukossa 22.

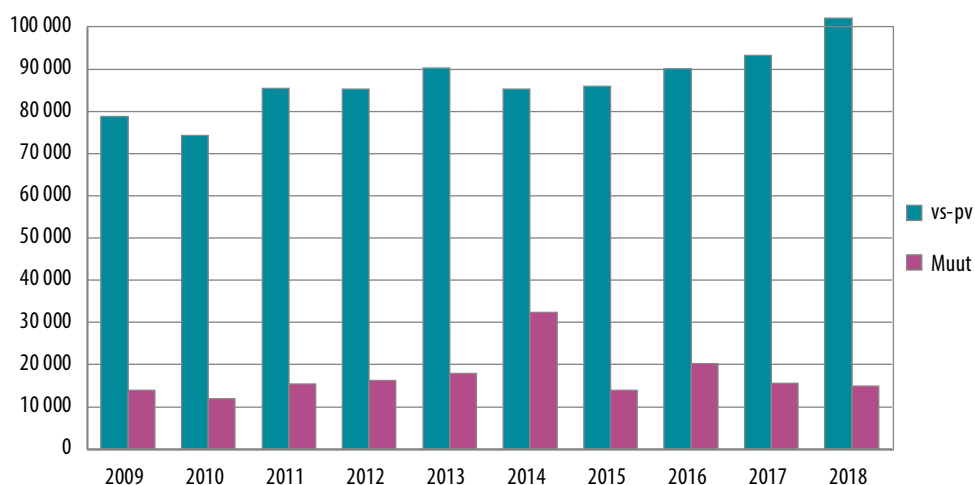
Taulukko 21. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttö-kustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2009–2018. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus		Toteutuneet opiskelijapäivät			Toteutuneet vs-päivät		vs-pv %-osuus kaikista
	€	Indeksi-korjattu	vs-pv	muut	Yhteensä	€/vs-pv	Indeksi-korjattu	
2009	550 290	602 699	78 846	13 915	92 761	7	8	85
2010	561 080	604 390	74 243	11 932	86 175	8	8	86
2011	561 080	587 573	85 381	15 373	100 754	7	7	85
2012	571 870	581 706	85 347	16 242	101 589	7	7	84
2013	571 870	573 718	90 201	17 973	108 174	6	6	83
2014	571 881	566 408	85 237	32 409	117 646	7	7	72
2015	571 870	565 046	86 033	13 906	99 939	7	6	86
2016	571 871	565 497	90 138	20 274	110 412	6	6	82
2017	571 870	575 577	93 217	15 543	108 760	6	6	86
2018	571 870	571 870	102 085	15 000	117 085	6	6	87

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä

* Vuoden 2018 osalta kohdassa "Muut" luku on arvio, koska tietoa ei kerätty vuonna 2018.

Lähteet: SALAMA, Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2018.

Kuvio 9. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2009–2018.

Vuoden 2018 osalta luku "Muut päivät" on arvio, koska tietoa ei kerätty.

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä

Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2018

Taulukko 22. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus.

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) ¹⁾	Suorite-perusteinen vs-vos (€)	Opiskelijapäivät					
			OKM:n päätös		Toteutuneet			
			vs-pv	€/vs-pv	vs-pv	€/vs-pv	***muut pv	kaikki pv
Itä-Suomen liikuntaopisto	210 404	197 295	18 285	10,8	34 442	5,7	-	-
Norrvalle Idrottsinstitut	216 026	268 110	24 848	10,8	65 345	4,1	-	-
Virpiniemen liikuntaopisto	145 440	106 465	9 867	10,8	2 298	46,0	-	-
Yhteensä	571 870	571 870	53 000		102 085		15 000	117 085

* Sis. Suoritusperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnetty kehittämisavustukset ja rakentamisavustukset. Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä, vs-vos = vapaan sivistystyön valtionosuus.

** Tietoa ei kerätty vuonna 2018, arvio on 15 000.

Lähde: SALAMA.

5.3 Liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraiset valtionavustukset

Valtionosuuden lisäksi liikunnan koulutuskeskukset voivat saada harkinnanvaraista kehittämisavustusta, valtionavustusta liikuntapaikkarakentamiseen, laatu- ja kehittämishankkeisiin sekä opintotietoliavustusta.

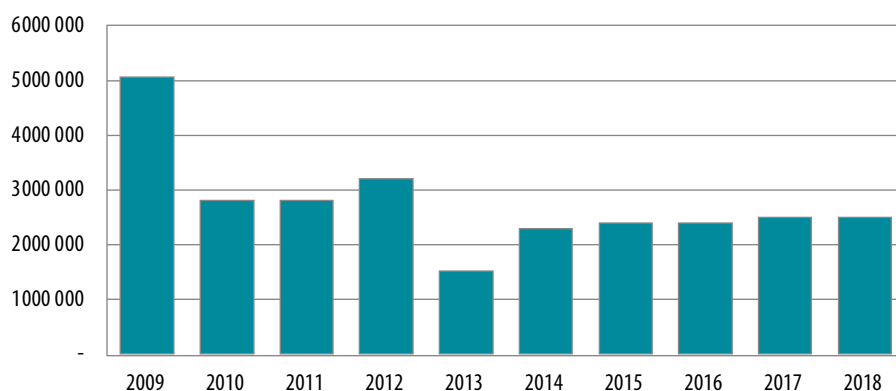
Rakentamisavustuksia myönnetään liikuntapaikkojen ja vapaa-aiktilojen rakentamiseen, peruskorjaukseen, hankkimiseen ja varustamiseen. Vuonna 2018 liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnettiin yhteensä 2,5 miljoonaa euroa. Suurimmat avustukset kohdistuivat Eerikkilän urheiluopistolle Hirsihovin peruskorjaukseen (1 000 000 euroa) ja opistorakennuksen perusparannukseen (305 000 euroa) sekä Liikuntakeskus Pajulahden auditorion ja luokkatilojen kunnostukseen (360 000 euroa). Taulukossa 23 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnettyt valtionavustukset vuosina 2009–2018.

Taulukko 23. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyt rakentamisavustukset vuosina 2009–2018 indeksikorjattu RKI 2005=100.

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2009	5 070 000	5 731 519
2010	2 800 000	3 131 518
2011	2 800 000	3 030 407
2012	3 200 000	3 381 927
2013	1 516 000	1 586 304
2014	2 290 000	2 372 290
2015	2 400 000	2 473 801
2016	2 400 000	2 461 089
2017	2 500 000	2 556 245
2018	2 500 000	2 500 000

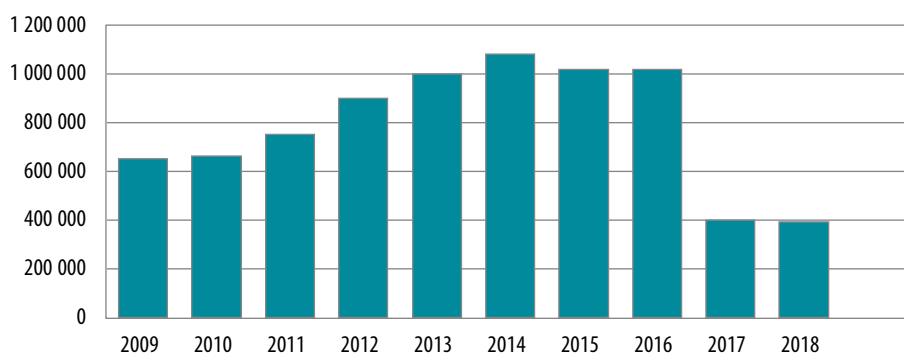
Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Kuviossa 10 on esitetty liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjen liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjen rakentamisavustusten kehitys vuosina 2009–2018. Rakentamisavustukset ovat vaihdelleet 1,5 miljoonan euron ja 5,1 miljoonan euron välillä vuosittain. Kuviossa 11 on esitelty liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjen kehittämisavustusten kehitys vuosina 2009–2018. Kehittämisavustukset ovat vaihdelleet 0,4 miljoonan euron ja 1,1 miljoonan euron välillä vuosittain.

Kuvio 10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamisavustusten kehitys vuosina 2009–2018, indeksikorjattu RKI 2005=100.

Lähde: . Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Kuvio 11. Liikunnan koulutuskeskusten kehittämisyavustusten kehitys vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Lähde: . SALAMA.

5.4 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus

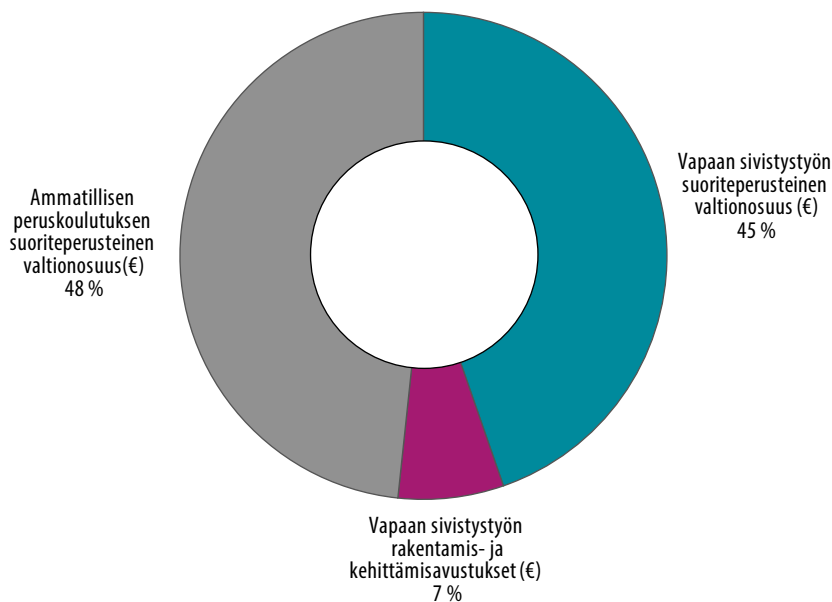
Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus muodostuu vapaan sivistystyön suoriteperusteisten valtionosuuksien sekä rakentamis-, kehittämis-, laatu- ja opintoseteliavustusten lisäksi myös suoriteperusteisista ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen valtionosuuksista. Vuonna 2018 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus oli noin 37 miljoonaa euroa ja alueellisten koulutuskeskusten 1,1 miljoonaa euroa. Liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2018 on esitetty taulukoissa 25 ja 26.

Kuvioissa 12 ja 13 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten saaman valtion kokonaisrahoituksen jakautuminen vuonna 2018. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta vapaan sivistystyön osuus kokonaisrahoituksesta oli 45 prosenttia ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten osalta 33 prosenttia.

Taulukko 24. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2018.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)
Eerikkilän Urheiluopisto	3 983 717	2 179 744	1 305 000	498 973
Kisakallion Urheiluopisto	3 673 339	1 909 318	47 000	1 717 021
Kuortaneen Urheiluopisto	3 910 215	2 044 445	223 000	1 642 770
Lapin Urheiluopisto	4 165 323	853 414	12 000	3 299 909
Liikuntakeskus Pajulahti	4 893 091	2 336 598	430 000	2 126 493
Solvalla Idrottsinstitut	2 400 789	552 649	227 000	1 621 140
Suomen Urheiluopisto	5 291 901	2 336 598	86 000	2 869 303
Tanhuvaaran Urheiluopisto	2 162 049	1 128 885	-	1 033 164
Urheiluopisto Kisakeskus	666 923	632 923	34 000	-
Varalan Urheiluopisto	2 645 681	739 958	178 000	1 727 723
Vuokatin Urheiluopisto	3 081 581	1 758 770	41 000	1 281 811
Yhteensä	36 874 609	16 473 302	2 583 000	17 818 307

Lähteet: SALAMA, esittelymuistiot.

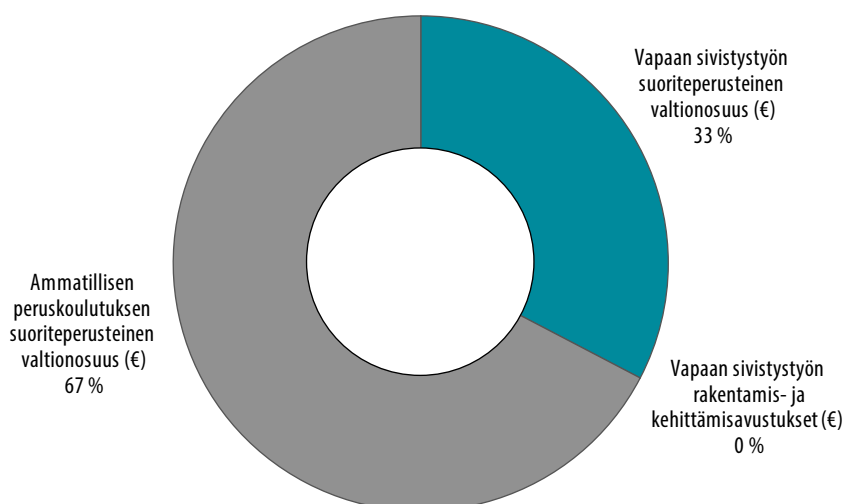
Kuvio 12. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2018.

Lähteet: SALAMA, esittelymuistiot.

Taulukko 25. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2018.

Alueelliset liikunnan koulu- tuskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisyavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)
Itä-Suomen liikuntaopisto	678 302	197 294	0	481 008
Norrvalle Idrottsinstitut	268 116	268 116	0	-
Virpiniemen liikuntaopisto	804 762	106 460	0	698 302
Yhteensä	1 751 180	571 870	0	1 179 310

Lähteet: SALAMA, esittelymuistiot.

Kuvio 13. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2018.

Lähteet: SALAMA, esittelymuistiot.

Valtionapuviranomainen liikunnan koulutuskeskusten käyttökustannuksia ja perustamis- hankkeita koskevissa asioissa, laatu- ja kehittämisyavustuksissa sekä opintoseteliavustuk- sissa on opetus- ja kulttuuriministeriö. Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998) uudistui 1.1.2010 sekä 1.1.2015.

5.5 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät

Liikunnan koulutuskeskusten järjestämä koulutus voidaan jaotella neljään ryhmään: vapaan sivistystyön koulutukseen, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen

lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Näistä merkittävimmän osan muodostaa vapaa sivistystyön koulutus.

Taulukoissa 26 ja 27 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin ja sukupuolittain. Valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa naisopiskelijat muodostavat niukan enemmistön, kun taas alueellisissa koulutuskeskuksissa naisten ja miesten osuus on yhtä suuri. Koulutustehtävien osalta voidaan nähdä suuriakin eroja naisten ja miesten osuuksissa eri koulutuskeskusten välillä.

Taulukko 26. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2018.

Liikunnan koulutus kes- kukset	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen peruskoulutus		Ammatillinen lisäkoulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Kaikki
Eerikkilän Urheiluopisto	19 960	8 436	0	0	101	37	11 774	7 176	31 835	15 649	47 484
Kisakallion Urheiluopisto	9 327	15 279	78	107	46	38	4 600	19 000	14 051	34 424	48 475
Kuortaneen Urheiluopisto	6 895	8 059	73	90	154	99	5 822	5 627	12 944	13 875	26 819
Lapin Urheiluopisto	3 084	2 381	95	117	24	41	0	0	3 203	2 539	5 742
Liikuntakeskus Pajulahti	10 872	9 473	97	75	34	39	2 642	1 715	13 645	11 302	24 947
Solvalla Idrottsinstitut	3 218	3 235	38	31	0	0	0	0	3 256	3 266	6 522
Suomen Urheiluopisto	8 848	9 253	59	100	167	63	755	571	9 829	9 987	19 816
Tanhuvaaran Urheiluopisto	3 964	4 971	32	41	8	30	5 202	5 040	9 206	10 082	19 288
Urheiluopisto Kisakeskus	1 347	3 287	0	0	3	16	275	450	1 625	3 753	5 378
Varalan Urheiluopisto	2 033	2 724	107	140	0	0	18 041	15 232	20 181	18 096	38 277
Vuokatin Urheiluopisto	4 075	3 320	29	36	43	66	0	0	4 147	3 422	7 569
Yhteensä	73 623	70 418	608	737	580	429	49 111	54 811	123 922	126 395	250 317
%-osuus	51,1 %	48,9 %	45,2 %	54,8 %	57,5 %	42,5 %	47,3 %	52,7 %	49,5 %	50,5 %	100,0 %

Lähde: Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2018.

Taulukko 27. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2018.

Liikunnan kou- lutuskeskus	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen peruskoulutus		Ammatillinen lisäkoulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		
	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	Kaikki
Itä-Suomen Liikuntaopisto	7 320	7 209	0	0	106	73	840	791	8 266	8 073	16 339
Norrvalle Idrottsinstitut	4 103	3 941	0	0	0	0	0	0	4 103	3 941	8 044
Virpinemen Liikuntaopisto	113	369	0	0	0	0	526	632	639	1 001	1 640
Yhteensä	11 536	11 519	0	0	106	73	1 366	1 423	13 008	13 015	26 023
%-osuus	50,0 %	50,0 %	0,0 %	0,0 %	59,2 %	40,8 %	49,0 %	51,0 %	50,0 %	50,0 %	100 %

Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2018.

5.6 Muu liikunta-alan koulutustoiminta

Suomen Urheiluilmailuopisto on ilmailun harrastajien opisto, joka toimii Räyskälän ilmailu-keskuksessa Lopen kunnassa. Opiston päätoimintoina ovat eri lajitaitoja ja osaamista kehittävät kurssit sekä ilmailulajien opettajakurssit. Opisto järjestää kursseja ja tapahtumia ympäri Suomea sekä tarvittaessa myös Euroopassa. Aiemmin opisto sai harkinnanvaraista yleisavustusta omalta momentiltaan, kunnes avustus siirtyi vuonna 2016 osaksi Suomen ilmailuliiton yleisavustusta, joka vuonna 2018 oli 388 000 euroa. Ministeriö tukee myös Suomen Urheilumuseosäätiön toimintaa. Avustuksen määrä vuonna 2018 oli 400 000 euroa.

Lähteitä

Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.

Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/liikunta>.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012. Opetusministeriön asettaman työryhmän loppuraportti.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.

6 Liikunnan kansalaistoiminta

Suomalainen liikunta perustuu merkittävässä määrin vapaaehtoiseen järjestö- ja kansalaistoimintaan. Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimuksen (ATH 2015) mukaan 29 prosenttia yli 20-vuotiaista osallistuu aktiivisesti vähintään kerran viikossa liikunta- tai urheiluseurojen toimintaan.

Kokonaisuudessaan seurojen ja järjestöjen organisoimaan liikuntatoimintaan osallistuu yli miljoona suomalaista lasta, nuorta, aikuista ja ikääntyvää ihmistä. Vaikka tiedot kansalaistoiminnassa mukana olevien kansalaisten ja urheiluseurojen määristä ovat osin puutteellisia (Lehtonen & Hakonen 2013), voidaan liikunnan kansalaistoiminta silti todeta Suomen suurimmaksi kansanliikkeeksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa osan liikuntaa edistävien järjestöjen menoista myöntämällä niille vuosittain harkinnanvaraisia valtionavustuksia, joiden myöntämisestä säädetään liikuntalain (390/2015) 10 §:ssä. Jotta valtionavustusta voi saada, sen käyttötarkoituksen on oltava yhteiskunnallisesti hyväksyttävää. Tarve tulee osoittaa hankkeen tai toiminnan laatuun, laajuuteen ja muihin tukiin nähden. Liikuntalain määritelmään liikuntaa edistävistä järjestöistä kuuluvat valtakunnalliset ja alueelliset liikuntajärjestöt. Yleisavustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää järjestöille erityisavustuksia erilaisiin kehittämishankkeisiin.

Liikuntaa edistävät järjestöt järjestävät koulutus-, valmennus- ja kilpailutoimintaa jäsenyhdistyksilleen sekä paikallisille seuroille, mutta eivät voi ilman opetus- ja kulttuuriministeriön lupaa delegoida saamaansa valtionavustusta edelleen. Liikuntalain mukaan kuntien tulee tukea paikallisten seurojen toimintaa. Ne voivat tähän tarkoitukseen käyttää niiden liikuntatoimintaan osoitettuja valtionosuuksia, joita tarkastellaan lähemmin luvussa 3. Vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö jakoi neljä miljoonaa euroa seuratoiminnan kehittämistukea, jota käsitellään tarkemmin tämän luvun lopussa.

Liikunta-asetuksen (550/2015) mukaan valtionapukelvolliseksi liikuntaa edistäväksi järjestöksi voidaan hyväksyä järjestö, jonka tarkoituksena on liikunnan edistäminen ja joka toimii 2 §:ssä säädetyn tavoitteen mukaisesti. Lisäksi edellytyksenä on, että järjestöllä on

vähintään 30 jäsenyhdistystä, joissa on yhteensä vähintään tuhat jäsentä tai harrastajaa. Kyseisistä edellytyksistä voidaan poiketa, jos järjestön toiminta palvelee liikuntapoliittisesti ja toiminnallisesti merkittävää erityisryhmää. Lajiliitoista avustettaviksi voidaan hyväksyä vain yksi valtakunnallinen liitto kustakin lajista. Hyväksymisen edellytyksenä on, että lajiliitolla on kansainvälinen organisaatio tai kilpailujärjestelmä taikka laji on kansallisesti merkittävä.

Vuoden 2018 valtionavustuksia myönnettäessä otettiin huomioon liikuntaa edistävien järjestöjen toiminnan laajuus, laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä avustuksen tarve. Avustuksen määrää harkittaessa huomioitiin myös Suomea sitovien kansainvälisten säännösten noudattaminen. Toiminnan laadun ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta arvioinnin painopiste oli yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteuttaminen. Liikuntaa edistäviltä järjestöiltä edellytetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa oman toimintansa osalta. Lisäksi arviointikriteereinä oli paikallisen toiminnan tukeminen, kuten koulutuksen järjestäminen. Lajiliitoilla ja muilla kansainvälistä kilpailutoimintaa järjestävillä järjestöillä huippu-urheilun osalta arvioitiin valmentajakoulutuksen määrää suhteessa järjestön kilpailutoiminnan laajuuteen sekä lajin kansainvälistä menestystä suhteessa osallistuvien maiden määrään.

6.1 Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset

Taulukossa 28 on esitetty liikuntajärjestöille myönnettyjen valtionavustusten kokonaissummat vuosina 2009–2018. Lisäksi taulukkoon on merkitty myönnettyjen avustusten osuudet järjestöjen varsinaisen toiminnan kuluista. On huomioitava, että vuosien 2009–2016 ajalta taulukossa ei ole Olympiakomitean ja entisten kattojärjestöjen Valo ry:n ja SLU:n avustuksia lainkaan. Tämä johtuu järjestöyhdistymisiin liittyvistä syistä. Vuonna 2017 Olympiakomitean avustukset on otettu mukaan, sillä Valon ja Olympiakomitean yhdistymisprosessi tuli päätökseen 1.1.2017 perustetun uuden Olympiakomitean myötä.

Taulukossa 29 on esitetty liikuntajärjestöjen valtionavustusten jakautuminen järjestöryhmittäin vuosina 2015–2018. Vuonna 2018 valtion liikuntamäärärahoista liikuntajärjestöjen avustamiseen osoitettiin yhteensä 41,6 miljoonaa euroa. Vuoteen 2017 verrattuna liikuntajärjestöjen valtionavustukset nousivat 1 390 000 euroa vuonna 2018.

Taulukko 28. Liikuntajärjestöille myönnettyt valtionavustukset vuosina 2009–2018 (€),

Vuosi	Valtionavustuksiin oikeuttavat menot	Valtion-avustukset	Avustus %	Indeksikorjatut avustukset	Reaalimuutos ed. vuoteen
2009	113 588 864	32 250 000	28,4	35 321 429	9,6 %
2010	116 324 692	34 000 000	29,2	36 624 458	3,7 %
2011	119 786 897	34 870 000	29,1	36 516 476	-0,3 %
2012	121 551 991	35 970 000	29,6	36 588 649	0,2 %
2013	126 324 501	33 223 000	26,3	33 330 344	-8,9 %
2014	131 256 701	33 620 000	25,6	33 298 278	-0,1 %
2015	134 119 639	34 936 000	26,0	34 519 103	3,7 %
2016	139 960 835	34 269 000	24,5	33 887 021	-1,8 %
2017	176 239 953	40 235 000	22,8	40 495 843	19,5 %
2018	184 876 473	41 625 000	22,5	41 625 000	2,8 %

Lähteet: SALAMA ja Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2018.

Taulukko 29. Liikuntajärjestöille myönnettyt valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2015–2018, indeksikorjaamaton.

Järjestöryhmä	Avustus					
	2016		2017		2018	
	euroa	%	euroa	%	euroa	%
Liikuntaa edistävät järjestöt						
Lajiliitot	22 273 000	55,3	22 862 000	56,4	22 289 000	53,5
Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt ¹⁾	885 000	2,2	895 000	2,2		0,0
Muut liikuntaa edistävät järjestöt					3 464 000	8,3
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	770 000	1,9	820 000	2,0	820 000	2,0
Erityisryhmät					532 000	1,3
Suomen Työväen Urheiluliitto ry ²⁾	1 515 000	3,8	1 410 000	3,5		0,0
Finlands Svenska Idrott rf ³⁾	940 000	2,3	940 000	2,3		0,0
Suomen Latu ry*	770 000	1,9	790 000	2,0		0,0
Suomen Uimaopetus- ja hengenpelastusliitto ry ⁴⁾	520 000	1,3	535 000	1,3		0,0
Muut järjestöt	966 000	2,4	1 068 000	2,6	325 000	0,8
Liikunnan palvelujärjestöt						
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	7 850 000	19,5	7 288 000	18,0	10 348 000	24,8
Liikunnan aluejärjestöt	3 770 000	9,4	3 892 000	9,6	3 892 000	9,3
Yhteensä	40 259 000	100,0	40 500 000	100,0	41 670 000	100,0

*Taulukkojaottelun muutos

Lähde: SALAMA.

Taulukko 30. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2009–2018 (lkm).

Järjestöryhmä	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Liikuntaa edistävät järjestöt										
Lajiliitot	74	74	73	73	69	70	70	65	70	73
Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt	14	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3
Suomen Työvään Urheiluliitto ry ^{*)}	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Finlands Svenska Idrott rf ^{*)}	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Suomen Latu ry ^{*)}	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Suomen Uimaopetus ja Hengenpelastusliitto ry ^{*)}	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Muut liikuntajärjestöt ^{*)}	14	14	14	14	14	15	16	19	21	22
Liikunnan palvelujärjestöt										
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	5	6	6	6	4	4	4	4	3	6
Liikunnan aluejärjestöt	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Yhteensä	130	127	126	126	120	122	123	120	126	129

*Taulukkojaottelun muutos

Lähde: SALAMA.

Vuonna 2018 valtion yleisavustusta myönnettiin yhteensä 129 järjestölle, joista valtakunnallisia urheilun lajiliittoja oli 73, soveltavaa liikuntaa edistäviä järjestöjä 10, koululais- ja opiskelijajärjestöjä 3, valtakunnallisia palvelujärjestöjä 6, liikunnan aluejärjestöjä 15 ja muita liikuntajärjestöjä 22 kappaletta. Vuoden 2018 osalta taulukoita muutettiin siten, että Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry. ja Finlands Svenska Idrott rf. siirrettiin Liikunnan palvelujärjestöjen alle. Suomen Latu ry. ja Suomen Työvään Urheiluliitto ry. muutettiin Muut liikuntaa edistävät järjestöt -ryhmän alle.

Jäljempänä esitetyissä taulukoissa käsitellään liikuntajärjestöjen talouden tunnuslukuja järjestöryhmittäin: (a) lajiliitot, (b) soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt, (c) koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöt, sekä (d) muut liikuntajärjestöt. Liikunnan palvelujärjestöistä omiin taulukoihinsa on eritelty (a) valtakunnalliset palvelujärjestöt sekä (b) liikunnan aluejärjestöt.

Avustettavien lajiliittojen määrä nousi kolmella vuodesta 2017. Avustussummat pysyivät edellisvuoden tasolla. Edellisvuotta pienempää avustusta sai yhteensä 6 lajiliittoa. Muiden liittojen avustukset pysyivät yhtä suurina kuin vuonna 2017. Soveltavaa liikuntaa edistävien järjestöjen, koululais- ja opiskelijajärjestöjen sekä liikunnan palvelujärjestöjen avustuksissa on ollut nähtävissä hienoista kasvua viime vuosina. Näissä kategorioissa vain yhden järjestön avustus pieneni. Muut järjestöt -kategoriassa oli kaksi uutta avustuksensaajaa, mutta yksikään vuonna 2017 avustusta saaneista järjestöistä ei tippunut pois vuoden 2018 avustuksensaajista.

Taulukoissa 31–36 on esitetty liikuntajärjestöille myönnettyt valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018.

Taulukko 31. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2016–2018 (€).

Liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	2018	2017	%-muutos
1 AKK-Motorsport ry	260 000	260 000	0,0
2 IFBB Finland ry	15 000	15 000	0,0
3 Pyöräliitto ry	10 000	10 000	0,0
4 Sukeltajaliitto ry	175 000	175 000	0,0
5 Suomen Agilityliitto ry	90 000	60 000	33,3
6 Suomen Aikidoliitto ry	55 000	55 000	0,0
7 Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	150 000	150 000	0,0
8 Suomen Ampumahiihtoliitto ry	240 000	240 000	0,0
9 Suomen Ampumaurheiluliitto ry	702 000	702 000	0,0
10 Suomen Biljardiliitto ry	75 000	75 000	0,0
11 Suomen Bridgeliitto ry	-	10 000	-
12 Suomen Cheerleadingliitto ry	119 000	119 000	0,0
13 Suomen Curlingliitto ry	100 000	100 000	0,0
14 Suomen Dartsliitto ry	27 000	27 000	0,0
15 Suomen Frisbeegolfliitto ry	60 000	60 000	0,0
16 Suomen Golfliitto ry	510 000	510 000	0,0
17 Suomen Hiihtoliitto ry	1 040 000	1 040 000	0,0
18 Suomen Hockeyliitto ry	31 000	31 000	0,0
19 Suomen Ilmailuliitto ry	388 000	388 000	0,0
20 Suomen ITF Taekwon-Do ry	20 000	20 000	0,0
21 Suomen Jousiampujain Liitto ry	97 000	94 000	3,1
22 Suomen Judoliitto ry	330 000	330 000	0,0
23 Suomen Jääkiekkoliitto ry	1 480 000	1 480 000	0,0
24 Suomen Jääpalloliitto ry	140 000	140 000	0,0
25 Suomen Karateliitto ry	252 000	245 000	2,8
26 Suomen Kaukalopalloliitto ja ringetteliitto	290 000	290 000	0,0
27 Suomen Keilailuliitto ry	258 000	258 000	0,0
28 Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	12 000	12 000	0,0
29 Suomen Kiipeilyliitto ry	77 000	77 000	0,0
30 Suomen Koripalloliitto ry	965 000	965 000	0,0
31 Suomen Krikettiliitto ry	45 000	45 000	0,0
32 Suomen Kyykkäliitto ry	7 000	7 000	0,0
33 Suomen Käsipalloliitto ry	276 000	270 000	2,2
34 Suomen Lentopalloliitto ry	960 000	960 000	0,0
35 Suomen Liitokiekkoliitto ry	30 000	30 000	0,0
36 Suomen Luisteluliitto ry	296 000	296 000	0,0
37 Suomen Lumilautaliitto ry	196 000	196 000	0,0
38 Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	425 000	425 000	0,0
39 Suomen Miekka- ja 5-otteluliittoliitto ry	160 000	160 000	0,0
40 Suomen Moottorikelkkailijat Yhdistys ry	10 000	10 000	0,0
41 Suomen Moottoriliitto ry	180 000	180 000	0,0
42 Suomen Muay Thai-Liitto ry	8 000	8 000	0,0
43 Suomen Nyrkkeilyliitto ry	200 000	195 000	2,5
44 Suomen Painiliitto ry	335 000	325 000	3,0
45 Suomen Painonnostoliitto ry	200 000	200 000	0,0

LIIKUNTATOIMI TILASTOJEN VALOSSA –
PERUSTILASTOT VUODELTA 2018

Lajiliitot	2018	2017	%-muutos
46 Suomen Palloliitto ry	2 025 000	2 025 000	0,0
47 Suomen Pesäpalloliitto ry	605 000	605 000	0,0
48 Suomen Pétanque-Liitto SP-L ry	25 000	25 000	0,0
49 Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	35 000	35 000	0,0
50 Suomen Purjehdus ja Veneily ry	594 000	594 000	0,0
51 Suomen Pyöräilyunioni ry	175 000	175 000	0,0
52 Suomen Pöytätennisliitto ry	130 000	130 000	0,0
53 Suomen Ratsastajainliitto ry	715 000	715 000	0,0
54 Suomen Rugbyliitto ry	20 000	20 000	0,0
55 Suomen Salibandyliitto ry	1 130 000	1 130 000	0,0
56 Suomen Shakkiliitto ry	55 000	50 000	9,1
57 Suomen Squashliitto ry	160 000	160 000	0,0
58 Suomen Sulkapalloliitto ry	320 000	320 000	0,0
59 Suomen Suunnistusliitto ry	850 000	850 000	0,0
60 Suomen Taekwondoliitto ry	176 000	176 000	0,0
61 Suomen Taitoluisteluliitto ry	360 000	360 000	0,0
62 Suomen Tanssiurheiluliitto ry	338 000	338 000	0,0
63 Suomen Tennisliitto ry	310 000	310 000	0,0
64 Suomen Tikkaurheiluliitto STURL ry	20 000	20 000	0,0
65 Suomen Triathlonliitto ry	47 000	47 000	0,0
66 Suomen Uimaliitto ry	756 000	756 000	0,0
67 Suomen Urheiluliitto ry	1 050 000	1 050 000	0,0
68 Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	25 000	25 000	0,0
69 Suomen Vesihiihtourheilu ry	6 000	6 000	0,0
70 Suomen Voimanostoliitto ry	55 000	55 000	0,0
71 Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	1 700 000	1 700 000	0,0
Yhteensä	22 978 000	22 922 000	0,2 %

Lähde: SALAMA.

Taulukko 32. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018 (€).

Liikuntajärjestöt: Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt.

	2015	2016	2017	2018	% -muutos edellisvuoteen
Epilepsialiitto ry	14 000	12 000	12 000	12 000	0,0
Hengitysliitto Heli ry	52 000	57 000	57 000	57 000	0,0
Mielenterveyden Keskusliitto ry	79 000	64 000	64 000	64 000	0,0
Neuroliitto Ry	46 000	43 000	43 000	43 000	0,0
Soveltava Liikunta SoveLi ry	227 000	215 000	215 000	215 000	0,0
Suomen CP-liitto ry	50 000	45 000	45 000	45 000	0,0
Suomen Kuorojen Urheiluliitto ry	345 000	345 000	355 000	355 000	0,0
Suomen MS-liitto ry	-	-	-	-	-
Suomen Parkinson-liitto ry	18 000	16 000	16 000	16 000	0,0
Suomen Reumaliitto ry	46 000	41 000	41 000	41 000	0,0
Suomen Sydänliitto ry	52 000	47 000	47 000	47 000	0,0
Yhteensä	929 000	885 000	895 000	895 000	0,0

Lähde: SALAMA.

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018 (€).

Liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Koululais- ja opiskelijajärjestöt	2015	2016	2017	2018	% -muutos edellisvuoteen
1 Koululiikuntaliitto ry	320 000	310 000	316 000	316 000	0,0
2 Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	390 000	300 000	320 000	320 000	0,0
3 Suomen ammat. koul. kultt.- ja urheiluliitto SAKU ry	150 000	160 000	184 000	184 000	0,0
4 Suomen Koulukotien Urheiluyhdistys ry	2 000	-	-	-	-
Yhteensä	862 000	770 000	820 000	820 000	0,0

Lähde: SALAMA.

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018 (€).

Liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Muut liikuntajärjestöt	2015	2016	2017	2018	% -muutos edellisvuoteen
1 Barents Urheilu ry (ent. Kalotturheilu ry)	50 000	40 000	40 000	40 000	0,0
2 Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat	90 000	90 000	92 000	92 000	0,0
3 Reserviläisurheiluliitto ry	50 000	50 000	50 000	50 000	0,0
4 Suomen Aikuisurheiluliitto	75 000	75 000	75 000	75 000	0,0
5 Suomen Erotuomarien Liitto ry	27 000	24 000	24 000	23 000	-0,04
6 Suomen Latu ry	760 000	770 000	790 000	790 000	0,0
7 Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	170 000	152 000	152 000	152 000	0,0
8 Suomen Metsästäjäläiitto ry	20 000	10 000	10 000	10 000	0,0
9 Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	45 000	60 000	77 000	77 000	0,0
10 Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	80 000	80 000	68 000	80 000	17,6
11 Suomen Sotilasurheiluliitto ry	54 000	60 000	60 000	60 000	0,0
12 Suomen Työpaikkaurheilu ry	4 000	-	-	-	-
13 Suomen Urheilufysioterapeutit ry	-	20 000	24 000	24 000	0,0
14 Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	-	10 000	12 000	12 000	0,0
15 Suomen Urheilumanagerit ry	-	10 000	10 000	10 000	0,0
16 Suomen Urheilupsykologinen yhdistys ry	-	-	10 000	-	-
17 Suomen Valmentajat ry	150 000	145 000	164 000	164 000	0,0
18 Suomen Vapaaotteliitto	15 000	-	17 000	-	-
19 Suomen Veteraaniturheiluliitto ry	-	-	-	-	-
20 Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1 585 000	1 515 000	1 410 000	1 410 000	0,0
21 Työväen Retkeilyliitto ry	18 000	18 000	18 000	18 000	0,0
22 Urheiluopistojen Yhdistys ry	-	40 000	40 000	40 000	-
23 Urheilutoimittajain liitto ry	5 000	12 000	15 000	15 000	0,0
24 WAU ry	20 000	40 000	50 000	50 000	0,0
Yhteensä	3 218 000	3 221 000	3 208 000	3 142 000	3,5

Lähde: SALAMA.

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018 (€).

Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt	2015	2016	2017	2018	% -muutos edellisvuoteen
1 Finlands Svenska Idrott CIF rf	985 000	940 000	940 000	940 000	0,0
2 Suomen Olympiakomitea	1 300 000	1 300 000	5 390 000	6 760 000	20,2
3 Suomen Paralympiakomitea	300 000	300 000	338 000	338 000	0,0
4 Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	520 000	520 000	535 000	535 000	0,0
5 Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry	1 525 000	1 560 000	1 560 000	1 560 000	0,0
6 VALO RY*)	4 802 000	4 690 000	—	-	—
Yhteensä	9 432 000	9 310 000	8 763 000	10 133 000	15,8

*VALO RY toimi vuosina 2012–2016. Vuonna 2017 Valo ja Olympiakomitea yhdistyivät uudeksi Olympiakomiteaksi.

Lähde: SALAMA.

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2015–2018 (€).

Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt		2015	2016	2017	2018	% -muutos edellisvuoteen
1	Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	160 000	166 000	171 000	171 000	0,0
2	Etelä-Savon Liikunta ry	190 000	200 000	206 000	206 000	0,0
3	Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	470 000	450 000	463 500	463 000	0,0
4	Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	351 000	375 000	386 500	386 000	0,0
5	Kainuun Liikunta ry	192 000	198 000	209 000	209 000	0,0
6	Keski-Pohjanmaan liikunta ry	159 000	162 000	170 000	170 000	0,0
7	Keski-Suomen Liikunta ry	208 000	200 000	210 000	210 000	0,0
8	Kymenlaakson Liikunta ry	150 000	154 000	159 000	159 000	0,0
9	Lapin Liikunta ry	178 000	162 000	167 000	169 000	0,01
10	Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	546 000	560 000	577 000	577 000	0,0
11	Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	302 000	302 000	315 000	315 000	0,0
12	Pohjois-Karjalan Liikunta ry	193 000	202 000	208 000	208 000	0,0
13	Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	236 000	221 000	227 000	227 000	0,0
14	Pohjois-Savon Liikunta ry	182 000	221 000	221 000	221 000	0,0
15	Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	191 000	197 000	202 000	202 000	0,0
Yhteensä		3 708 000	3 770 000	3 892 000	3 893 000	0,0

Lähde: SALAMA.

6.2 Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2018

Taulukoissa 37–43 on esitetty liikuntajärjestöjen varsinaisen toiminnan kulut, myönnetty yleisavustus, myönnetyt erityisavustukset, avustukset yhteensä sekä opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämien tukien osuus varsinaisen toiminnan kuluista vuonna 2018. Taulukot on koottu liikuntajärjestöjen omien selvitysten perusteella. Taulukossa 38 esitetyistä luvuista on huomioitava, että opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustus kansanterveysjärjestöille kohdistuu vain kyseisten järjestöjen liikuntatoimintaan.

Liikuntalain (390/2015) mukaan valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuneita menoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön käytännön mukaan valtionavun ulkopuolelle jäävät myös välitystoiminnasta, varainhankinnasta, sijoitustoiminnasta, järjestön työntekijälle rahapalkan lisäksi antamista työsuhte-educista, tietyistä palkkausmenoista, lainojen lyhennyksistä ja koroista, vuokratuloista, poistoista ja varauksista sekä keskinäisistä avustuksista aiheutuvat menot. Kilpailujen järjestämisestä ja julkaisutoiminnasta aiheutuvat menot on mahdollista hyväksyttää tappiota lukuun ottamatta haettaessa valtionavustusta. Järjestön toiselle myymistä tavaroista tai hallinto- ja tietohallintopalveluista saaduilla tuloilla katettuja menoja pidetään myös

valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ja ne on mahdollista hyväksyttää. Hyväksyttäviin menoihin ei lasketa erikseen määriteltäviä irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoja. Taulukoissa 37–43 esitetyistä järjestöjen varsinaisen toiminnan kuluista ei ole vähennetty edellä listattuja hyväksyttävien kulujen ulkopuolisia kuluja.

Kaikkien järjestöjen keskimääräinen julkisen tuen osuus varsinaisen toiminnan menoista oli noin 46 prosenttia. Lajiliittojen kohdalla vastaava luku oli noin 24 prosenttia. Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustukset -sarake koskee nimenomaan vuonna 2018 myönnettyjä avustuksia. On huomioitava, että joidenkin järjestöjen osalta tiedot tilinpäätöksessä esitettävistä varsinaisen toiminnan kuluista puuttuvat.

Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€).
Liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty yleisavustus	OKM:n erityisavustukset	OKM avustukset	
				yhteensä	osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 AKK-Motorsport ry	-	260 000	15 000	275 000	-
2 IFBB Finland ry	215 884	15 000	0	15 000	6,95 %
3 Pyöräliitto ry	428 591	10 000	0	10 000	2,33 %
4 Sukeltajaliitto ry	377 236	175 000	10 000	185 000	49,04 %
5 Suomen Agilityliitto ry	658 360	90 000	235 780	325 780	49,48 %
6 Suomen Aikidoliitto ry	-	55 000	0	55 000	-
7 Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	-	150 000	0	150 000	-
8 Suomen Ampumahiihtoliitto ry	-	240 000	0	240 000	-
9 Suomen Ampumaurheiluliitto ry*	1 848 663	702 000	55 000	757 000	40,95 %
10 Suomen Biljardiliitto ry*	253 551	75 000	10 000	85 000	33,52 %
11 Suomen Bridgeliitto ry	-	-	0	0	-
12 Suomen Cheerleadingliitto ry	1 394 487	119 000	25 000	144 000	10,33 %
13 Suomen Curlingliitto ry	230 696	100 000	50 000	150 000	65,02 %
14 Suomen Dartsliitto ry	212 639	27 000	0	27 000	12,70 %
15 Suomen Frisbeegolfliitto ry	255 594	60 000	0	60 000	23,47 %
16 Suomen Golfliitto ry	591 442	510 000	50 000	560 000	94,68 %
17 Suomen Hiihtoliitto ry	6 267 663	1 040 000	100 000	1 140 000	18,19 %
18 Suomen Hockeyliitto ry	80 601	31 000	5 000	36 000	44,66 %
19 Suomen Ilmailuliitto ry	-	388 000	0	388 000	-
20 Suomen ITF Taekwon-Do ry	-	20 000	0	20 000	-
21 Suomen Jousiampujain Liitto ry	337 380	97 000	0	97 000	28,75 %
22 Suomen Judoliitto ry	1 009 983	330 000	0	330 000	32,67 %
23 Suomen Jääkiekkoliitto ry	17 800 005	1 480 000	70 000	1 550 000	8,71 %
24 Suomen Jääpalloliitto ry	393 599	140 000	0	140 000	35,57 %
25 Suomen Karateliitto ry	537 060	252 000	0	252 000	46,92 %
26 Suomen Kaukalopalloliitto ja ringetteliitto	-	290 000	0	290 000	-
27 Suomen Keilailuliitto ry	1 350 181	290 000	12 000	302 000	22,37 %

Lajiliitot		Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty yleis-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM avustukset	
					yhteensä	osuus varsinaisen toiminnan kuluista
28	Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	13 749	12 000	0	12 000	87,28 %
29	Suomen Kiipeilyliitto ry	324 100	77 000	48 000	125 000	38,57 %
30	Suomen Koripalloliitto ry	5 805 775	965 000	0	965 000	16,62 %
31	Suomen Krikettiliitto ry	-	45 000	0	45 000	-
32	Suomen Kyykkäiliitto ry	-	7 000	0	7 000	-
33	Suomen Käsipalloliitto ry	1 463 982	276 000	0	276 000	18,85 %
34	Suomen Lentopalloliitto ry	5 653 829	960 000	0	960 000	16,97 %
35	Suomen Liitokiekkoliitto ry	104 215	30 000	0	30 000	28,79 %
36	Suomen Luisteluliitto ry	1 016 193	296 000	50 000	346 000	34,05 %
37	Suomen Lumilautaliitto ry	-	196 000	144 000	340 000	-
38	Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	523 418	425 000	0	425 000	81,20 %
39	Suomen Miekka- ja 5-otteliittoliitto ry	232 029	160 000	0	160 000	68,96 %
40	Suomen Moottorikelkkailijat Yhdistys ry	80 105	10 000	0	10 000	12,48 %
41	Suomen Moottoriliitto ry	934 992	180 000	0	180 000	19,25 %
42	Suomen Muay Thai-Liitto ry	34 996	8 000	0	8 000	22,86 %
43	Suomen Nyrkkeilyliitto ry	460 295	200 000	0	200 000	43,45 %
44	Suomen Painiliitto ry	976 372	350 000	0	350 000	35,85 %
45	Suomen Painonnostoliitto ry	389 195	200 000	85 000	285 000	73,23 %
46	Suomen Palloliitto ry	20 012 130	2 025 000	200 000	2 225 000	11,12 %
47	Suomen Pesäpalloliitto ry	2 499 501	605 000	0	605 000	24,20 %
48	Suomen Pétanque-Liitto SP-L ry	105 573	25 000	0	25 000	23,68 %
49	Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	168 339	35 000	0	35 000	20,79 %
50	Suomen Purjehdus ja Veneily ry	2 072 636	629 000	0	629 000	30,35 %
51	Suomen Pyöräilyunioni ry	-	175 000	0	175 000	-
52	Suomen Pöytätennisiitto ry	438 123	130 000	0	130 000	29,67 %
53	Suomen Ratsastajainliitto ry	2 637 736	715 000	80 000	795 000	30,14 %
54	Suomen Rugbyliitto ry	250 802	20 000	0	20 000	7,97 %
55	Suomen Salibandyliitto ry	-	1 130 000	90 000	1 220 000	-
56	Suomen Shakkiliitto ry	165 246	55 000	15 000	70 000	42,36 %
57	Suomen Squashliitto ry	298 813	160 000	0	160 000	53,55 %
58	Suomen Sulkapalloliitto ry	768 734	320 000	15 000	335 000	43,58 %
59	Suomen Suunnistusliitto ry	2 321 850	850 000	60 000	910 000	39,19 %
60	Suomen Taekwondoliitto ry	526 544	176 000	0	176 000	33,43 %
61	Suomen Taitoluisteluliitto ry	3 120 090	360 000	105 000	465 000	14,90 %
62	Suomen Tanssiruheiluliitto ry	569 688	338 000	20 000	358 000	62,84 %
63	Suomen Tennisliitto ry	1 913 614	310 000	50 000	360 000	18,81 %
64	Suomen Tikka-urheiluliitto STURL ry	-	20 000	0	20 000	-
65	Suomen Triathlonliitto ry	236 292	47 000	0	47 000	19,89 %
66	Suomen Uimaliitto ry	2 986 758	756 000	53 000	809 000	27,09 %
67	Suomen Urheiluliitto ry	5 065 430	1 050 000	0	1 050 000	20,73 %
68	Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	67 177	25 000	0	25 000	37,22 %
69	Suomen Vesihiihtourheilu ry	7 652	6 000	0	6 000	85,71 %
70	Suomen Voimannostoliitto ry	283 120	55 000	10 000	65 000	22,96 %
71	Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	5 814 352	1 700 000	0	1 700 000	29,24 %
	Yhteensä	104 587 060	23 060 000	1 662 780	24 722 780	23,64 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2018.

Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€).

Liikuntajärjestöt: Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt		Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty yleisavustus	OKM:n erityis- avustukset	OKM avustukset	
					yhteensä	osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1	Epilepsialiitto ry	1 513 859	12 000	0	12 000	1 %
2	Hengitysliitto Heli ry	-	57 000	23 000	80 000	-
3	Mielenterveyden Keskusliitto ry	3 859 785	64 000	6 000	70 000	2 %
4	Neuroliitto ry	393 184	43 000	0	43 000	11 %
5	Soveltava Liikunta SoveLi ry	261 243	215 000	0	215 000	82 %
6	Suomen CP-liitto ry	3 961 148	45 000	0	45 000	1 %
7	Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry	613 606	355 000	40 000	395 000	64 %
8	Suomen Parkinson-liitto ry	434 490	16 000	0	16 000	4 %
9	Suomen Reumaliitto ry	-	41 000	0	41 000	-
10	Suomen Sydänliitto ry	5 428 426	47 000	34 350	81 350	1 %
	Yhteensä	16 465 741	895 000	103 350	998 350	6 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2018.

Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€).

Liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt		Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtion-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM:n avustukset	
					yhteensä	osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1	Koululiikuntaliitto ry	563 632	316 000	20 000	336 000	59,61 %
2	Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	395 324	320 000	30 000	350 000	88,53 %
3	Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto ry	673 606	184 000	33 750	217 750	32,33 %
	Yhteensä	1 632 562	820 000	83 750	903 750	55,36 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2018.

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€).

Liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt		Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtion- avustus	OKM:n erityis- avustukset	OKM:n avustukset	
					yhteensä	osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1	Barents Urheilu ry (ent. Kalottuurheilu ry)	57 044	40 000	21 000	61 000	106,93 %
2	Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat	236 070	92 000	0	92 000	38,97 %
3	Reserviläisurheiluliitto ry	-	50 000	0	50 000	-
4	Suomen Aikuisurheiluliitto	228 497	75 000	0	75 000	32,82 %
5	Suomen Latu ry	2 657 230	790 000	50 000	840 000	31,61 %
6	Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	263 460	152 000	0	152 000	57,69 %
7	Suomen Metsästäjälitto ry	1 707 400	10 000	0	10 000	0,59 %
8	Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	245 986	77 000	0	77 000	31,30 %
9	Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	697 392	80 000	0	80 000	11,47 %
10	Suomen Sotilasurheiluliitto ry	182 861	60 000	0	60 000	32,81 %
11	Suomen Urheilufysioterapeutit	288 580	24 000	0	24 000	8,32 %
12	Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	-	12 000	0	12 000	-
13	Suomen Urheilumanagerit ry	-	12 000	0	12 000	-
14	Suomen Valmentajat ry	-	164 000	100 000	264 000	-
15	Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry	1 994 916	1 410 000	40 000	1 450 000	72,68 %
16	Työväen Retkeilyliitto ry	-	18 000	0	18 000	-
17	Urheiluopistojen Yhdistys ry	136 886	40 000	45 000	85 000	62,10 %
18	Urheilutoimittajain liitto ry	68 090	15 000	0	15 000	22,02 %
19	WAU ry	1 280 878	50 000	25 000	75 000	5,86 %
Yhteensä		10 045 290	3 171 000	281 000	1 809 000	18,01 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2018.

Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€).

Liikunnan palvelujärjestöt: valtakunnalliset palvelujärjestöt		Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtion- avustus	OKM:n erityis- avustukset	OKM:n avustukset	
					yhteensä	osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1	Finlands Svenska Idrott rf	1 274 280	940 000	29 000	969 000	76,04 %
2	Suomen Olympiakomitea ry ^{*)}	11 059 841	6 760 000	6 451 000	13 211 000	119,45 %
3	Suomen Paralympiakomitea ry	895 039	338 000	18 000	356 000	39,77 %
4	Suomen Uimaopetus- ja Hengenvelastusliitto ry	1 096 750	535 000	0	535 000	48,78 %
5	Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry	2 324 642	1 560 000	79 851	1 639 851	70,54 %
Yhteensä		16 650 552	10 133 000	6 577 851	16 710 851	100,36 %

^{*)}Olympiakomitean erityisavustuksista 6 000 000 euroa on edelleenjaettu lajeille huippu-urheilun tehostamistukina

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2018.

Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2018 (€).

Liikunnan palvelujärjestöt: alueelliset yhteisöt		Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtion- avustus	OKM:n erityis- avustukset	OKM:n avustukset	
					yhteensä	osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1	Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	494 284	171 000	15 000	186 000	37,63 %
2	Etelä-Savon Liikunta ry	865 028	206 000	15 000	221 000	25,55 %
3	Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	818 951	463 500	15 000	478 500	58,43 %
4	Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	2 283 525	386 500	454 000	840 500	36,81 %
5	Kainuun Liikunta ry	707 201	209 000	10 000	219 000	30,97 %
6	Keski-Pohjanmaan liikunta ry	632 862	170 000	15 000	185 000	29,23 %
7	Keski-Suomen Liikunta ry	530 632	210 000	0	210 000	39,58 %
8	Kymenlaakson Liikunta ry	-	159 000	20 000	179 000	-
9	Lapin Liikunta ry	348 927	167 000	0	167 000	47,86 %
10	Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	1 878 573	577 000	168 000	745 000	39,66 %
11	Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	-	315 000	24 000	339 000	-
12	Pohjois-Karjalan Liikunta ry	1 060 632	208 000	0	208 000	19,61 %
13	Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	632 549	227 000	0	227 000	35,89 %
14	Pohjois-Savon Liikunta ry	661 556	221 000	0	221 000	33,41 %
15	Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	2 283 525	202 000	0	202 000	8,85 %
	Yhteensä	13 198 245	3 892 000	736 000	4 628 000	35,07 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2018.

Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2018 (€).

Järjestöryhmä		Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtion-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM:n avustukset	
					yhteensä	osuus varsinaisen toiminnan kuluista
	Varsinaiset liikuntajärjestöt	41 341 838	8 778 000	1 204 100	9 982 100	24,15 %
	Liikunnan palvelujärjestöt	16 650 552	10 133 000	6 577 851	16 710 851	100,36 %
	KAIKKI LIIKUNTAJÄRJESTÖT YHTEENSÄ	57 992 390	18 911 000	7 781 951	26 692 951	46,03 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2018.

6.3 Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2018

Yleisten toiminta-avustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää liikuntajärjestöille vuosittain erityisavustuksia erilaisiin liikuntaa edistäviin tarkoituksiin. Tyypillisesti nämä erityisavustusten kohteet ovat hankemuotoisia. Erityisavustuksia myönnetään tilijaottelun eri momenteilta sen mukaan, mihin osa-alueeseen hanke kuuluu. Niitä voidaan myöntää myös muille kuin valtakunnallisille tai alueellisille liikuntajärjestöille. On

huomioitava, että joidenkin järjestöjen erityisavustukset -kohtaan voi kuulua aikaisempina vuosina useammalle vuodelle tarkoitettuja tukia.

Vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi liikuntajärjestöille kaikkiaan reilut 10 miljoonaa euroa erityisavustuksia. Eniten erityisavustuksia, noin 6,4 miljoonaa euroa, myönnettiin Suomen Olympiakomitealle. Summa on yli puolet kaikista erityisavustuksista ja se koostuu pääosin huippu-urheiluyksikölle myönnetystä kuuden miljoonan euron avustuksesta. Huippu-urheilun avustuksia tarkastellaan myös luvussa 9. Erityisavustuksia myönnettiin lisäksi muun muassa kilpailujen ja tapahtumien järjestämiseen, erilaisiin hankkeisiin ja ohjelmiin, julkaisujen ja historiikkien tekemiseen sekä kansainväliseen yhteistyöhön, kongresseihin ja kokouksiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön käyttöön osoitetusta määrärahasta (momentti 14) on myös jaettu erityisavustuksia liikuntajärjestöjen erilaisille yksittäisille hankkeille. Koska erityisavustuksia myönnetään vaihtelevasti budjetin eri momenteilta, ne esiintyvät myös monissa muissa tämän kirjan kappaleissa.

6.4 Liikunta- ja urheiluseuroille myönnetyt erityisavustukset vuonna 2018

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt tukea liikunta- ja urheiluseuroille rahapelitoiminnan tuotoista vuodesta 1999 lähtien. Kokonaisuutena tukea on myönnetty 19 vuoden aikana yli 40 miljoonaa euroa. Aikaisemmin seuratuki oli delegoitu myönnettäväksi keskusjärjestöjen kautta, mutta järjestömuutosten seurauksena vuodesta 2013 eteenpäin seuratoiminnan kehittämistuki on myönnetty suoraan opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Seuratoiminnan kehittämistuki (seuratuki) on tarkoitettu liikunta- ja urheiluseurojen perustoiminnan kehittämiseen. Tuen avulla vahvistetaan seuratoiminnan laatua, kehitetään ja uudistetaan perustoimintaa ja mahdollistetaan liikunnan harrastaminen taloudellisesti erityisesti lapsille ja nuorille. Sen kautta edistetään myös yhteisöllisyyttä ja seurojen tekemää vapaaehtoistyötä sekä monimuotoisen liikunnan kansalaistoiminnan toteutumista.

Seuratukea myönnetään lasten ja nuorten liikuntaan sekä perheliikuntaan liikuntalain (390/2015) 14 §:n nojalla. Liikuntalain yhtenä tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Seuratuen avulla toteutetaan hallitusohjelman linjauksia erityisesti lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, sekä edistetään matalan kynnyksen seuratoiminnan kehittämistä ja toimenpiteitä.

Seuratoiminnan kehittämistukeen myönnettiin vuonna 2018 yhteensä noin neljä miljoonaa euroa. Myönteisen tukipäätöksen sai 403 hakijaa, mikä on 60 prosenttia kaikista hakijoista. Taulukossa 44 esitetään haettujen ja myönnettyjen seuratukien määrät vuosina 2013–2018.

Taulukko 44. Seuratukihakemukset ja myönnetyt tuet vuosina 2013–2018.

Vuosi	Hakemukset, kpl	Myönnot, kpl	Hakumäärä, €	Myönnot, €	Seuroja tuen piirissä	Toimin- nalliset	Palkkaus	Jatko- hankkeet
2013	1 205	309	19 300 000	3 850 000	388	188	121	0
2014	1 162	378	19 900 000	5 000 000	478	157	55	166
2015	981	409	12 800 000	4 500 000	478	148	47	213
2016	848	398	9 400 000	4 000 000	496	203	114	81
2017	772	425	8 300 000	4 000 000	560	193	101	130
2018	672	403	7 300 000	3 836 500	563	195	86	122

Lähde: Esittelymuistiot.

Lähteitä

Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH. 2015. <http://www.terveytemme.fi/ath/>.
SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä
Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010.

Saatavilla: http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/.

Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheiluseuroissa.
Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6.

Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf.

Liikunta-asetus 30.04.2015/550. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150550>.

Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/liikunta>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, seuratoiminnan kehittämistuki. Saatavilla:

https://minedu.fi/avustukset/avustus/-/asset_publisher/seuratoiminnan-kehittamistuki-seuratuki-

7 Liikuntatiede

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee vuosittain liikuntatieteellistä toimintaa rahoittamalla liikuntatieteellisiä tutkimusprojekteja sekä liikuntatieteellisten ja tiedonvälitysyhteisöjen toimintaa. Vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustuksia liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille, liikuntatieteellisille tutkimusyhteisöille, kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen, liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen sekä tiede- ja tiedonvälitysyhteisöjen muihin hankkeisiin yhteensä noin 9,5 miljoonaa euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön strategisena tavoitteena on päätöksenteon perustaminen yhä vahvemmin tutkittuun tietoon. Vuonna 2018 julkaistussa Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirjassa liikuntatutkimusta tarkastellaan osana tietoon perustuvaa johtamista. Tutkimuksen rahoittamisen ydintavoitteena on innovatiivisen, monialaisen ja sovellettavuusarvoltaan korkean liikuntatutkimuksen tukeminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtionavustuksia myös liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa tai käyttöä palvelemaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Näitä asioita on käsitelty tarkemmin luvussa 4. Kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen myönnettyjä valtionavustuksia puolestaan tarkastellaan luvussa 8.

7.1 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit

Ministeriöön tulee vuosittain noin 25–30 uutta tutkimusprojektihakemusta. Avustusta liikuntatieteen tutkimusprojekteihin voivat hakea yliopistot, tutkimuslaitokset ja yksittäiset tutkijat. Suurin osa tutkimusprojektien avustushakemuksista tulee yliopistojen kautta. Vuonna 2018 rahoitusta haki yhteensä 39 tutkimusprojektia. Näistä opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtionavustusta 9 projektille, yhteensä 2 135 000 eurolla.

Hakemusten tieteellinen taso arvioidaan Suomen Akatemian kansainvälisessä arviointipaneelissa. Valtion liikuntaneuvosto antaa lausunnon liikuntatieteellisten tutkimusprojektien liikuntapoliittisesta relevanssista.

Valtion liikuntaneuvoston tutkimus- ja arviointijaosto (ennen liikuntatieteen jaosto) on esittänyt, että rahoituksen painopistettä olisi suunnattava aikaisempaa harvemmille hankkeille suuremmalla keskimääräisellä avustusprosentilla, jotta projektien toteutumisesta voidaan varmistua. Biolääketieteellisten tutkimusprojektien osuus rahoitettavista hankkeista on vähennetty suunta-asiakirjan mukaisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi liikuntatutkimusta rahoittavat muun muassa Suomen Akatemia, TEKES, Euroopan unioni, Kansaneläkelaitos, sosiaali- ja terveysministeriö, entinen Raha-automaattiyhdistys eli nykyinen STEA sekä lukuisat säätiöt.

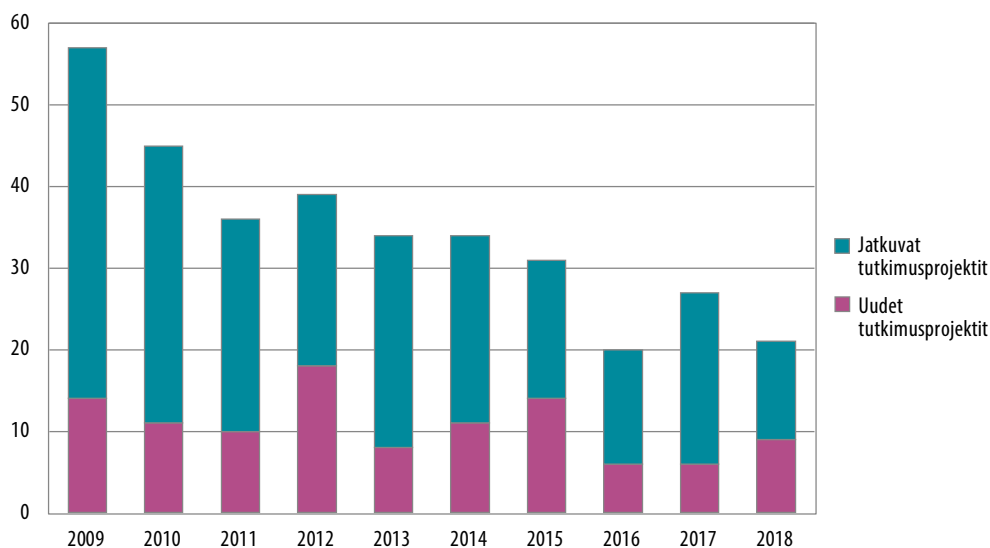
Taulukko 45. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2015–2018.

Projektit	2016					2017					2018				
	Haettu		Myönnetty			Haettu		Myönnetty			Haettu kpl		Myönnetty		
	kpl	€	kpl	€	%	kpl	€	kpl	€	%	kpl	€	kpl	€	%
Biolääketieteelliset projektit	7	764 685	2	225 000	29	9	854 419	4	370 000	43	2	167 505	1	100 000	60
Yhteiskunta- ja käyttäytymistieteell. projektit	27	2 399 714	14	1 328 000	55	23	2 418 704	17	1 605 000	66	31	3 623 567	17	1 703 000	47
Monitieteelliset projektit	11	933 762	4	325 000	35	10	946 046	6	500 000	53	6	676 653	3	332 000	49
Yhteensä	45	4 098 161	20	1 878 000	40	42	4 219 169	27	2 475 000	54	39	4 467 725	9	2 135 000	52

Lähde: SALAMA.

Taulukossa 45 on esitetty liikuntatieteellisten tutkimusprojektien avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärä, myöntöprosentit sekä myönnettyt avustussummat tieteenalokittain vuosina 2015–2018.

Vuonna 2007 ministeriössä otettiin käyttöön ehdolliset, pidempiaikaiset rahoituspäätökset, joiden myötä liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille voidaan myöntää ehdollinen tuki pääsääntöisesti enintään kolmelle vuodelle. Edellytyksenä on, että hanke etenee suunnitelmansa mukaisesti ja että eduskunta osoittaa liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosittain riittävät määrärahat. Kuviossa 14 on esitetty valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien lukumäärä vuosina 2009–2018. Vuonna 2018 valtionavustusta saaneista 21 tutkimusprojektista 12 oli jatkuvia tutkimusprojekteja.

Kuvio 14. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2009–2018.

Lähteet: SALAMA, esittelymuistiot.

7.2 Liikuntalääketieteen keskuskeskukset

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa kuuden liikuntalääketieteen keskuksen toimintaa. Liikuntalääketieteen keskusten saaman valtionavustuksen yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä perusteena on pidetty keskusten toteuttamaa liikuntatieteellistä tutkimustyötä, koulutustoimintaa ja tiedonvälitystä sekä liikuntalääketieteen erikoislääkäriskoulutusta. Viimeisen kymmenen vuoden aikana yleisavustusten määrärahojen kokonaismäärä on ollut kasvujohteinen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynyt keskusten kanssa vuosittaiset tavoiteohjauskustelut vuodesta 2012 lähtien. Tavoiteohjauksen tarkoituksena on lisätä keskusten toiminnan tuloksellisuutta sekä liikunnan edistämiseen liittyvän tiedon, asiantuntemuksen ja osaamisen vaikuttavuutta liikuntakulttuurissa. Kullakin keskuksella on oma liikunta- tai liikuntalääketieteellisen tutkimuksen painopistealueensa. Tavoiteohjausasiakirjat uusittiin vuonna 2017 ja ne ovat voimassa vuosina 2017–2019.

7.3 Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta

Suomessa liikuntatieteellisestä tiedonvälityksestä vastaavat useat eri yksiköt. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki kohdistuu pääasiassa Liikuntatieteelliselle Seuralle (LTS ry), jonka

tehtäviin on perinteisesti kuulunut tieteellisen tiedon popularisointi ja sen saattaminen liikuntaelämän toimijoiden käyttöön. Muita liikunnan tiedonvälitysyksiköitä ovat mm. Suomen Urheilukirjaston tietopalvelu ja Suomen Urheiluarkisto Helsingissä, UKK-instituutin kirjasto Tampereella ja Jyväskylän yliopiston kirjaston tietopalvelu.

Liikuntalääketieteen keskusten ja Liikuntatieteellisen Seuran ohella liikuntatieteellisille yhteisöille tarkoitettua toiminta-avustusta saivat vuonna 2018 Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry, Suomen Urheilulääkärit yhdistys ry ja Suomen Urheilufysioterapeutit ry.

Liikuntatieteellisten yhteisöjen vuosina 2013–2018 saamat valtionavustukset on esitetty taulukossa 46. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) toiminnasta kerrotaan tarkemmin luvussa 9, sillä KIHU:n toiminta-avustus myönnetään kilpa- ja huippu-urheilun kehittämisen momentilta valtion talousarviossa.

Taulukko 46. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2013–2018.

	2014	2015	2016	2017	2018
1. Liikuntalääketieteen keskukset					
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES/ Liikuntalääketieteen Klinikka ^{a)}	645 000	545 000	545 000	600 000	1 013 000
Urheilulääketieteen säätiö / Helsingin urheilulääkäriasema	360 000	360 000	350 000	350 000	350 000
Terveysliikunnan ja ravinnon tutkimussäätiö / Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitos	415 000	415 000	800 000	400 000	400 000
Paavo Nurmi -keskuksen kannatusyhdistys ry / Paavo Nurmi -keskus	325 000	325 000	315 000	360 000	360 000
Urho Kekkosen Kuntoinstituutisäätiö / Tampereen Urheilulääkäriasema	350 000	350 000	340 000	360 000	360 000
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö / Oulun Liikuntalääketieteellinen Klinikka	325 000	325 000	630 000	360 000	360 000
Yhteensä	2 420 000	2 320 000	2 982 016	2 430 000	2 843 000
2. Liikuntatieteelliset tiedonvälitysyksiköt					
Liikuntatieteellinen Seura ry	680 000	680 000	650 000	660 000	660 000
Yhteensä	680 000	680 000	650 000	660 000	660 000
3. Muut					
Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry	7 500	7 500	10 000	10 000	10 000
Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	7 000	-	10 000	12 000	12 000
Suomen Urheilupsykologinen Yhdistys ry	7 000	10 000	-	10 000	-
Suomen Urheilufysioterapeutit ry	35 000	55 000	20 000	24 000	24 000
Yhteensä	56 500	72 500	40 000	56 000	46 000
4. KIHU-tutkimuskeskus	1 615 000	1 615 000	1 615 000	1 715 000	1 715 000
Kaikki yhteensä	4 771 500	4 687 500	5 287 016	4 861 000	5 264 000

^{a)}Vuodesta 2012 alkaen Liikuntalääketieteen Klinikkan valtionavustus on sisällytetty osaksi Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiön avustusta

Lähde: SALAMA.

7.4 Liikunta-alan tiedolla johtaminen

Valtion talousarvion mukaisesti liikunnan toimialan strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle sekä liikuntapolitiittisten toimenpiteiden vaikutusten jatkuvalle arvioinnille. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualue on viime vuosien aikana vahvistanut tiedolla johtamisen kokonaisuutta usein eri keinoin.

Valtion liikuntatoimen talousarvioissa on vuodesta 2012 alkaen osoitettu määräraha liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen ja tietopohjan vahvistamiseen. Määrärahan tarkoituksena on osaltaan edesauttaa liikuntapolitiikan ja -alan eheän strategisen tasoon tiedollisen kokonaisuuden rakentamista. Vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi yhteensä 1 300 000 euroa liikunta-alan tiedolla johtamisen hankkeille.

Myönnettyt summat olivat 1 200–235 000 euron välillä. Suurin summa (235 000 euroa) myönnettiin Olympiakomitealle Suomisportin seuratukien hakupalvelun kehittämiseen. Avustuksia jaettiin myös erilaisten indikaattoritietojen tietokantojen kehittämiseen sekä seurantatutkimusten ja -järjestelmien tekemiseen.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/liikunta>.

Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:15. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Liikunta-alan tiedolla johtamisen hankeavustukset 2016. Muistio. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö / tiedote.

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirja 2020–2024. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:42. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta

Suomi osallistuu liikunta-alan kansainväliseen toimintaan eri maiden kahdenvälisen ja monenkeskisen hallitusten välisen yhteistyön sekä pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Euroopan unionilla on ollut toimivalta liikunnan ja urheilun alalla vuodesta 2009. EU:n liikuntapolitiikan tavoitteena on tukea jäsenvaltioiden toimia liikunnan ja urheilun alalla. Käytännössä unionin tason yhteistyötä ohjaa kolmivuotinen työsuunnitelma. Lisäksi liikunnan ja urheilun ala on voinut saada rahoitusta Erasmus+ -ohjelmasta vuoden 2014 alusta. Ohjelman tavoitteena on tukea erityisesti ruohonjuuritason liikuntaa ja urheilua. EU:n urheiluministerit kokoontuvat vuosittain kahdesti urheiluneuvostossa. Muita liikunnan ja urheilun kannalta merkittäviä kansainvälisiä yhteistyöjärjestöjä ovat Euroopan neuvosto, YK:n kasvatustiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Maailman antidopingtoimisto WADA.

Suomen tavoitteena on vaikuttaa kansainväliseen liikuntapolitiikkaan ja EU:n liikunnan alan yhteistyöhön suomalaisen liikunnan ja urheilun kannalta merkittävien asioiden edistämiseksi. Kansainvälisen yhteistyön painoalueita ovat muun muassa urheilun eettiset kysymykset, hyvän hallinnon periaatteiden ja osallisuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen ja tukeminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kansainväliseen toimintaan ohjautuvat valtionavustukset myönnettiin vuonna 2018 kahteen eri tarkoitukseen. Tieteellisten seuran valtuuskunta jakoi opetus- ja kulttuuriministeriön sille myöntämällä määrärahalla avustuksia Suomessa järjestettävien kansainvälisten liikuntatieteellisten kongressien tukemiseen. Lisäksi valtionavustuksia myönnettiin erilaisille liikunta-alan yhteisöille erityisiin kansainvälisiin hankkeisiin. Pääosin kansainvälinen toiminta nähdään osaksi liikuntaa edistävien järjestöjen perustoimintaa.

8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö

Suomen ja eri maiden kahdenvälinen yhteistyö on perinteisesti perustunut kulttuurivaihtosopimuksiin tai muihin yhteistyöjärjestelyihin. Kahdenvälinen yhteistyö liikunnan alalla on nykyään vähäistä, sillä yhteistyötä tehdään pitkälti alueellisen, EU- ja monenkeskisen yhteistyön puitteissa.

Monenkeskisessä yhteistyössä Suomi on mukana erityisesti UNESCO:n ja Euroopan neuvoston kautta. Euroopan neuvosto järjestää joka toinen vuosi eurooppalaisen urheiluministerikokouksen.

Suomi on liittynyt kahteen Euroopan neuvoston urheilualan yleissopimukseen, jotka ovat Dopingin vastainen yleissopimus (1990) sekä Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsovivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa (1985). Jälkimmäinen sopimus uudistui vuonna 2016 ja uusi Euroopan neuvoston katsomoturvallisuusyleissopimus astui voimaan 2017. Suomi ei ole ratifioinut sopimusta. Vuonna 2014 Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi myös Urheilukilpailujen manipuloinnin vastaisen yleissopimuksen, jonka Suomi on allekirjoittanut. Näitä yleissopimuksia tarkkailevien valvontaryhmien toimintaan Suomi osallistuu aktiivisesti. Euroopan neuvoston puitteissa koordinoidaan myös Euroopan kannat WADA:n hallintoelimissä. Järjestön liikuntapoliittinen yhteistyö järjestetään osallistujamaiden erillisrahoituksella toimivalla osittaissopimuksella (EPAS).

Suomi ottaa aktiivisesti osaa UNESCO:n antidopingyhteistyöhön. Kansainvälisen dopinginvastaisen yleissopimuksen (2005) puitteissa Suomi osallistuu UNESCO:n kahden vuoden välein järjestämiin sopimusmaiden kokouksiin. Kansainvälisen antidopingtyön osalta Suomi on mukana myös edistyneimpien antidopingmaiden yhteistyöhön International Antidoping Arrangement IADA-yhteistyön puitteissa.

Suomi on UNESCO:n urheilun ja liikuntakasvatuksen CIGEPS-komitean jäsen kaudella 2018–2021.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rakenteissa liikunnalla ei ole virallista asemaa, mutta hallitustenvälinen yhteistyö on aktiivista. Yhteistyö perustuu vuonna 2008 uudistettuun urheiluministereiden julistukseen Pohjoismaiden hallitusten yhteistyöstä urheilun alueella. Erityisesti Pohjoismaita yhdistää liikunnan kansalaistoiminnan merkitys sekä valtion roolin edistäjänä.

8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa

Euroopan unionin neuvoston urheilutyöryhmä valmistelee liikuntaa ja urheilua koskevat päätökset kaksi kertaa vuodessa kokoontuvan urheiluministerineuvoston päätettäväksi. Urheilun ja liikunnan painopisteistä ja prioriteeteista unionin tason yhteistyössä on sovittu urheilualan työsuunnitelmassa 2017–2020.

Työsuunnitelman mukaan EU-yhteistyön työsuunnitelmakauden painopistealueet ovat:

1. urheilun integriteetti, erityisesti hyvän hallinnon edistäminen mukaan lukien alaikäisten suojeleminen, urheilun erityispiirteet, manipuloinnin ja korruption torjuminen sekä dopingin vastaiset toimet;
2. urheilun taloudellinen ulottuvuus, erityisesti urheilun innovaatiot sekä digitaaliset sisämarkkinat;
3. urheilu ja yhteiskunta, erityisesti sosiaalinen inklusio, valmentajien rooli, koulutus, urheilu ja terveys, ympäristö ja media sekä urheiludiplomatia.

Painopistealueiden mukaisia tehtävänantoja valmistelemaan on perustettu kaksi asiantuntijatyöryhmää, jotka koostuvat jäsenvaltioiden edustajista. Lisäksi urheilujärjestöt ovat edustettuina niissä tarkkailijoina. Lisäksi painopisteaiheista järjestetään ryhmätapaamisia ja vertaisoppimistilaisuuksia.

Käytännössä keskeisiä välineitä unionin liikunta- ja urheilupolitiikan toteutuksessa ovat unionin rahoitusvälineet ja erityisesti Erasmus+ -ohjelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö osallistuu Erasmus+ -ohjelman vuosittaisiin rahoitusuunnitelmien ja painopistealueiden valmisteluun ja hyväksymiseen ohjelmakomiteassa.

8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain valtionavustusta Tieteellisten seuran valtuuskunnalle edelleen jaettavaksi Suomessa järjestettävälle kansainvälisille liikuntatieteellisille kongresseille. Vuonna 2018 määräraha oli 150 000 euroa. Kongresseja järjestettiin yhteensä kymmenen. Suurimman, 23 000 euron, tuen sai The International 23rd Puijo Symposium Physical Exercise for Health Promotion and Medical Care -konferenssi. Seuraavaksi suurimmat avustukset saivat the 13th International Conference on Developmental Coordination Disorder: Bridging the disciplines -konferenssi (22 000 €) ja Learn to swim and Coach -konferenssi (16 000 €).

8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain harkinnanvaraisia valtionavustuksia myös liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainvälisen toiminnan menoihin, Suomessa toimivien kansainvälisten lajiliittojen toimintamenoihin sekä kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksista aiheutuviin hallinnollisiin kuluihin. Vuonna 2018 näitä valtionavustuksia myönnettiin yhteensä 412 500 euroa. Se on 38 770 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Taulukossa 47 on esitetty avustusten kokonaismäärä vuosina 2009–2018.

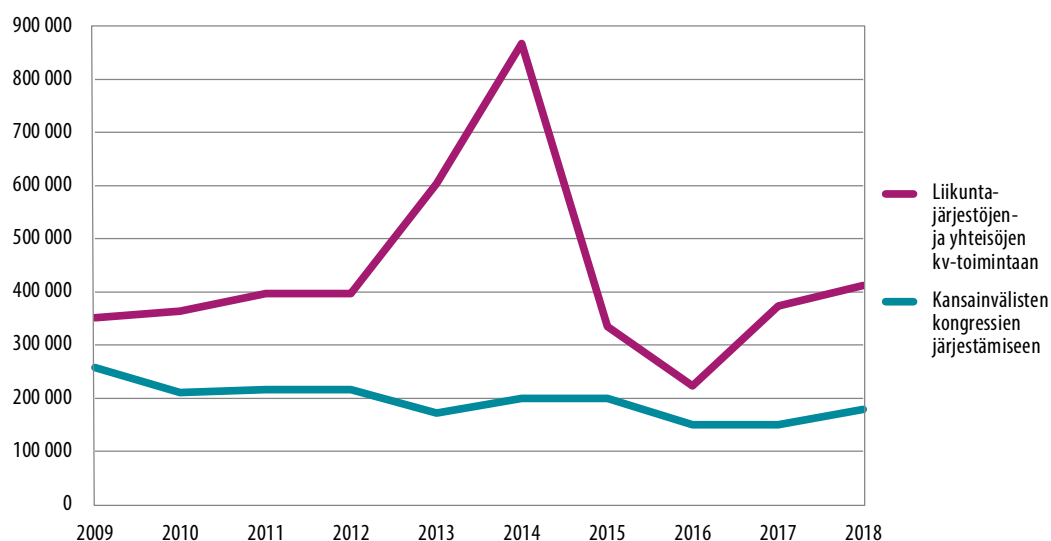
Taulukko 47. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Avustukset, €	Indeksikorjatut avustukset, €
2009	318 000	348 286
2010	334 200	359 997
2011	375 500	393 230
2012	483 700	492 019
2013	596 900	598 829
2014	868 000	859 694
2015	334 500	330 508
2016	222 500	220 020
2017	373 730	376 153
2018	412 500	412 500

Lähde: SALAMA.

Merkittävin valtionavustus, 75 000 euroa, myönnettiin Suomen Taitoluisteliitolle Talviurheilun vuoden 2019 Kiina-yhteistyölle. Toiseksi merkittävin avustussumma 60 000 euroa myönnettiin Suomen Salibandyliitolle Kansainvälisen Salibandyliiton (IFF) päätoimipaikan sijoittumiseksi Suomeen.

Kuviossa 15 on esitetty sekä kongressien järjestämiseen, että liikuntajärjestöjen ja yhteisöjen kansainväliseen toiminnan kuluihin myönnettyjen harkinnanvaraisten avustusten kehitys vuosina 2009–2018.

Kuvio 15. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2009–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Lähde: Tieteellisten seurain valtuuskunta.

Lähteitä

European Non-Governmental Sports Organization. Saatavilla: <http://www.engso.eu/>.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

International Floorball Federation Saatavilla: <http://www.floorball.org/>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/liikunta>.

The International Working Group on Women and Sport. Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>.

Tieteellisten seurain valtuuskunta. Kansainvälisten liikunta-alan konferenssien ja kokousten järjestämiseen myönnetty avustukset. Saatavilla: <https://tsv.fi/fi/avustukset/liikunta-alan-kansainvaliset-konferenssit-ja-kokoukset/my%C3%B6nnetyt-avustukset>.

9 Huippu-urheilu

Huippu-urheilu on liikuntalain mukaan kansallisesti merkittävää sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävää tavoitteellista urheilutoimintaa. Ministeriön tavoitteena on, että huippu-urheilua kehitetään tuloksellisesti, eettisesti ja vastuullisesti siten, että valtio ja kunnat luovat edellytyksiä liikunnalle ja urheilulle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö luo huippu-urheilulle toimintaedellytyksiä muun muassa myöntämällä valtion verottomia urheilijoiden valmennus- ja harjoitteluapurahoja, avustamalla Olympiakomitean huippu-urheiluyksikköä ja lajiliittoja, myöntämällä avustuksia urheiluakatemioiden sekä valmennuskeskuksille, tukemalla huippu-urheilun olosuhteiden rakentamista ja kehittämistä, avustamalla huippu-urheilun tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä edistämällä urheilijoiden urheilijauran jälkeisiä opiskeluja.

Suomen Olympiakomitea koordinoi ja kehittää eettisesti kestävää ja kansainväliseen menestykseen tähtäävää suomalaista huippu-urheilua. Olympiakomitean huippu-urheilun toiminnan ydin on vuonna 2013 perustettu huippu-urheiluyksikkö. Sen tehtävänä on johtaa ja koordinoida huippu-urheiluverkoston toimintaa Suomessa vammaishuippu-urheilu mukaan lukien ja vastata yhdessä lajiliittojen kanssa pitkän aikavälin huippu-urheilumenestyksestä. Huippu-urheiluyksikön kautta kohdistetaan asiantuntija-apua ja muita resursseja urheilijoiden, valmentajien ja muiden verkoston toimijoiden arjen tukemiseen kolmen ohjelman kautta. Ohjelmat ovat huippuvaiheen ohjelma, osaamisohjelma ja urheiluakatemiohjelma.

Suomen Paralympiakomitea vastaa yhteistyössä Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön kanssa vammaishuippu-urheilun valmennustoiminnasta ja valmennustuen tulospäätteistä suuntaamisesta. Huippu-urheiluyksikön avustuksesta 338 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi Suomen Paralympiakomitea ry:n huippu-urheiluyksikössä työskentelevien henkilöiden palkkaukseen sekä paralympiaurheilun kehittämiseen. Paralympiakomitea vastaa lisäksi vammaishuippu-urheilun kansainvälisestä vaikuttamisesta sekä sen viestinnästä ja mielikuvista Suomessa. Vammaishuippu-urheilua ja sen rahoitusta käsitellään myös kappaleessa 13, soveltava liikunta.

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU vastaa osaltaan alan soveltavasta tutkimus- ja kehitystyöstä sekä tutkimustiedon välityksestä. Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry puolestaan koordinoi antidopingtoimintaa ja toteuttaa dopingtestit. Urheilun eettistä ja antidopingtoimintaa tarkastellaan laajemmin luvussa 10.

Lajiliitot vastaavat lajinsa huippu-urheilustrategiasta ja toimintasuunnitelmasta, jotka ilmaisevat liiton tavoitteet, tahtotilan, panostuksen ja suunnitelmat huippu-urheilun (mu- kaan lukien vammaishuippu-urheilu integraatiolajeissa) kehittämiseen. Lajiliitot vastaa- vat myös oman lajinsa huippu-urheilutoiminnan ja valmennuksen kehittamisestä (mm. valmennusjärjestelmien ja osaamisen kehittäminen, lajin seurojen tukeminen, lajin omat arvokilpailut) sekä lajin kansainvälisestä tuloksenteosta.

Vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö oli budjetoinut huippu-urheiluun 12 465 000 euroa. Todellisuudessa huippu-urheilun kokonaisrahoitus on suurempi, sillä suomalaiseen huippu-urheiluun kohdistuu valtion tukea myös muista kuin budjetissa suoraan kohden- netuista tuista. Huippu-urheilun valtionavustukset jakautuvat usealle eri toimijalle, joista merkittävimmän avustuksen sai Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikkö.

Taulukossa 48 on esitetty opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät määrärahat ja niiden jakautuminen vuosina 2013–2018. Vuonna 2018 koko- naissumma oli noin 21,3 miljoonaa euroa. Taulukkoa tarkastellessa on tärkeää huomioida, että Olympiakomitean yleisavustuksesta suuri osa menee muuhunkin kuin huippu-urhei- luun. Tarkka avustus huippu-urheilulle vuonna 2018 on 4,26 miljoonaa euroa. Huomatta- vaa on, että osa taulukossa esitetyistä rahoista on esillä myös muissa kappaleissa, kuten Olympiakomitean ja Paralympiakomitean yleisavustukset kansalaistoimintaa käsittele- vässä kappaleessa 6.

Kuviossa 16 on esitetty huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2008–2018. Kuvioista on nähtävissä, että huippu-urheilun määrärahoissa on tapahtunut merkittävää kasvua viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ennen vuotta 2008 myönnettyjä huippu-ur- heilun valtionavustuksia voi tarkastella tarkemmin esimerkiksi aiempien vuosien tilastokir- joista.

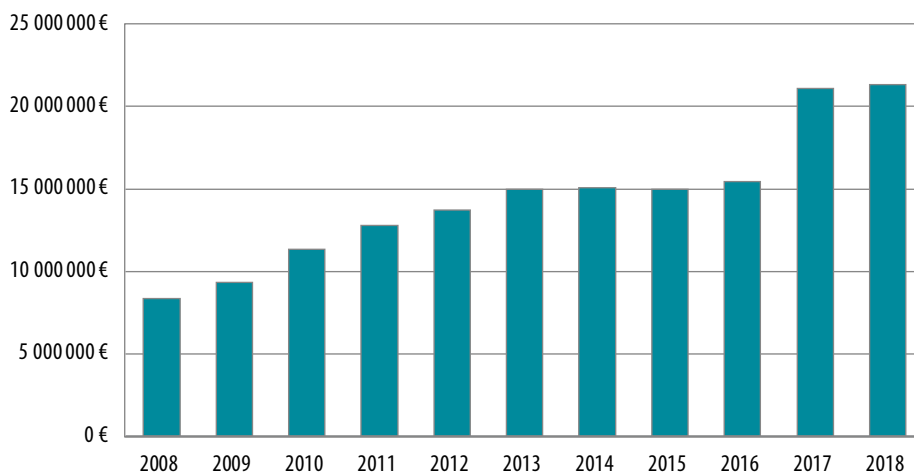
Taulukko 48. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2013–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Olympia-komitea	Olympia-komitean Huippu-urheiluyksikkö	Paralympia-komitea	Urheilijoiden ja valmentajien apurahat ^{*)}	Urheiluakademiat	URA-säätiö	Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU	Arvokisat ja kisojen tappion-takuut	Muut/valmentajien apurahat ^{**)}	Yhteensä	Yhteensä, indeksi-korjattu
2013	1 100 000	6 860 000	270 000	1 700 000	800 000	135 000	1 550 000	1 700 000	620 000	14 735 000	14 782 609
2014	1 100 000	6 860 000	270 000	1 700 000	850 000	135 000	1 615 000	1 700 000	787 000	15 017 000	14 873 297
2015	1 300 000	6 860 000	300 000	1 700 000	850 000	135 000	1 615 000	1 700 000	515 000	14 975 000	14 796 301
2016	1 300 000	6 860 000	300 000	1 675 000	950 000	135 000	1 615 000	1 700 000	899 500	15 434 500	15 262 459
2017	5 390 000	7 200 000	338 000	2 200 000	1 900 000	300 000	1 715 000	1 900 000	153 250	21 096 250	21 233 017
2018	6 760 000	6 000 000	338 000	2 200 000	1 950 000	300 000	1 715 000	1 900 000	161 000	21 324 000	21 324 000

*Vuodesta 2016 eteenpäin sisältää vain urheilijoiden apurahat

** Vuonna 2017 vain henk.koht. valmentajien tuet; ohjaaja- ja valmennuskoulutuksen määrärahat osaksi huippu-urheiluyksikköä (370 000 e)

Lähde: SALAMA.

Kuvio 16. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2013–2018, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Lähde: SALAMA.

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) määräraha nousi 100 000 eurolla vuonna 2017 edellisvuoteen verrattuna ja on pysynyt samansuuruisena myös vuonna 2018. Avustussumma on 1 715 000 euroa. Ministeriön tuki huippu-urheilututkimukselle koostuu suurelta osin Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) yleisavustuksista. KIHU:n toimenkuvaan kuuluvat keskeisesti kilpa- ja huippu-urheilua tukevan monitieteisen tutkimuksen tekeminen sekä soveltavan palvelutoiminnan harjoittaminen. Jatkossakin huippu-urheilun kehittämistoiminnan tulee pohjautua tieteellisesti päteväksi todistetuille menetelmille.

Vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi urheiluakatemiatoiminnan kehittämiseksi 1 950 000 euron määrärahan. Avustus on tarkoitettu urheiluakatemioiden valtakunnalliseen koordinointiin ja kehittämiseen. Urheiluakatemit ovat alueellisia yhteistyöverkostoja, joiden perustehtävänä on mahdollistaa huippu-urheilu-uran ja opintojen yhteensovittaminen. Urheiluakatemioiden kautta tuetaan valmentautumisen, opiskelun ja muun elämän integrointia sekä edistetään laadukkaaseen valmentautumiseen ja urheilijan elämään liittyvien tukipalvelujen saatavuutta. Vuonna 2018 Suomessa toimi 20 urheiluakatemiaa, jotka olivat mukana Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön urheiluakatemiaohjelmassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt vuosittain valtionavustusta Urheilijoiden ammattienedistämissäätiölle (URA). Vuonna 2018 säätiö sai avustusta 300 000 euroa. Urheilijoiden ammatinedistämissäätiö tukee sekä aktiivisesti valmentautuvien että uransa jo päättäneiden urheilijoiden koulutusta apurahoin.

Taulukon kohdassa ”urheilijoiden ja valmentajien apurahat” on huomioitava, että vuodesta 2016 eteenpäin se sisältää vain urheilijoiden saamat apurahat. Taulukon ”muut”-kohtaan sisältyvät vuonna 2018 Suomen Olympiakomitealle kesä- ja talvilajien henkilökohtaisten valmentajien apurahat. Aiemmin ”muut”-kohtaan kuuluneet valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseen myönnetyt määrärahat sen sijaan siirtyivät vuonna 2017 huippu-urheiluyksikön avustuksen yhteyteen.

Vuonna 2018 täysimääräistä urheilijaeläkettä (1 332,20 euroa kuukaudessa), ei myönnetty yhdellekään urheilijalle. Osaeläke, joka on puolet täysimääräisestä eläkkeestä (666,10 euroa kuukaudessa), sen sijaan myönnettiin kuudelle urheilijalle. Urheilijaeläkkeet eivät näy taulukossa.

9.1 Urheilijoiden apurahat

Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa urheilijoille vuosittain valmennus- ja harjoitteluapurahoja, joilla pyritään turvaamaan urheilijan mahdollisuus täysipainoiseen harjoitteluun. Apurahat on tarkoitettu urheilijoille, jotka sitoutuvat pitkäjänteiseen ammattimaiseen valmentautumiseen ja joilla arvioidaan olevan menestymismahdollisuuksia tulevaisuuden kansainvälisissä arvokilpailuissa. Vuonna 2018 urheilijoiden harjoitteluapurahoja myönnettiin yhteensä 2,2 miljoonaa euroa. Urheilija-apurahojen ohella ministeriö myöntää avustuksia Olympiakomitealle urheilija-apurahan saaneiden urheilijoiden henkilökohtaisten valmentajien tukemiseen. Vuonna 2018 tähän tarkoitukseen myönnettiin 161 000 euroa.

Suuret 20 000 euron urheilija-apurahat on tarkoitettu kansainvälisellä huipulla oleville yksilöurheilijoille. Arvioinnin perustana on se, että urheilijat ovat olleet viimeisimmissä olympialaisissa tai paralympialaisissa lajiensa finaaleissa ja ei-olympialajeissa MM-kisoissa mitaleilla.

Pienet 10 000 euron apurahat suunnattiin erityisesti lahjakkaille yksilölajien nuorille urheilijoille, jotka ovat jo menestyneet kansainvälisissä arvokilpailuissa ja jotka arvioidaan tulevaisuuden mitaliehdokkaiksi. Apuraha voidaan myöntää myös erityisen lahjakkaille nuorille urheilijoille, vaikka heillä ei vielä olisikaan menestystä aikuisten kansainvälisissä arvokilpailuissa.

Vuodesta 2014 lähtien on jaettu nuorten urheilijoiden apurahaa, joka on suuruudeltaan 5 000 euroa. Apuraha on tarkoitettu sellaisille nuorille urheilijoille, jotka myös muiden kuin yllä mainittujen kansainvälisten näyttöjen sekä urheilu-uran kehityksen perusteella arvioidaan tulevaisuuden arvokilpailumenestyjiksi. Vuodesta 2016 lähtien uutena apurahan saajien ryhmänä ovat joukkuelajien urheilijat, joiden avustuksen suuruus voi olla 6 000 tai 10 000 euroa.

Apurahoja harkittaessa on tavoitteena ollut myös nykyistä pitkäjänteisempi tukijärjestelmä urheilijoille. Lisäksi harkinnassa on kiinnitetty huomiota urheilijan valmentautumisen kokonaisuuteen. Arviointi tapahtuu lajikohtaisesti ottaen huomioon lajien erityispiirteet. Apurahoja myönnettäessä otetaan huomioon sekä naisten että miesten menestymismahdollisuudet lajeittain, tavoitteena sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen huippu-urheilussa. Apurahoja myönnettäessä on käytetty myös tarveharkintaa niiden urheilijoiden osalta, joiden kilpailu- tai muut verotettavat tulot ovat erityisen korkeita. Vuonna 2018 apuraha myönnettiin kaikkiaan 268 urheilijalle, kun vuonna 2017 tukea sai 220 urheilijaa.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/liikunta>.
Suomen Olympiakomitea. Saatavilla <https://www.olympiakomitea.fi/>.
Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla <https://www.paralympia.fi/>.
Kasva urheilijaksi kokonaisuus. Saatavilla: <https://www.kasvaurheilijaksi.fi/>.
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU. Saatavilla <https://www.kihu.fi/>.

10 Liikunnan ja urheilun eettinen toiminta

Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää liikunnan ja urheilun eettisiä periaatteita, yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa liikunnassa kaikessa toiminnassaan, kuten esimerkiksi liikuntaa edistävien järjestöjen valtionapukelpoisuutta ja valtionavustuksen määrää harkittaessa. Valtion liikuntapolitiikkaa ohjaavan liikuntalain (390/2015) yhtenä tavoitteena on edistää liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita. Lain 10 § mukaan valtionapukelpoiseksi järjestöksi voidaan hyväksyä sellainen rekisteröity yhdistys, jonka tarkoituksena on liikunnan edistäminen ja joka toimii 2 §:ssä säädetyn tavoitteen mukaisesti. Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon, kuinka liikuntaa edistävä järjestö toteuttaa muun muassa liikunnan ja urheilun eettisiä periaatteita ja edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Lain tavoitteiden toteuttamisessa läpileikkaavina lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat ja kestävä kehitys.

Liikunnan ja urheilun yksi tärkeimmistä ja näkyvimmistä eettisistä osa-alueista on dopingvalvonta. Urheilun dopingvalvonta perustuu Suomessa lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan sekä urheilun itsesäätelyn yhdistelmään. Dopingvalvonnan tarkoituksena on estää urheilijoiden terveydelle vaarallisten sekä suorituskykyä parantavien aineiden tai menetelmien käyttö. Antidopingtyön tehokkuuden perustana on eri tahojen välinen yhteistyö. Lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan toimet keskittyvät ehkäisemään dopingaineiden saatavuutta ja levittämistä sekä ohjaamaan urheilujärjestöjä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa antidopingtoiminnan edistämisestä ja tukemisesta Suomessa sekä hallitusten välisestä antidopingyhteistyöstä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö puolestaan vastaa lääkelakiin liittyvästä säästötoimista ja oikeusministeriö rikoslain kehittämisestä. Urheilun itsesääntelytoimet kohdistuvat pääasiassa dopingaineiden ja -menetelmien käytön estämiseen.

Vuonna 2016 perustettiin Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry, joka vastaa antidopingyleissopimusten sekä urheilun osalta kilpailumanipulaatioyleissopimuksen ja katso-moturallisuusyleissopimuksen toimeenpanosta Suomessa. Tätä ennen dopingvalvon-nasta vastasi Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry, joka toimii nykyään SUEK ry:n apu-toiminimenä. SUEK:n toiminta ja säännöstö pohjautuvat Maailman antidopingsäännöstöön, jonka kanssa Suomen antidopingsäännöstö on yhdenmukainen. Valvonnan lisäksi SUEK:n

toiminta-alueita ovat koulutus, kansainvälinen toiminta, alan tutkimustyön edistäminen, viestintä- ja julkaisutoiminnan edistäminen sekä toiminnassa tarvittavien sopimusten tekeminen ja niiden valvonta ja toteuttaminen.

Liikunnan ja urheilun eettisen toiminnan parissa toimii myös eettisten asioiden neuvottelukunta, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö asetti alun perin vuosiksi 2015–2018. Toimikautta jatkettiin toukokuun 2019 loppuun. Neuvottelukunta toimii eri hallinnonalojen ja urheilun toimijoiden välisenä koordinaatio- ja yhteistyöelimenä. Sen tavoitteena on edistää urheilun eettisyyttä ja siihen liittyvien kansainvälisten sopimusten toimeenpanoa. Sen tehtävänä on toimia urheiluliikkeen ja julkisen vallan yhteistoiminnan seuraajana ja kehittäjänä urheilun eettisissä kysymyksissä, seurata kansainvälistä yhteistyötä urheilun eettisten ongelmien ratkaisemiseksi, tehdä ehdotuksia urheilun eettisistä kysymyksistä, toimia kansallisena yhteistyö- ja koordinaatioelimenä urheilujärjestöjen, julkisen vallan ja rahapelisektorin kesken urheilukilpailujen manipuloinnin estämistä koskevissa kysymyksissä ja toimia urheilukilpailujen manipuloinnin vastaisen yleissopimuksen mukaisena kansallisena toimintaryhmänä.

Lajiliitoilla on vastuu kunkin lajin antidopingtyöstä ja eettisestä toiminnasta. Antidopingsäännösten noudattaminen on yksi järjestöjen valtionapuperuste. Urheilijat ovat velvollisia noudattamaan SUEK:n vahvistamaa antidopingsäännöstöä, lajiliiton ja kansainvälisen lajiliiton antidopingsäännöstöjä sekä olympiakisoissa Kansainvälisen Olympiakomitean antidopingsäännöstöjä.

Suomi osallistuu urheilun eettisyyttä koskevaan kansainväliseen toimintaan aktiivisesti. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat YK:n kasvatustieteiden ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Euroopan neuvosto. Suomi osallistuu myös Euroopan unionissa ja Pohjoismaissa tehtävään eettiseen yhteistyöhön, Maailman antidopingtoimiston (WADA) kautta tehtävään yhteistyöhön ja kehittyneiden antidopingmaiden International Antidoping Arrangement -yhteistyöhön (IADA).

10.1 Valtionavustukset eettiseen toimintaan

Taulukossa 49 ja kuviossa 17 on esitetty eettiseen ja antidopingtoimintaan myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2009–2018. SUEK ry:lle (entiselle ADT ry:lle) myönnetty vuosittainen toiminta-avustus on kasvanut noin 54 % viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2009 indeksikorjattu toiminta-avustus oli noin 2,0 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2018 oli jo 3,6 miljoonaa euroa. Lukuja tarkasteltaessa on otettava huomioon SUEK:n perustamisesta aiheutuneet muutokset avustusten käyttötarkoituksessa. Vuoteen 2015 asti avustukset osoitettiin kokonaisuudessaan antidopingtoiminnalle. SUEK:n

toimialan kattaessa muutkin liikunnan ja urheilun eettisen toiminnan osa-alueet, kohdentuvat myös avustukset laajemmin.

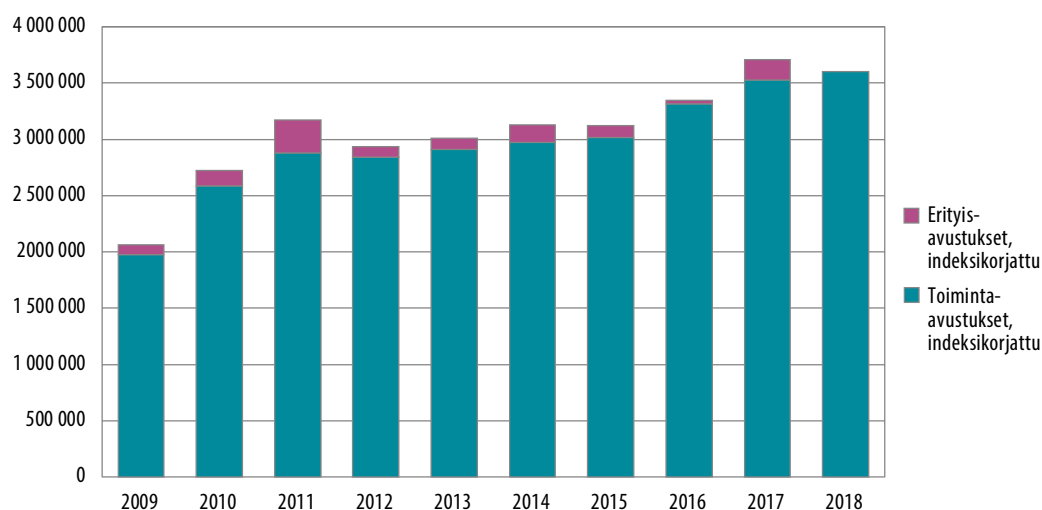
Toiminta-avustuksensa lisäksi SUEK on lähes vuosittain saanut erityisavustuksia esimerkiksi testauslaitteiden hankintoihin, tiedotustyöhön ja erilaisiin projekteihin. Vuonna 2018 erityisavustusta ei myönnetty.

Myös muille järjestöille voidaan osoittaa erityisavustuksia erilaisiin eettistä toimintaa edistäviin hankkeisiin. Vuonna 2018 erityisavustuksia ei myönnetty.

Taulukko 49. Antidopingtoimintaan myönnetyt määrärahat vuosina 2009–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Toiminta-avustukset	Toiminta-avustukset, indeksikorjattu	Erityis-avustukset	Erityis-avustukset, indeksikorjattu	Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjattu
2009	1 800 000	1 971 429	80 000	87 619	1 880 000	2 059 048
2010	2 400 000	2 585 256	125 000	134 649	2 525 000	2 719 905
2011	2 750 000	2 879 848	278 000	291 126	3 028 000	3 170 975
2012	2 800 000	2 840 890	90 000	91 314	2 890 000	2 930 204
2013	2 900 000	2 909 370	100 000	100 323	3 000 000	3 009 693
2014	3 000 000	2 971 292	155 000	153 517	3 155 000	3 124 809
2015	3 050 000	3 013 604	110 000	108 687	3 160 000	3 122 291
2016	3 350 000	3 312 659	29 500	29 171	3 379 500	3 341 830
2017	3 500 000	3 522 690	181 000	182 173	3 681 000	3 704 864
2018	3 600 000	3 600 000	-	-	3 600 000	3 600 000

Lähde: SALAMA.

Kuvio 17. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2009–2018 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Lähde: SALAMA.

Dopingvalvonta on prosessi, johon sisältyvät testauksen suunnittelu, näytteenotto ja näytteiden käsittely, laboratorioanalyysi, tulosten käsittely, dopingrikkomuksen käsittely ja seuraamusten määrääminen sekä mahdollinen muutoksenhaku. SUEK, WADA ja kansainväliset lajiliitot tekivät vuonna 2018 dopingtestejä Suomessa ja ulkomailla yhteensä 3 370 kappaletta, joka oli 266 testiä vähemmän kuin edellisvuonna. Testeistä 2 612 oli SUEK:n kansallisen testausohjelman testejä ja 492 kansainvälisen lajiliiton tai WADAn tilaamaa testiä. Taulukossa 53 esitetään vuoden 2018 SUEK ry:n, kansallisten lajiliittojen, kansainvälisten lajiliittojen ja WADAn tekemät dopingtestien määrät. Taulukossa 51 esitetään SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit vuonna 2018 lajeittain jaoteltuna.

SUEK:n testimäärät ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvaneet noin 65 prosentilla ja ministeriön myöntämä avustus noin 54 prosentilla. Dopingrikkomusten määrä on vaihdellut viimeisen kymmenen vuoden aikana viiden ja kolmentoista välillä. Vuonna 2018 SUEK:n kansallisessa dopingtestausohjelmassa dopingrikkomuksia havaittiin kahdeksan kappaletta. Kuviossa 18 esitetään Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön avustuksien kehittyminen vuosina 2008–2017.

Taulukko 50. SUEK ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2018.

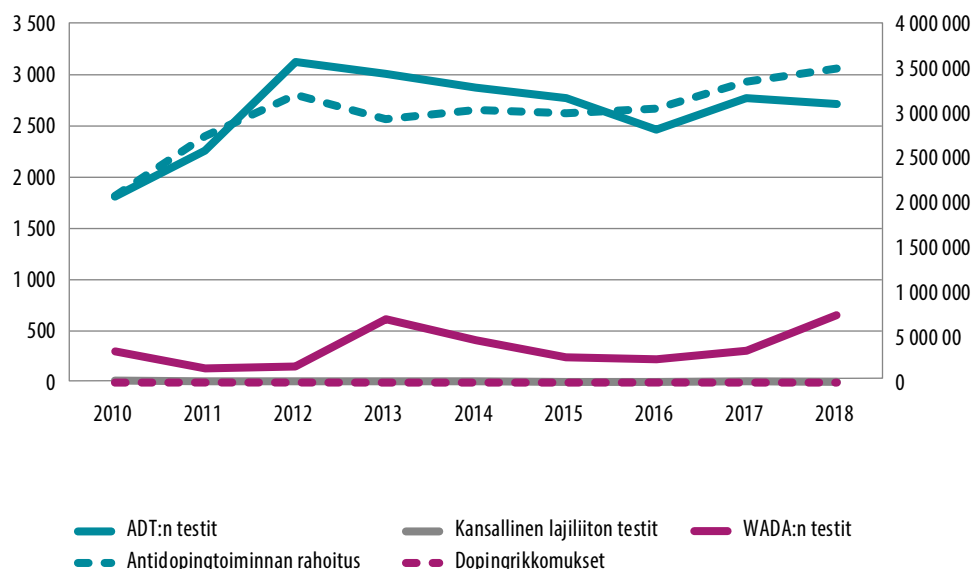
	SUEK/ADT	Kansallinen lajiliitto	Kv. lajiliitto/WADA	Testejä yhteensä
Kilpailun ulkopuoliset	1 432	0	110	1 542
Kilpailutestit	1 180	0	382	1 562
Testejä yhteensä	2 612	0	492	3 104

Lähde: SUEK ry.

Taulukko 51. SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2018.

Laji	Testimäärä
Amerikkalainen jalkapallo	103
Ampumahiihto	54
Fitness	93
Jalkapallo	159
Judo	20
Jääkiekko	207
Koripallo	103
Käsipallo	84
Lentopallo	95
Maantiepyöräily	34
Maastohiihto	126
Nyrkkeily	25
Paini	71
Painonnosto	72
Pesäpallo	29
Pikaluistelu	32
Ratamelonta	26
Salibandy	93
Soutu	23
Suunnistus	36
Telinevoimistelu	26
Triathlon	38
Uinti	55
Vammaisurheilu	39
Vapaaottelu	25
Voimalajit	32
Voimanosto	155
Voimapunnerrus	36
Yhdistetty	29
Yleisurheilu	253
Yhteensä	2 173
Muut joukkuelajit	102
Muut yksilölajit	337
Kaikki yhteensä	2 612

Lähde: SUEK ry.

Kuvio 18. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2009–2018. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Lähteet: SALAMA ja SUEK ry.

10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping

Opetusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö perustivat vuonna 2009 yhteisrahoitteisen, lääketieteelliseen ja päihdevalistukselliseen osaamiseen perustuvan terveysneuvontapalvelun Dopinglinkin, jota toteuttaa A-klinikkasäätiö. Dopinglinkki-palvelulla pyritään ehkäisemään dopingaineiden käyttöä ja käytöstä aiheutuvia terveyshaittoja jakamalla puolueetonta ja tieteellisesti tutkittua tietoa dopingaineista muun muassa verkkosivuston tietosivustollon, neuvontapalvelun ja koulutusten avulla. Palvelun käyttö on kasvanut vuosi vuodelta.

Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping on noussut keskusteluun myös kansainvälisen antidopingyhteistyön piirissä. Dopingtutkimuksen tukeminen, tutkimustiedosta ammentaminen sekä säännöllinen keskustelu muiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa ovat ministeriön toimia dopingin vastaisessa taistelussa.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.
Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/liikunta>.
Suomen urheilun eettinen keskus SUEK Ry. Saatavilla: <https://www.suek.fi>.
Dopinglinkki -verkkopalvelu. www.dopinglinkki.fi.
A-klinikkasäätiön tuloksellisuus ja vaikutus selvitys Raha-automaattiyhdistykselle 2013
Ekokompassi tapahtuma -hanke 2015–2017.
Saatavilla: <https://ekokompassi.fi/mika-ekokompassi/ekokompassi-tapahtuma-hanke-2015-2017/>.

11 Liikunnallinen elämäntapa

Liikuntapolitiikan keskeinen tavoite on väestön toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla. Liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustuksia voi hakea valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin terveyttä ja hyvinvointia edistäviin liikuntahankkeisiin koko elämänsä aikana, kaikissa ikäryhmissä. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää liikunnallisen elämäntavan avustuksia liikuntalain (390/2015) 14 § nojalla.

Valtakunnallisiin ja alueellisiin hankkeisiin voi hakea avustusta opetus- ja kulttuuriministeriöstä, ja paikallisiin kuntien hankkeisiin aluehallintovirastoista (AVI). Vuonna 2018 paikallisiin järjestöjen ja yhteisöjen hankkeisiin myönnettiin avustuksia Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelman ja liikuntaseurojen toteuttamiin lasten ja nuorten hankkeisiin opetus- ja kulttuuriministeriön seuratoiminnan kehittämistuen kautta.

Liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustusten tarkoituksena on lisätä suomalaisen väestön liikuntaa liikuntasuosittelun mukaisesti ja liikunnallisen elämäntavan omaksumista osaksi arkea. Hanke voi kohdistua yksittäisiin kohderyhmiin tai vaihtoehtoisesti yhdistää eri ikä- ja kohderyhmiä. Keskeisinä periaatteina ovat poikkisektoriaalinen, -hallinnollinen ja -ammattillinen yhteistyö sekä liikunnan läpäisyperiaate suomalaisessa yhteiskunnassa. Eri-tyisesti painotetaan useiden toimijoiden yhteishankkeita.

Taulukko 52 esittää vuosien 2015-2018 liikunnallinen elämäntapa -momenttiin kuuluvat osa-alueet ja avustusten jakautumisen kullekin kokonaisuudelle. Vuonna 2018 liikunnallisen elämäntavan edistämiseen myönnettiin yhteensä noin 8,7 miljoonaa euroa. Tästä summasta suurin osa kohdistui liikunnallisen elämäntavan hankkeille, niiden saadessa yhteensä noin 3,8 miljoonaa euroa. Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan kohdistui noin 2,1 miljoonaa euroa ja Liikkuva koulu -ohjelmaan noin 2,8 miljoonaa euroa. Viimeisen 10 vuoden aikana liikunnalliseen elämäntapaan kohdennetut määrärahat ovat noin nelinkertaistuneet.

Taulukko 52. Liikkuva koulu ja Kunnossa kaiken ikää -ohjelmiin sekä liikunnallisen elämäntavan kehittämishankkeille myönnetyt määrärahat vuosina 2015–2018 (veikkausvoittovarat).

Hanke	2016	2017	2018
Liikkuva koulu	2 670 000	2 280 000	2 792 000
Liikunnallinen elämäntapa	3 800 000	3 800 000	3 800 000
Kunnossa Kaiken Ikää	2 300 000	2 300 000	2 095 000
Yhteensä	8 770 000	8 380 000	8 687 000

Lähde: SALAMA.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö julkaisivat syksyllä 2013 "Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020." Linjauksissa terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan kehittämiseksi valittiin neljä painopistealuetta:

1. Arjen istumisen vähentäminen elämänculussa
2. Liikunnan lisääminen elämänculussa
3. Liikunnan nostaminen keskeiseksi osaksi terveyden edistämistä sekä sairauksien ennaltaehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta
4. Liikunnan aseman vahvistaminen suomalaisessa yhteiskunnassa

Muutosta liikkeellä -linjaukset kohdistuvat kaikkiin ikäryhmiin. Keskeisiä ohjelman toteuttajia ovat muun muassa järjestöt ja valtakunnalliset liikunnan edistämishankkeet: Ilo kasvaa liikkuen (alle kouluikäiset), Liikkuva koulu (kouluikäiset) ja Kunnossa kaiken ikää (työikäiset) -ohjelmat sekä Voimaa vanhuuteen ja Liikkeellä voimaa vuosiin -ohjelmat (ikäntyneet).

Liikkuva koulu -ohjelma oli vuodet 2015–2019 yksi hallitusohjelman osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeiden toimenpiteistä. Vuosina 2015–2019 Liikkuvaan kouluun suunnattiin yhteensä 21 miljoonaa euroa lisärahoitusta budjettivaroista, joka kohdistettiin avustuksina kunnille peruskouluihin kohdistuvaan toimintaan sekä opetuksen järjestäjille erityisesti toisella asteella. (Ks. Liikkuvan koulu koko rahoituksesta tarkemmin Isoaho & Summanen 2019, 23–30.) Hallitusohjelman tavoitteena oli, että jokainen peruskoululainen liikkuu tunnin päivässä. Liikkuva koulu -ohjelmaa rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö ja se toteutetaan laaja-alaisessa poikkihallinnollisessa yhteistyössä Opetushallituksen, eri ministeriöiden, aluehallintoviranomaisten ja järjestöjen kesken. Ohjelman käytännön toteutuksesta ja koordinoinnista vastaa Liikunnan ja kansanterveyden edistämiskeskitys LIKES. Liikkuvan koulun tavoitteena on aktiivisempi ja viihtyisämpi koulupäivä kaikissa peruskouluissa. Jokainen koulu toteuttaa liikkuvampaa koulupäivää omalla tavallaan. Toiminnassa on keskeistä oppilaiden osallisuus, oppiminen sekä liikkeen lisääminen ja istumisen vähentäminen. Tavoitteena on laaja-alainen toimintakulttuurin muutos koko kouluyhteisössä.

Ohjelma käynnistyi pilottihankevaiheella (2010–2012), jonka päättyessä liikkuvia kouluja oli yhteensä 45 kappaletta. Ohjelma on laajentunut voimakkaasti ja syksyllä 2019 ohjelmassa oli mukana 90 prosenttia Suomen peruskouluista, 93 prosenttia Suomen kunnista ja 92 prosenttia oppilaista. Liikkuva koulu -ohjelma on viime vuosina laajentunut kattamaan varhaiskasvatukseen kohdistuvan Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman ja toisen asteen oppilaitoksiin ja korkeakouluihin kohdistuvan Liikkuva opiskelu -ohjelman. Vuosina 2017–2019 toteutettiin onnistuneesti 50 pilottihanketta, joissa oli mukana yhteensä 127 lukiota ja ammatillista oppilaitosta sekä 95 000 opiskelijaa. Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle liikkumisen ilo sekä riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus. Ohjelma kattaa vuonna 2019 noin puolet varhaiskasvatusikäisistä lapsista.

Liikkuva koulu -ohjelmasta on tehty kärkihankekauden ulkoinen arviointi vuonna 2019. Liikkuva koulu -ohjelman kärkihankekauden merkittävin saavutus on perusopetuksen koulujen laajamittainen ja monipuolinen kapasiteetin vahvistaminen kouluikäisten lasten ja nuorten kouluaikana tapahtuvan liikkumisen lisäämisen edellytyksissä. (Isoaho & Summanen 2019)

Vuodesta 1995 lähtien käynnissä ollut Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma on valtakunnallinen opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama liikunnanedistämishanke, jossa ovat mukana liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö, Metsähallitus sekä työ- ja elinkeinoministeriö. Ohjelman toteuttamisesta ja koordinoinnista vastaa Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Paikallisella tasolla toimintaa toteuttavat muun muassa kuntien liikunta- ja terveystoimet, työnantajat, työterveyshuolto, liikuntaseurat sekä muut järjestöt.

KKI-ohjelman tavoitteena on arkisen liikkumisen, liikunnan harrastamisen ja terveellisten ruokailutottumusten sekä arkiliikkumista suosivan ympäristön avulla lisätä työikäisten ja juuri eläkkeelle siirtyneiden terveyttä ja hyvinvointia. KKI-ohjelma tuki vuonna 2018 näitä tavoitteita muun muassa jakamalla taloudellista tukea liikunnan paikallishankkeille, järjestämällä tapahtumia, koulutuksia ja kampanjoita sekä tuottamalla materiaaleja. Ohjelma toimii aktiivisesti laajassa verkostossa, joka tukee työyhteisöjen hyvinvointiohjelmien kehittämistä niin, että niissä huomioidaan terveelliset elämäntavat, kuten riittävä liikunta ja oikeat ravitsemustottumukset.

Vuonna 2018 taloudellista tukea jaettiin hanke-, kehittämishanke- ja koulutustukien muodossa. KKI-ohjelman ulkoinen arviointi toteutettiin vuonna 2018 (Peltonen & kumppanit 2018). Arvioinnissa todettiin, että KKI-ohjelma on omalla toiminnallaan nostanut suomalaisten tietoisuutta arki- ja terveysliikunnan merkityksestä sekä kyennyt lisäämään liikunta-asioiden poikkihallinnollista huomioimista. Ohjelman omia toimia ovat olleet muun muassa hankerahoitus, liikuntaneuvonta, verkostotyö ja vaikuttamistyö. Ohjelma on lisäksi muun muassa aktiivisesti verkostoitumalla myötävaikuttanut terveyttä edistävän liikunnan

puheeksi ottamista sekä kansallisella tasolla että yksittäisissä kansalaiskohtaamisissa. KKI-ohjelma on niin ikään toiminut terveyttä edistävän liikunnan katalyyttinä ja tukenut hankkeita, joista osa on juurtunut kuntien ja alueellisten urheilujärjestöjen toimintaan.

Arvioinnissa todettiin myös, että terveysliikunnan toimintakenttää tulee koota ja selkeyttää, sekä toiminta tulee uudelleenorganisoida suurempien hankekokeilujen pohjalta. Ministeriöiden tulosohejausta ja tuloksellisuuden seuranta tulee kehittää. KKI-ohjelman tai vastaavan uuden ohjelman tulee kehittää hankeavustusprosessejaan, sillä todellinen poikkihallinnollisuus vaatii toteutuakseen hallinnonalat ylittävän rahoituspohjan. Myös ohjelman tutkimukseen perustuvaa näyttötietoa tulee lisätä. Arvioinnin tuottamien kehittämisohjelmien pohjalta käynnistettiin opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjaamana ohjelman uudistusprosessi vuosille 2019–2020.

Vuonna 2018 suurin liikunnallisen elämäntavan valtakunnallisille ja alueellisille kehittämissankkeille myönnetty avustussumma oli 150 000 euroa, joka myönnettiin UKK-instituutille ”Vaikuttavaa liikuntaneuvontaa hallintorajat ylittäen” -hankkeelle. Muut avustussummat olivat 5 000 eurosta 100 000 euroon. Ikäinstituutille myönnettiin 100 000 euron avustus ikäihmisten kansallisen toimenpideohjelman koordinointiin ja 75 000 euron avustus ”Voimaa vanhuuteen – hyvien toimintatapojen juurrutus” -hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin. Kolmanneksi suurin, 79 800 euron avustus, myönnettiin Suomen vammaisurheilu ja liikunta VAU ry:lle ”Valtin kanssa liikkujaksi” -hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin.

Maailman terveysjärjestö WHO Eurooppa on laatinut yhdessä EU:n kanssa vertailun EU neuvoston fyysisen aktiivisuuden suositusten toteutumisesta EU-jäsenmaissa (EU Physical Activity Country Factsheets). Tietoa kerättiin maittain muun muassa väestön fyysisestä aktiivisuudesta ja terveyttä edistävään liikuntaan tähtäävistä poliittisista toimista, liikunnan edistämisen poikkihallinnollisuudesta, olemassa olevista liikuntasuosituksista eri ikäryhmissä ja niiden toteutumisesta sekä koulu- sekä työpaikkaliikunnan toimenpiteistä ja määräistä. Vertailun perusteella on todettavissa EU:n fyysisen aktiivisuuden suositusten sekä WHO:n Euroopan alueen fyysisen aktiivisuuden strategian toimeenpanon edistymisen. EU:n alueella sellaisten maiden määrä on ollut yleisesti kasvussa, joissa on ollut poliittisia toimia ja strategioita väestön fyysisen aktiivisuuden edistämiseksi.

Lähteitä

- EU PA Country Factsheets <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/physical-activity/data-and-statistics/physical-activity-fact-sheets>.
- Isoaho & Summanen 2019. Liikkuva koulu -ohjelman kärkihankekauden 2015–2018 ulkoinen arviointi. Saatavilla: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/08/Liikkuva-koulu-arviointi-2019-nettiversio.pdf>.
- Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma. Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.
- Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>.
- Liikkuva koulu -ohjelman nykytilan arviointi. Saatavilla: <https://liikkuvakoulu.fi/nykytila>.
- Liikkuva koulu -ohjelman pilottivaiheen 2010–2012 loppuraportti. Saatavilla: http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf.
- Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10.
- Peltonen & kumppanit 2018. Kunnossa kaiken ikää -ohjelman arviointi. Saatavilla: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN_Kunnossa_kaiken_ikaa_web_KORJ.pdf.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/liikunta>.
- SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

12 Liikunnan yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo koskettavat kaikkia yhteiskunnan osa-alueita, myös liikuntaa ja urheilua. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanaarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Yhdenvertaisuuden periaate on kirjattu Suomen perustuslakiin (731/1999) ja syrjinnän kiellosta on säädetty tarkemmin muun muassa yhdenvertaisuuslailla (1325/2014) ja lailla naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986). Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee liikuntajärjestöjen erilaisia yhdenvertaisuutta edistäviä hankkeita. Yhdenvertaisuuden tukemiseen on varattu liikuntabudjetista oma määrärahasa.

Vuonna 2018 liikunnan yhdenvertaisuutta edistäviä hankkeita tuettiin yhteensä noin 1,5 miljoonalla eurolla. Avustuksista 898 200 euroa osoitettiin maahanmuuttajien kotouttavaan liikuntaan, jota on tuettu valtion liikuntabudjetissa vuodesta 2011 alkaen. Näitä avustuksia käsitellään tarkemmin omassa alaluvussaan. Muiden avustettavien yhdenvertaisuushankkeiden määrä ja avustusten kokonaissumma kasvoivat selvästi edellisvuodesta.

Suurin avustus, 150 000 euroa, myönnettiin Suomen Monikulttuuriselle Liikuntaliitolle Punainen kortti rasismille -hankkeeseen. Toiseksi suurin avustus, 100 000 euroa, myönnettiin Suomen Valmentajat ry:lle Valmentaa kuin nainen -hankkeeseen. Suomen Jääkiekkoliitolle myönnettiin 70 000 euron avustus ”Et ole yksin” -hankkeeseen ja 54 000 euroa myönnettiin liikunnan ja kansanterveyden edistämistätiö LIKESille maahanmuuttajien kotoutumishankkeiden seurantaan. Suomen Lentopalloliiton ”istumalentopallon integrointi” ja Tampereen Ammattikorkeakoulun ”esteetöntä golfia nuorille” -hankkeet saivat kumpikin 50 000 euron avustuksen. Pienemmät yhdenvertaisuutta edistävät hankeavustukset olivat 5 500–23 000 euroa.

Liikunnan yhdenvertaisuutta edistävien hankkeiden avustukset osoitetaan hyvin monipuolisesti erilaisille saajille, kuten järjestöille, korkeakouluille ja kunnille. Yhdenvertaisuus on laaja kokonaisuus, joka näkyy myös avustettavien hankkeiden monimuotoisuudessa ja erilaisissa teemoissa. OKM tukee liikunnan yhdenvertaisuutta laajasti myös muissa avustusmuodoissa. Näin ollen osa avustuksista esiintyy tilastokirjan muissa luvuissa.

12.1 Maahanmuuttajien kotouttava liikunta

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana huomattavasti ja maahanmuuttajien kotoutumisesta on siten tullut merkittävä yhteiskunnallinen kysymys.

Suuri osa maahanmuuttajista on lapsia ja nuoria. Kuten kantaväestön, myös maahanmuuttajataustaisten keskuudessa liikunta on suosittu harrastus. Liikunnan positiiviset fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset tukevat kotoutumisprosessia sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Maahanmuuttajataustaisten liikuntatottumukset eroavat tutkimusten mukaan kantasuomalaisten liikkumisesta etenkin maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ja naisten liikunta-aktiivisuuden osalta.

Vuonna 2010 laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi korostaa maahanmuuttajien osallistumista liikuntatoimintaan yhdenvertaisesti muun väestön kanssa inklusioperiaatteen mukaisesti. Tällöin maahanmuuttajien liikunnan edistäminen tulee huomioida muuhun liikuntajärjestelmään integroituneena toimintana. Ohjelman tavoitteina ovat yhteisen ja kaikille avoimen liikuntakulttuurin edistäminen, yhdenvertaisuus liikuntapalvelujen saatavuudessa sekä maahanmuuttajien osallisuuden ja sosiaalisten suhteiden kehittyminen. Näitä tavoitteita toteutetaan osana muuta liikuntapolitiikkaa sekä erityistoimenpitein.

Kuntien liikuntapalveluiden tulisi tavoittaa eri-ikäiset maahanmuuttajaryhmät riippumatta kieli- ja kulttuurieroista johtuvista kynnyksistä osallistua toimintaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö on jakanut kunnille kehittämisavustusta maahanmuuttajien kotouttavaan liikuntaan vuodesta 2011 asti. Vuonna 2018 avustusta saivat hakea myös vastaanottokeskustoiminnan järjestäjät. Aluehallintovirastot vastaavat kaikista maahanmuuttajien kotouttavan liikunnan avustusten myöntämisestä. Avustuksilla tuetaan toimintaa, jonka päätavoitteena on lisätä maahanmuuttajaväestön aktiivista osallistumista liikuntatoimintaan. Erityiskohde-ryhmänä ovat naiset ja tytöt sekä vaikeimmin tavoitettavat maahanmuuttajaryhmät.

Aluehallintovirastojen kautta jaettavaa kehittämisavustusta on myönnetty vuosien 2014–2018 aikana yhteensä noin 6 103 430 euroa. Hankekokonaisuuden seuranta on tehty LIKES-tutkimuskeskuksessa. Vuonna 2018 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustusta yhteensä 0,9 miljoonaa euroa. Avustus jakautui yhteensä 30 hankkeelle. Aluehallintovirastoista suurin tuensaaja oli Etelä-Suomen aluehallintovirasto, jolle myönnettiin 626 000 euron avustus kunnille eteenpäin jaettavaksi.

Taulukossa 53 on esitetty Aluehallintovirastojen kautta jaettaviin Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetty avustukset vuosina 2013–2018.

Taulukko 53. Aluehallintovirastojen kautta jaettaviin Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetty avustukset vuosina 2013–2018, indeksikorjaamaton.

	2014	2015	2016	2017	2018	Yhteensä
Myönnetty avustus, €	1 200 000	1 313 000	1 430 000	1 262 430	898 200	6 103 630
Hakemukset, kpl	32	36	54	48	33	203
Avustusta saaneet hankkeet, kpl	31	35	49	43	30	188
Uudet hankkeet	3	8	22	-	15	48

Lähde: Esittelymuistiot.

Lähteet

Kehittämisyavustus kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Hakemustietoa vuonna 2015 ja 2016 aloittaneista hankkeista. Janne Pyykkönen, Likes-tutkimuskeskus 2016.

Kehittämisyohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>.

Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta. 609/1986.

Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>.

Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja. 38/2013.

Saatavilla: http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf.

Monikulttuuriset liikuntahankkeet. Vuosien 2015–2016 hankesurannan tuloksia. Sanna Pasanen & Kaarlo Laine. Likes-tutkimuskeskus 2017.

Suomen perustuslaki. 731/1999. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5B-type%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>.

Valtion kotouttamisohjelman luku 5.5 /liikuntapolitiikka

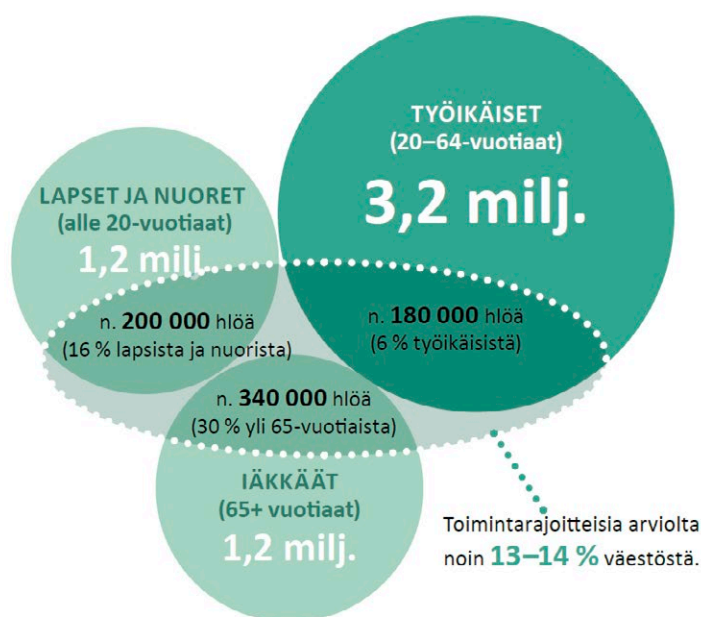
Yhdenvertaisuuslaki. 1325/2014. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>.

<http://www.yhdenvertaisuus.fi/>.

12.2 Soveltava liikunta ja vammaisurheilu

Soveltavalla liikunnalla (erityisliikunta) tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan ja joiden liikunta vaatii soveltamista sekä erityisosaamista. Perinteisesti määritelmällä on tarkoitettu vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja toimintakyvyltään heikentyneiden iäkkäiden liikuntaa. Vammaisurheilulla tarkoitetaan vammaisten henkilöiden urheilua ja liikuntaa.

Vähintään noin 15 prosentilla Suomen väestöstä eli noin 800 000 henkilöllä on toimintakyvyn rajoitteita, kun huomioidaan toimintakyky kaikessa laajuudessaan (fyysinen, kognitiivinen, psyykinen ja sosiaalinen). Osalla heistä liikunnan harrastaminen vaatii soveltamista ja erityisosaamista. Väestön ikääntymisen myötä soveltavan liikunnan palveluiden merkitys kasvaa tulevaisuudessa. Kuviossa 19 on esitetty toimintarajoitteisten määrä, noin 13–14 prosenttia Suomen väestöstä vuonna 2016. Määrän voidaan olettaa pysyneen pitkälti samana vuonna 2018. (VLN:n arvio)

Kuvio 19. Arvio toimintarajoitteisten määrästä fyysisen ja kognitiivisen toimintakyvyn perusteella vuonna 2016.

Lähde: Rikala, S: Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä -selvityksen taustamateriaali.

Merkittävimmät soveltavan liikunnan järjestäjät ovat kuntien liikuntapalvelut, järjestöt, seurat ja yhdistykset, sosiaali- ja terveyshuollon palvelut sekä koulut. Vajaassa kolmanneksessa lajiliitoissa (noin kaksikymmentä liittoa) on keskitytty vammaiskilpa- ja huippu-urheiluun tai on sovellettu palveluja toimintarajoitteisille henkilöille. Arviolta noin joka kymmenes urheiluseura järjestää toimintaa toimintarajoitteisille henkilöille. Ohjatussa soveltavassa liikunnassa on arvioitu olevan mukana noin 250 000 henkilöä. Omatoiminen liikunta on kuitenkin ohjattua liikuntaa suositumpaa myös toimintarajoitteisilla henkilöillä.

Taulukossa 54 on esitelty opetus- ja kulttuuriministeriön jakamat soveltavaa liikuntaa ja vammaisurheilua edistävät määrärahat. Suoraan soveltavaan liikuntaan, ikääntyneiden liikuntaan ja vammaiskilpa- ja huippu-urheiluun kohdennetut määrärahat olivat noin 4,9 miljoonaa euroa vuonna 2018. Tämä oli noin 3 prosenttia valtion liikunnan kokonaisbudjetista. Kohdennetut avustukset jakautuivat suurin piirtein tasan vammaisurheilun ja soveltavan liikunnan välillä.

On huomioitava, että soveltavalla liikunnalla ja vammaisurheilulla ei ole valtion liikuntabudjetissa omaa momenttiaan, vaan niiden edistämisen määrärahoja sisältyy useisiin tilijaottelun kohtiin. Tämän vuoksi tarkkoja avustummääriä on haastavaa esittää ja taulukossa esitetyt luvut ovat saatavilla olevan tiedon pohjalta tehtyjä arvioita. Esimerkiksi seuratuesta avustettiin soveltavaa liikuntaa sisältäviä hankkeita yhteensä 221 500 eurolla, mutta osa hankkeista sisälsi muutakin kuin soveltavaa liikuntaa. Soveltavan liikunnan,

ikäntyneiden liikunnan ja vammaisurheilun edistäminen oli mukana myös valtaosassa muita liikunnan vastuualueen jakamia määrärahoja ja avustuksia, joita on käsitelty tämän kirjan muissa luvuissa. Niistä on kuitenkin vaikea arvioida tarkasti, mikä osuus avustuksesta on kohdistunut toimintarajoitteisten liikuntaan ja urheiluun.

Yli puolet kohdennetuista avustuksista, noin 2,8 miljoonaa euroa, oli liikuntajärjestöjen yleisavustuksia (kansanterveys- ja vammaisjärjestöt sekä soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun järjestöt). Näitä avustuksia käsitellään myös tämän kirjan luvussa 6. Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön avustuksesta 600 000 euroa on osoitettu vammais-huippu-urheiluun. Muita merkittäviä avustuksia olivat soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun tutkimushankkeiden avustukset (350 000 euroa), hankeavustukset (yhteensä noin 334 000 euroa) ja vammaisurheilijoiden urheilija-apurahat (219 000 euroa).

Taulukko 54. OKM:n soveltavaan liikuntaan, ikääntyneiden liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdentamat määrärahat vuonna 2018.

Hakija	2016	2017	2018
Soveltavan liikunnan järjestöt	2 800 000	2 793 000	2 752 000
Seuratuki*	100 000	128 800	221 500
Vammaisurheilun osuus huippu-urheiluyksikön avustuksesta	665 000	600 000	600 000
Urheilija-apurahat	210 000	220 000	219 000
URA-säätiö	6 000	6 000	3 000
Urheilijaeläkkeet	16 000	0	16 000
Liikunta elämäntapa -hanketuet	368 000	276 000	309 150
Liikunnallinen elämäntapa	83 000	77 958	115 700
Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit	420 000	503 000	350 000
KKI-hanketuet	54 000	46 400	25 400
Liikuntapaikkarakentaminen**	17 000	31 880	31 880
Koulutuskeskukset	20 000	20 000	0
Suurtahtumat	160 000	66 000	75 000
Kansainvälinen toiminta	30 000	30 000	100 000
Yleiset projektit	177 000	142 000	119 000
Yhteensä	5 126 000	4 941 038	4 937 630

Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä, Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2018:2

* Arvioita; avustussummasta mennyt osa muuhunkin kuin soveltavan liikunnan edistämiseen.

**Käytetään vuoden 2017 lukua, koska vuoden 2018 lukua ei kyetty arvioimaan.

Lähde: Soveltavan liikunnan kokonaisrahoitus vuosina 2016–2017 -muistiot.

Kohdennetuista avustuksista suurin osa myönnettiin valtakunnallisille järjestöille ja paikallisyhdistyksille. Vain tutkimus- ja kehittämisavustuksista osa kohdentui kunnille, oppilaitoksille tai muille julkisoikeudellisille yhteisöille. Lisäksi urheilija-apurahat myönnettiin suoraan vammaisurheilijoille.

Valtion liikuntahallinnon lisäksi kunnat ovat keskeisessä asemassa suomalaisten liikuttamisessa. Kuntien soveltavan liikunnan ja ikääntyneiden liikunnan palvelut sekä erilaiset tukitoimet (kuten avustaja- ja kuljetuspalvelut) ovat keskeisessä asemassa takaamassa yhdenvertaiset liikuntamahdollisuudet kaikille kuntalaisille. Kunnat kohdentavat soveltavaan liikuntaan resursseja yhteensä arviolta noin 8–9,5 miljoonaa euroa. Keskimäärin kunnat käyttävät soveltavaan liikuntaan reilusta eurosta kahteen euroa asukasta kohden. Kuntien asukaslukuun suhteutetut soveltavan liikunnan määrärahat ovat pysyneet viime vuosina ennallaan.

Lähteitä

- Ala-Vähälä, Timo: Soveltavan liikunnan tilanne kunnissa 2018. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2018:3. Liikuntatieteellinen Seura ry. Soveltava liikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>.
- Pyykkönen, Teijo & Rikala, Saku (2018): Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2018:4.
- Rikala, Saku (2018): Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä -selvityksen taustamateriaali. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2018:4.
- Saari, Aija (2015): Vammaisurheilu ja erityisliikunta lajiliitoissa. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry). Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2015:1.
- Saari, Aija (2015): Erityisliikunta ja vammaisurheilu seuroissa. Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry. 29.10.2015.
- SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä. Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry. Terminologiaa. Saatavilla <http://www.vammaisurheilu.fi>.

13 Valtion liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvosto on liikuntalaissa (390/2015) määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin, jonka valtioneuvosto asettaa eduskunnan toimikaudeksi. Liikuntaneuvosto käsittelee periaatteellisesti tärkeitä liikuntaan liittyviä kysymyksiä, tekee esityksiä ja aloitteita liikunnan tukemiseksi sekä arvioi valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella. Valtion liikuntaneuvostossa on puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja enintään 10 muuta jäsentä, joista jokaisella on henkilökohtainen varajäsen.

Liikuntaneuvostolle asetetaan jaostoja ajankohtaiset ja pitkäjänteistä suunnittelua vaativat tarpeet huomioiden. Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa jaostot kuultuaan liikuntaneuvostoa. Toimikaudelle 2015–2019 asetettiin tutkimus- ja arviointijaosto, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaosto sekä ennakkointijaosto. Jaostoissa on puheenjohtaja ja enintään kahdeksan muuta jäsentä. Jaostojen puheenjohtajien tulee olla liikuntaneuvoston jäseniä.

Tutkimus- ja arviointijaoston tehtävänä on liikuntaneuvoston arviointitehtävän koordinointi ja liikuntaa koskevan tutkimustiedon hyödyntäminen liikuntapolitiikan suunnittelussa ja toimenpiteiden arvioinnissa. Ennakkointijaoston tehtävänä on valmistella neuvostolle aloitteita ja esityksiä strategisesti merkittävissä ja laajakantoisissa liikuntapoliittisissa kysymyksissä. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaostoa koskevat liikuntakulttuurin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset laaja-alaisesti, tavoitteena teeman integroituminen vahvasti osaksi yleistä liikuntapoliittista keskustelua.

Vuonna 2018 valtion liikuntaneuvoston toimintaan osoitettiin 480 000 euroa rahapelitoiminnan tuotoista. Toimikaudella 2015–2019 liikuntaneuvostolla ja sen jaostoilla oli neljä strategista ydintavoitetta:

- Liikunnan ja urheilun painoarvo yhteiskunnallisessa päätöksenteossa vahvistuu.
- Liikunnan ja urheilun päätöksenteko pohjautuu relevanttiin ja monipuoliseen tietoon.

- Valtionavustusten haku-, ohjaus-, ja jakoprosessit ovat läpinäkyvät ja avustuspoliitiikan vaikuttavuus lisääntyy.
- Liikunta- ja urheilukulttuuri on yhdenvertainen ja tasa-arvoinen.

Vuonna 2018 liikuntaneuvosto antoi lakisääteiset lausuntonsa liikuntapaikkarakentamiseen, liikuntaa edistäville järjestöille ja liikuntatieteelliseen toimintaan myönnettävistä valtionavustuksista. Lisäksi neuvosto teki esityksiä avustuspoliitiikan kehittämiseksi. Liikuntaneuvosto lausui valtiontalousarviosta vuodelle 2019 sekä julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019–2022. Lisäksi liikuntaneuvosto vastasi kumppaneidensa kanssa Kansallisen liikuntafoorumin järjestämisestä Seinäjoella lokakuussa 2018.

Vuoden 2018 aikana liikuntaneuvosto kutsui kokouksiinsa kuultavaksi kolme ministeriä. Lakisääteisten lausuntojen lisäksi neuvosto antoi lausunnot kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmasta, YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallisesta toimintaohjelmasta, hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi, OKM:n tulevaisuuskatsauksen valmistelusta, soveltavan liikunnan arvioinnista, kesäaikasäännöksistä, Kunnossa kaiken ikää -ohjelman arvioinnista sekä lakiluonnoksesta ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä annetun lain muuttamiseksi.

Valtion liikuntaneuvosto julkaisi yhdessä valtion nuorisoneuvoston kanssa selvitystyön valtionhallinnon toimenpiteistä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi. Lisäksi liikuntaneuvosto teki arvioinnit soveltavan liikunnan edistämisestä valtionhallinnossa sekä Kunnossa kaiken ikää -ohjelmasta.

Syksyllä 2018 toteutettiin kolmannen kerran perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin kirjatut fyysisen toimintakyvyn Move! -mittaukset 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille. Mittaustulokset koottiin valtion liikuntaneuvoston hallinnoimaan tietojärjestelmään. Syksyllä 2018 järjestelmään syötettiin 93 000 oppilaan mittaustulokset.

Lokakuussa 2018 liikuntaneuvosto julkaisi yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, CSC:n, LIKES-tutkimuskeskuksen, Jyväskylän yliopiston, THL:n ja UKK-instituutin kanssa lasten ja nuorten liikunnan tietokannan (liikuntaindikaattorit.fi), joka kokoaa tutkimustietoa peruskouluikäisistä.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo huomioitiin neuvoston toiminnassa läpileikkaavasti (arviointi, lausuminen, aloitteet, tietoperustan kehittäminen ja vaikuttaminen).

Liikuntaneuvoston internetsivuilla (www.liikuntaneuvosto.fi) vierailtiin yhteensä 13 447 kertaa ja sivujen katseluita oli 28 777.

Lähteitä

Liikuntalaki (390/2015). www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390.

Valtioneuvoston asetus liikunnan edistämisestä (550/2015). www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150550.

Valtion liikuntaneuvoston verkkosivut. www.liikuntaneuvosto.fi.

Valtion liikuntaneuvosto, kannanotot ja lausunnot. www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/.

Lähteet

- Aaltonen, Kimmo (toim.) (2016). Liikuntalakiopas. Tietosanoma.
- Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH. 2015. <http://www.terveytemme.fi/ath/>.
- A-klinikkasäätiön tuloksellisuus ja vaikutusselvitys Raha-automaattiyhdistykselle 2013
- Arpajaislaki 23.11.2001/1047.
- Asetus raha-arpa- ja veikkauspuolueiden ylläpidon käyttämisestä 24.9.1982/725.
- Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.
- Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2004–2013.
- Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.
- Saatavilla: <http://www.netra.fi>.
- Dopinglinkki -verkkopalvelu. Saatavilla: www.dopinglinkki.fi.
- EU PA Country Factsheets. Saatavilla: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/physical-activity/data-and-statistics/physical-activity-fact-sheets>.
- Erityisliikunnan tilanne kunnissa 2013. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:5.
- Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/valtion_liikuntaneuvoston_julkaisusarja/erityisliikunnan_tilanne_kunnissa_2013.620.news.
- European Non-Governmental Sports Organization. Saatavilla: <http://www.engso.eu/>.
- International Floorball Federation. Saatavilla: <http://www.floorball.org/>.
- Kasva urheilijaksi kokonaisuus. Saatavilla: <https://www.kasvaurheilijaksi.fi/>
- Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja. 38/2013.
- Saatavilla: http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf.
- Peltonen & kumppanit 2018. Kunnossa kaiken ikää -ohjelman arviointi. Saatavilla: https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/09/VLN_Kunnossa_kaiken_ikaa_web_KORJ.pdf.
- Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.
- Laki raha-arpajaisien sekä veikkaus- ja vedonlyöntipölyjen tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.
- Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.
- Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheiluseuroissa.
- Val-tion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf.
- Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>.
- Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheen 2010–2012 loppuraportti.
- Saatavilla: http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf.
- Liikkuva koulu – ohjelman väliraportti 2015–2016.
- Saatavilla https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/lk_valiraportti_final_web.pdf.
- Isoaho & Summanen 2019. Liikkuva koulu –ohjelman kärkihaasteiden 2015–2018 ulkoinen arviointi.
- Saatavilla: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/08/Liikkuva-koulu-arviointi-2019-nettiversio.pdf>.
- Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelman hakujen yhteenvedot vuosilta 2012–2016.
- Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma.
- Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.
- Liikunta-asetus 30.04.2015/550.
- Liikuntalaki 18.12.1998/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1998/19981054>.
- Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>.
- Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4.
- Helsinki: Opetusministeriö.
- Liikuntapaikkarakentamisen rahoitusuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Liikuntatieteellinen Seura ry. Erityisliikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>.
- LIKES -tutkimuskeskus. Hanna-Mari Majjala. Kehittämishankkeiden maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16.
- Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>.

Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja.
 Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:15. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
 LIPAS Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi.
 Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla – Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta 2011–2013.
 Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020.
 Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10
 Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/.
 Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/liikunta>.
 Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus. Veikkausvoittovarot.
 Saatavilla: http://www.minedu.fi/Linjaukset_ja_rahoytus/veikkausvoittovarot/?lang=fi.
 Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus.
 Saatavilla: http://www.opi.fi/download/148608_Opetus-ja_kulttuuritoimen_rahoytus_2018.pdf.
 Opetus- ja kulttuuriministeriö, seuratoiminnan kehittämistuki. Saatavilla: http://www.minedu.fi/liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/Avustukset_seuratoiminnan_kehittamiseen.html?lang=fi.
 Opetus- ja kulttuuriministeriö. Lasten ja nuorten liikunta.
 Saatavilla: http://www.minedu.fi/liikunta/kansalaistoiminta/lapset_ja_nuoret/?lang=fi.
 SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä.
 Suomen Olympiakomitea. Saatavilla <https://www.olympiakomitea.fi/>.
 Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla: <https://www.paralympia.fi/>.
 Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. Saatavilla <https://www.suek.fi/>.
 The International Working Group on Women and Sport. Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>.
 Tieteellisten seurain valtuuskunta. Kansainvälisten liikunta-alan konferenssien ja kokousten järjestämiseen myönnetty avustukset. Saatavilla: <https://tsv.fi/fi/avustukset/liikunta-alan-kansainvaliset-konferenssit-ja-kokoukset/my%C3%B6nnetyt-avustukset>.
 Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi. Opetusministeriön hallinnonala.
 Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jmhi>.
 Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>.
 Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Julkinen talous. Julkaisut vuosilta 2007–2018. Helsinki.
 Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/rki>.
 Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla. Urheiluopistojen koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia.
 Opetusministeriön julkaisuja 2009:41. Helsinki: Opetusministeriö.
 Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen yleis- ja erityisavustuksiin liittyvät ehdot ja rajoitukset 2019.
 Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
 Valtion kotouttamisohjelman luku 5.5 /liikuntapolitiikka
 Valtion liikuntaneuvosto. Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi.
 Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunta. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/jaostot/erityisryhmien_liikunnan_jaosto/yleista_erityisliikunnasta.
 Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot.
 Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot.
 Valtion liikuntaneuvosto. Menestyksen polulla – huippu-urheilun ulkoinen arviointi.
 Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/448/Huippu-urheilun_arviointi_2016_www1.pdf.
 Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston tehtävät.
 Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto.
 Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.
 Valtion talousarvion tilijaoittelut vuosilta 2009–2018. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.
 Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Taloustoiminnan_tukeminen/Valtion_tilinpäätös.
 Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.
 Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012. Opetusministeriön asettaman työryhmän loppuraportti.
 Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.
 Vuoden 2016 valtakunnallisten liikuntajärjestöjen avustusvalmistelun esittelymuistio.
 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.
 Yhdenvertaisuuslaki. 1325/2014. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>.
<http://www.yhdenvertaisuus.fi/>.
 Zacheus, Tuomas (2010). Liikunnan ja urheilun merkitys maahanmuuttajien kotoutumiselle.
 Kasvatus & Aika 4 (2) 2010, 203–235

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN: 978-952-263-700-0 (PDF)

ISSN: 1799-0351 (PDF)

